

The Project Gutenberg eBook of Minna von Barnhelm

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Minna von Barnhelm

Author: Gotthold Ephraim Lessing

Translator: Jalmari Lahdensuo

Release date: August 25, 2007 [eBook #22389]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MINNA VON BARNHELM ***

Produced by Matti Järvinen, Tuija Lindholm and Distributed

Proofreaders Europe.

Minna von Barnhelm

Viisinäytöksinen huvinäytelmä

Gotthold Ephraim Lessing

Saksankielestä suomentanut
Jalmari Lahdensuo

Ensimmäisen kerran julkaissut
Arvi A. Karisto Osakeyhtiö 1921.

Suomennoksen on teettänyt
"Suomalaisen kirjallisuuden edistämisrahaston"
varoilla rahaston toimikunnan
kaunokirjallinen osasto

MINNA VON BARNHELM

ELI

SOTILASONNI

HENKILÖT:

Majuri von Tellheim, eronsaanut. *Minna von Barnhelm*. *Kreivi von Bruchsall*, hänen enonsa. *Franciska*, hänen kamarineitsyensä. *Just*, majurin palvelija. *Paul Werner*, majurin entinen varusmestari. *Isäntä*. *Surupukuinen nainen*. *Kenttäjääkäri Riccaut de la Marliniere*.

Tapahtumapaikka vuorotellen ravintolan salissa ja sen viereisessä huoneessa.

ENSIMÄINEN NÄYTÖS.

ENSIMÄINEN KOHTAUS.

JUST

(istuu nurkassa, torkkuu ja puhuu unissaan).

Isäntä lurjus! Sinä, meidät? — Kas niin, veikko! — Lyö, lyö, veikko! (Ojentaa kätensä lyöntiin ja herää tähän liikkeeseen.) Ohhoh, joko taas? Tuskin ummistan silmäni, kun jo olen täydessä tappelussa hänen kanssaan. Kunpa hän olisi saanut edes puolet kaikista lyönneistäni! — — Mutta kas, on jo päivä! Minun on nyt heti lähdettävä etsimään herra parkaani. Jos minun tahtoani noudatettaisiin, ei hän enää pistäisi jalkaansa tähän kirottuun taloon. Missähän hän lienee viettänytkin yönsä?

TOINEN KOHTAUS.

Isäntä. Just.

ISÄNTÄ.

Hyvää huomenta, herra Just, hyvää huomenta! Kas, jo näin varhain jalkeilla? Vai pitäisikö sanoa: vielä näin myöhään valveilla?

JUST.

Sanokoon hän mitä tahtoo.

ISÄNTÄ.

En sano muuta kuin hyvää huomenta; ja voinen kai odottaa, että herra Just sanoo siihen: paljon kiitoksia?

JUST.

Paljon kiitoksia!

ISÄNTÄ.

Taidetaan olla nyrpeissään, kun ei ole saatu tarpeeksi levätä. Senkövuoksi, ettei herra majuri ole saapunut kotiin ja on täytyntyt olla täällä häntä vaanimassa?

JUST.

Kaikkea tuo mies arvaakin!

ISÄNTÄ.

Minä otaksun, minä otaksun.

JUST

(kääntyy ja aikoo lähteä).

Hänen palvelijansa!

ISÄNTÄ

(pidättää häntä).

Eihän toki, herra Just!

JUST.

No hyvä; ei hänen palvelijansa!

ISÄNTÄ.

Noo, herra Just! Toivoakseni hän ei enää ole äkeissään eilisestä, herra Just? Kuka nyt yön yli jaksaa vihaansa kantaa?

JUST.

Minä; ja aion jaksaa yhä edelleenkin.

ISÄNTÄ.

Onko tuo nyt kristillistä?

JUST.

Yhtä kristillistä kuin se, että rehellinen mies, joka ei heti voi maksaa, ajetaan talosta, työnnetään kadulle.

ISÄNTÄ.

Hyi, kuka saattaisi olla niin jumalaton?

JUST.

Eräs kristillinen ravintolaniisäntä. — Minun herrani! moisen miehen! moisen upseerin!

ISÄNTÄ.

Hänetkö minä muka olen ajanut talosta? työntänyt kadulle? Sitä tehdäkseni tunnen aivan liian suurta kunnioitusta upseeria kohtaan ja aivan liian suurta sääliä eronsaanutta kohtaan! Minun oli pakko laittaa häntä varten toiset huoneet kuntoon. — Älköön hän enää ajatelko sitä, herra Just. (Huutaa ulos näyttämöltä.) Hoi! — Olen valmis hyvittämään sen toisella tavalla. (Eräs poika tulee.) Tuoppas lasi; herra Justin pitää saada ryyppy ja se oikein hyvää!

JUST.

Älköön hän suotta vaivatko itseään, herra isäntä. Muuttukoon myrkyksi se pisara, jonka — Mutta en sentään vanho; vielä on pääni selvä.

ISÄNTÄ

(pojalle, joka tuo likööripullon ja lasin).

Anna tänne; mene! — No, herra Just; tässä on jotakin oikein erinomaista; väkevää, suloista, terveellistä. (Täyttää lasin ja ojentaa sen hänelle.) Se saa ylenmäärin valvoneen vatsankin jälleen kuntoon!

JUST.

Eihän minun oikeastaan pitäisi! — Mutta miksi antaisin terveyteni kärsiä hänen hävyttömyytensä tähden?

(Ottaa lasin ja juo.)

ISÄNTÄ.

Terveydeksi, herra Just!

JUST

(antaessaan lasin takaisin).

Ei ole hullumpaa! — Mutta, herra isäntä, ryökäle hän on sittenkin.

ISÄNTÄ.

Ei toki, ei toki! — Joutaa vielä toisellekin jalalle. Kaksi pysyy orrella.

JUST

(juotuaan).

Täytyy tunnustaa: hyvää on, oikein hyvää! — Kotitekoistako, herra isäntä? —

ISÄNTÄ.

Varjelkoon! aito danzigilaista! oikeata, kahdesti tislattua kultavettä!

JUST.

Näkeekös herra isäntä, jos osaisin teeskennellä, niin tällaisen vuoksi teeskentelisin; mutta minä en osaa; sanon kuin sanonkin: ryökäle hän on sittenkin — herra isäntä.

ISÄNTÄ.

Ei elämässäni ole kukaan vielä tuota minulle sanonut. — Vielä yksi, herra Just; ei kaksi kolmannelta!

JUST.

Olkoon menneeksi! (Juo.) Hyvää tavaraa, totisesti hyvää! — Mutta myöskin totuus on hyvä olemassa. Herra isäntä, ryökäle hän on sittenkin!

ISÄNTÄ.

Jos se olisin, niin kuuntelisinko tässä rauhassa siksi itseäni sanottavan?

JUST.

Kylläpä vain; sillä harvoin on ryökäleillä sappea.

ISÄNTÄ.

Eikö vielä yhtä, herra Just? Nelisäinen nuora kestäväntä.

JUST.

Ei, liika on liikaa! Ja mitäpä hyötyä siitä hänelle olisi, herra isäntä? Pullon viimeiseen pisaraan asti minä pysyisin sanassani. Hyi, herra isäntä, noin hyvää danzigilaista ja kuitenkin niin huonot tavat! — Mieheltä sellaiselta kuin minun herrani, joka on asunut täällä vuoden ja päivän, jolta täällä jo monet kirkkaat taalerit on siepattu, joka eläissään ei ole jäänyt kenellekään ropoakaan velkaa; kun hän nyt ei täsmälleen maksa parilta kuukaudelta, kun hän ei enää yhtä paljon rahojaan tuhlaa, — viedä nyt häneltä huone hänen poissaollessaan!

ISÄNTÄ.

Mutta kun tuota huonetta välttämättä tarvitsin? kun ennakolta tiesin, että herra majuri itse olisi sen hyväntahtoisesti luovuttanut, jos vain olisimme kyllin kauan voineet odottaa hänen paluutaan? Olisiko minun siis pitänyt taas käännyttää sellainen vieras herrasväki oveltani? Olisiko minun pitänyt tahallani työntää sellainen ansio toisen isännän kitaan? Enkä minä edes usko, että hän olisi saanut yösijaa mistään muualta. Kaikki ravintolat ovat tähän aikaan aivan tulvillaan. Olisiko tuollaisen nuoren, kauniin, rakastettavan naisen pitänyt jäädä kadulle? Sitä ei herra majuri kohteliaana miehenä mitenkään olisi sallinut. Ja mitä hän siinä sitten menettää? Enkö ole luovuttanut hänelle toista huonetta sijaan?

JUST.

Pihan perällä kyyhkyslakan vieressä, näköala naapurin palomuurien lomitse — —

ISÄNTÄ.

Olihan näköala hyvin kaunis, ennenkuin naapuri vietävä sen rakennuksillaan turmeli. Onhan huone muuten pulska ja paperoitu —

JUST.

On ollut!

ISÄNTÄ.

Ei toki, yksi seinä on vieläkin. Ja herra Justin kamari siinä vieressä, mitäs siitä puuttuu? Siinä on uuni, joka tosin talvisin vähän savuaa — —

JUST.

Mutta kesäisin se näyttää aika sievältä. — Herra, luulenpa melkein, että hän vielä kaiken hyvän lisäksi tekee meistä pilaa? —

ISÄNTÄ.

No, no, herra Just, herra Just —

JUST.

Älköön hän saattako herra Justia tulistumaan, taikka —

ISÄNTÄ.

Minäkö muka saattaisin hänet tulistumaan? Se danzigilainen sen tekee! —

JUST.

Sellaisesta upseerista kuin minun herrani! Vai luuleeko hän, ettei eronsaaneessa upseerissa ole miestä taittamaan hänen niskansa? Miksikä sitten sodan aikana olitte niin notkeita, te herrat isännät? Miksikä silloin kaikki upseerit olivat arvokkaita miehiä ja kaikki sotilaat rehellisiä, kelpo poikia? Joko tämä hiukkanen rauhaa on saanut teidät niin koppaviksi?

ISÄNTÄ.

Mitäs hän nyt noin kiivastuu, herra Just? —

JUST.

Minä tahdon kiivastua. — —

KOLMAS KOHTAUS.

v. Tellheim. Isäntä. Just.

v. TELLHEIM

(sisään astuessaan).

Just!

JUST.

(luullen isännän nimeään mainitsevan).

Just? — Olemmeko jo niin tutut? —

v. TELLHEIM.

Just!

JUST.

Luulisinpa vielä olevani herra Just hänelle!

ISÄNTÄ

(joka huomaa majurin).

St! st! Herra, herra, herra Just, — katsokoon hän toki taakseen; hänen herransa — —

v. TELLHEIM.

Just, luulenpa, että riitelet? Mitä olen sinun käsenyt tekemään?

ISÄNTÄ.

Oo, teidän armonne, mekö riitelisimme? Jumala siitä varjelkoon! Teidän alamaisin palvelijanneko rohkenisi ruveta riitelemään miehen kanssa, jolla on onni kuulua teidän väkeenne?

JUST.

Kunpa saisin pehmittää hänen köyryä kissanselkänsä! — —

ISÄNTÄ.

Tosin herra Just puhuu herransa puolesta, ja hiukan kiivaasti. Mutta siinä hän tekee oikein; sitä enemmän häntä kunnioitan; pidän hänestä sen takia. —

JUST.

Voi etten saa iskeä hampaita hänen suustaan!

ISÄNTÄ.

Vahinko vain, että hän kiivastuu aivan turhasta. Sillä olen aivan vakuutettu siitä, etten ole menettänyt teidän armonne suosiota, vaikka — hädissäni — minun oli pakko —

v. TELLHEIM.

Jo riittää, hyvä herra! Olen teille velkaa; te tyhjennätte huoneeni minun poissaollessani; teidän täytyy saada rahanne; minun täytyy koettaa hakea suoja jostakin muualta. Onhan se luonnollista!

ISÄNTÄ.

Jostakin muualta? Aiotte muuttaa, armollinen herra? Minä onneton, kovan onnen kolhima mies! Ei, ei koskaan! Pikemminkin on tuon naisen jälleen luovuttava huoneestaan. Herra majuri ei voi, ei tahdo luovuttaa hänelle huonettaan; huone on majurin; tuon naisen on lähdettävä; en voi häntä auttaa. — Minä menen, armollinen herra — —

v. TELLHEIM.

Ystävä, ei enää toista tyhmyyttä entisen lisäksi! Tuon naisen täytyy saada pitää huoneensa. — —

ISÄNTÄ.

Ja teidän armonne uskoo, että minä muka epäluottamuksesta, muka huolissani maksusta — —? Ikäänkuin en tietäisi, että teidän armonne voi minulle maksaa, milloin vain haluaa. — — Sinetöity kukkaro — viisisataa taaleria louisdoria on siihen kirjoitettu, — — jota teidän armonne on pitänyt kirjoituspulpetissaan, — — on hyvässä säilössä. —

v. TELLHEIM.

Toivokaamme niin; samoin kuin muutkin tavarani. — Just ottakoon ne huostaansa, kun hän on maksanut teille laskunne. — —

ISÄNTÄ.

Totisesti, minä oikein pelästyin, kun löysin kukkaron. — Olen aina pitänyt teidän armoanne säännöllisenä ja varovaisena miehenä, joka ei koskaan luovu viimeisestä pennistään. Mutta sittenkin — jos olisin arvannut puhdasta rahaa olevan kirjoituspulpetissa — —

v. TELLHEIM.

Niin olisitte menetellyt kohteliaammin minua kohtaan. Ymmärrän. — Menkää nyt vain, hyvä herra; jättäkää meidät; minulla on puhuttavaa palvelijalleni. — —

ISÄNTÄ.

Mutta, armollinen herra — —

v. TELLHEIM.

Tule, Just, tämä herra ei suvaitse, että minä hänen talossaan sinulle sanon, mitä sinun on tehtävä — —

ISÄNTÄ.

Minähän jo menen, armollinen herra! — Koko taloni on teidän käytettävänäne.

NELJÄS KOHTAUS.

v. Tellheim. Just.

JUST.

(joka polkaisee jalkaansa ja sylkee isännän jälkeen).

Hyi!

v. TELLHEIM.

Mitä nyt?

JUST.

Olen pakahtua kiukkuuni.

v. TELLHEIM.

Tahi paremminkin puhdasverisyteesi.

JUST.

Ja te, — teitä en enää tunne, herrani. Vaikka kuolisın tähän teidän silmienne eteen, niin te olette tuon julkean, kovasydämisen roiston suojelusenkeli! Hirsipuun ja mestauskirveen ja teilauspyörän uhallakin olisin minä hänet — olisin tahtonut kuristaa hänet näillä kourillani, repiä hänet palasiksi näillä hampaillani. —

v. TELLHEIM.

Peto.

JUST.

Mieluummin peto kuin tuollainen ihminen!

v. TELLHEIM.

Mutta mitä sinä tahdot?

JUST.

Minä tahdon, että te käsittäisitte, kuinka kovasti teitä loukataan.

v. TELLHEIM.

Entä sitten?

JUST.

Että te kostaisitte, — ei, tuo mies on siihen liian halpa —

v. TELLHEIM.

Vaan että minä antaisin sinun tehtäväksesi kistaa minun puolestani? Se on alun pitäen ollut ajatukseni, Minun ei enää olisi pitänyt näyttäytyä hänelle. Hän olisi joutanut saada maksunsa sinun käsistäsi. Tiedän, että osaat paikata pöytään kourallisen rahaa jokseenkin halveksuvin ilmein. —

JUST.

Vai niin? erinomainen kosto! —

v. TELLHEIM.

Mutta se meidän täytyy vielä siirtää tuonnemmaksi. Minulla ei ole enää ropoakaan käteistä rahaa! enkä saa mistään kokoon haalituksi.

JUST.

Ei käteistä rahaa? Ja mikäs se on sitten se kukkaro, jossa oli viisisataa taaleria louisdoreissa ja jonka isäntä löysi kirjoituspulpetistanne?

v. TELLHEIM.

Se on rahaa, joka on annettu minun tallettavakseni.

JUST.

Ei suinkaan vain ne sata pistoolia, jotka entinen varusmestarinne toi teille neljä viisi viikkoa sitten?

v. TELLHEIM.

Juuri ne, Paul Wernerin tuomat. Miksikäs ei?

JUST.

Niitä ette siis vielä ole käyttäneet? Herrani, niitä voitte käyttää mihin vain tahdotte. Minun vastuullani —

v. TELLHEIM.

Todellakin?

JUST.

Werner sai minulta kuulla, kuinka kauan pää-sotarahasto viivytteläe saatavienne maksamista. Hän sai kuulla —

v. TELLHEIM.

Että minusta varmaankin tulee keppikerjäläinen, ellen jo ole. — Olen sinulle erittäin kiitollinen, Just. — Ja tämä ilmoitus sai Wernerin luovuttamaan minulle vähäiset roponsa. Olipa toki hyvä, että arvasin sen. Kuule, Just, kirjoita minulle samalla omakin laskusi; meistä on tullut ero. — —

JUST.

Kuinka? mitä?

v. TELLHEIM.

Ei sanaakaan enää; tuolta tulee joku. —

VIIDES KOHTAUS.

Eräs surupukuinen nainen, v. Tellheim. Just.

NAINEN.

Pyydän anteeksi, hyvä herra! —

v. TELLHEIM.

Ketä etsitte, madame? —

NAINEN.

Juuri sitä arvoisaa herraa, jota minulla on kunnia puhutella. Te ette tunne minua enää? Olen entisen aliratsumestarinne leski —

v. TELLHEIM.

Taivaan tähden, armollinen rouva! mikä muutos! —

NAINEN.

Olen juuri noussut sairastuvuoteelta, johon mieheni kuoltua tuskani minut heitti. Minun täytyy vaivata teitä jo näin varhain, herra majuri. Aion matkustaa maalle, jossa eräs hyvänsydäminen, kenties yhtä onneton ystäväni on nyt ensi aluksi tarjonnut minulle turvapaikan.

v. TELLHEIM

(Justille).

Mene, jätä meidät yksin.

KUODES KOHTAUS.

Nainen, von Tellheim.

v. TELLHEIM.

Puhukaa vapaasti, armollinen rouva! Minun edessäni ei teidän tarvitse onnettomuuttanne hävetä. Voinko jotenkin teitä palvella?

NAINEN.

Hyvä herra majuri —

v. TELLHEIM.

Surkuttelen teitä, armollinen rouva! Miten voisin teitä palvella? Tiedätte, että puolisonne oli ystäväni; ystäväni, sanon; olen aina säästellen käyttänyt tätä nimitystä.

NAINEN.

Kukapa tietäisi paremmin kuin minä, kuinka suuresti te ansaitsitte hänen ystävyytensä ja hän teidän? Te olisitte ollut hänen viimeinen ajatuksensa, teidän nimenne olisi ollut viimeinen ääni hänen kuolevilla huulillaan, jollei väkevämpi luonto olisi vaatinut tätä murheellista etuoikeutta hänen onnettoman poikansa, hänen onnettoman puolionsa osalle —

v. TELLHEIM.

Lopettakaa, madame! Tahtoisin mielelläni itkeä kanssanne, mutta tänään minulla ei ole kyyneliä. Säästäkää minua! Te tapaatte minut hetkellä, jolloin helposti saattaisin eksyä napolisemaan kohtaloani vastaan. — Oi, sinä oikeamielinen Marloff! Joutuun, armollinen rouva, mitä suvaitsette kärkeä? Jos kykenen teitä palvelemaan, jos kykenen —

NAINEN.

En saa lähteä matkalle täyttämättä hänen viimeistä tahtoaan. Hän muisti vähää ennen loppuaan kuolevansa teidän velkamiehenänne ja vannotti minun suorittamaan tämän velan ensi käteisellä rahallani. Olen myynyt hänen kenttävarustuksensa ja tulen nyt lunastamaan hänen velkakirjansa. —

v. TELLHEIM.

Kuinka, armollinen rouva? senkö vuoksi tulette?

NAINEN.

Sen vuoksi. Sallikaa minun laskea rahat.

v. TELLHEIM

Ei suinkaan, madame! Marloffko minulle velkaa? se on tuskin luultavaa. Sallikaa minun katsoa. (Ottaa taskukirjansa esiin ja etsii.) En löydä mitään.

NAINEN.

Olette kaiketi hukannut velkakirjan, eikä velkakirja muuta asiaa. —
Sallikaa —

v. TELLHEIM.

Ei, madame! minulla ei ole tapana hukata papereitani. Jos velkakirjaa ei minulla ole, niin se todistaa, ettei minulla sitä koskaan ole ollutkaan, tahi että se on suoritettu ja minä jo olen antanut sen takaisin.

NAINEN.

Herra majuri!

v. TELLHEIM.

Aivan varmaan, armollinen rouva. Marloff ei ole jäänyt minulle mitään velkaa. Enkä minä myöskään jaksa muistaa hänen milloinkaan olleen minulle mitään velkaa. Niin se on, madame; pikemminkin olen minä jäänyt hänen velalliseksi. En ole koskaan voinut tehdä mitään kiitollisuuteni osoitukseksi hänelle, joka kuuden vuoden ajan on seisonut rinnallani onnen ja onnettomuuden, kunnian ja vaaran päivinä. En ole unohtava, että hän jättää jälkeensä pojan. Hän on oleva minun poikani, kohta kun kykenen olemaan hänelle isänä. Tämä epävarma tila, johon nyt itse olen joutunut —

NAINEN.

Jalomielinen mies! Mutta älkää tekään ajatelko minusta liian halpaa. Ottakaa rahat, herra majuri; niin olen ainakin rauhallisella mielellä. —

v. TELLHEIM.

Mitäpä muuta te tarvitsette rauhoittuaksenne kuin minun vakuutukseni, ettei nämä rahat kuulu minulle? Vai tahdotteko, että minun pitää ryöstää ne ystäväni orvoksi jääneeltä pojalta? Ryöstää, madame; sitä se olisi sanan varsinaisessa merkityksessä. Rahat ovat hänen, tallettakaa ne häntä varten. —

NAINEN.

Minä ymmärrän teidät; suonette vain anteeksi, jollen vielä oikein tiedä, miten ottaa hyviä töitä vastaan. Mutta mistäpä tietäisitte, että äiti tekee poikansa hyväksi enemmän kuin hän tekisi oman elämänsä hyväksi? Minä lähden —

v. TELLHEIM.

Lähtekää, madame, lähtekää! Onnea matkalle! En pyydä teitä antamaan tietoja itsestänne. Ne voisivat saapua sellaiseen aikaan, jolloin en voisi olla miksikään hyödyksi. Mutta vielä eräs asia, armollinen rouva; olinpa vähällä unohtaa kaikkein tärkeimmän. Marloffilla on vielä saatavia entisen rykmenttimme rahastosta. Hänen saatavansa ovat yhtä oikeutettuja kuin minunkin. Jos minulle maksetaan, on hänellekin maksettava. Sen takaan. —

NAINEN.

Oi! hyvä herra — Mutta minä vaikenen mieluummin. — Kun tuolla tavalla tulevia hyviä tekojaan valmistaa, on kuin olisi ne taivaan nähden jo tehnyt. Palkitkoon teitä taivas ja minun kyöneleeni! (Poistuu.)

SEITSEMÄS KOHTAUS.

v. TELLHEIM.

Kelpo vaimo parka! Täytyy hävittää nämät joutavuudet, niin kauvan kun muistaa. (Otaa taskukirjastaan papereita, jotka repii palasiksi.) Ken takaa, ettei oma puute vielä joskus saattaisi viekotella minua käyttämään niitä hyödykseni?

KAHDEKSAS KOHTAUS.

Just. v. Tellheim.

v. TELLHEIM.

Sinäkö siellä olet?

JUST

(pyyhkien silmiään.) Niin!

v. TELLHEIM.

Olet itkenyt?

JUST.

Kirjoitin laskuni keittiössä, ja keittiö on täynnä savua. Tässä se on, hyvä herra!

v. TELLHEIM.

Anna tänne.

JUST.

Armahtakaa minua, hyvä herra. Tiedän varsin hyvin, etteivät ihmiset armahda teitä; mutta —

v. TELLHEIM.

Mitä tahdot?

JUST.

Olisin pikemmin luullut kuolevani kuin saavani eron.

v. TELLHEIM.

En tarvitse sinua enää; minun täytyy oppia tulemaan toimeen ilman palvelijaa. (Avaaa laskun ja lukee.) »Mitä herra majuri on minulle velkaa: Kolmen ja puolen kuukauden palkka, 6 taaleria kuukaudessa, tekee 21 taaleria. Tämän kuun ensi päivästä maksanut yhtä ja toista 1 taaleri 8 groschenia 9 pfennigiä. Summa summarum 22 taaleria 7 gr. 9 pf.» — Hyvä, ja kohtuullista on, että maksan sinulle tämän kuluvan kuukauden kokonaan.

JUST.

Toinen sivu, herra majuri —

v. TELLHEIM.

Vieläkö lisää? (Lukee.) »Mitä herra majurille minä olen velkaa: Välskärille minun puolestani maksettu 25 taaleria. Hoidosta ja hoivasta toipumiseni aikana minun puolestani maksettu 39 taaleria. Isälleni, jolta kaikki on poltettu ja ryöstetty, maksettu pyynnöstäni etukäteen, lukuunottamatta niitä kahta saaliiksi saatua hevosta, jotka hän sai lahjaksi, 50 taaleria. Summa summarum 114 taaleria. Siitä poisvedetty edellämäinitut 22 tl. 7 gr. 9 p., jään herra majurille velkaa 91 tlr. 16 gr. 3 pf.» — Mies, sinä olet hullu! —

JUST.

Uskon kyllä, että olen tullut maksamaan teille paljon enemmänkin. Mutta turha on kuluttaa mustetta sellaiseen. Minä en voi sitä teille maksaa, en vaikka ottaisitte minulta palvelijanpukunikin, jota en myöskään vielä ole saanut työlläni ansaituksi, — niinpä olisin mieluummin tahtonut, että olisitte jättänyt minut sairaalaan loppuani odottamaan.

v. TELLHEIM.

Minä sinä minua pidät? Sinä et ole minulle mitään velkaa, ja minä aion suositella sinua eräälle tuttavalleni, jonka palveluksessa tulet paremmin toimeen kuin minua palvellessi.

JUST.

Minä en ole teille mitään velkaa, ja kuitenkin aiotte hyljätä minut?

v. TELLHEIM.

Koska en tahdo joutua sinulle mitään velkaan.

JUST.

Senkötähden? vain senkötähden? — Niin varmasti kuin olen teille velkaa, niin varmasti kuin te ette voi joutua minulle mitään velkaan, niin varmasti te ette nyt saa minua hyljätä. — Tehkää mitä tahdotte, herra majuri, minä jään luoksenne; minun täytyy jäädä teidän luoksenne. —

v. TELLHEIM.

Ja sinun uppiskaisuutesi, sinun uhmilusi, sinun raju, hillitön menettelysi kaikkia niitä kohtaan, joilla ei mielestäsi ole mitään sanomista sinulle, sinun juonikas vahingonilosi, sinun kostonhimosi — —

JUST.

Tehkää minusta niin huono kuin tahdotte, minä en kuitenkaan ole mielestäni koiraan huonompi. Viime talvena kuljeskelin hämärissä kanavan varrella ja kuulin jotakin vikisemistä. Laskeusin alas ja kurotin käteni ääntä kohden ja luulin pelastavani lapsen ja vedinkin vedestä villakoiran. Hyvä niinkin, ajattelin. Villakoira kulki perässäni, mutta minä en juuri pidä villakoirista. Minä ajoin sen pois, turhaan, minä pieksin sitä, turhaan. Minä en yöllä päästänyt sitä huoneeseen; se jäi oven eteen kynnykselle. Kun se liiaksi lähenteli minua, annoin sille potkun; se älähti, katsoi minuun ja heilutti häntäänsä. Se ei ole vielä saanut leipäpalaa minun kädestäni, ja kuitenkin minä olen ainoa, jota se tottelee ja joka siihen saa koskea. Se on ruma villakoira, mutta liiankin hyvä koiraksi. Jos se jatkaa sitä peliään, niin minä lopultakin lakkaan olemasta vihainen villakoiralle.

v. TELLHEIM

(syrjään). Niinkuin minäkin tuolle! Ei, ei ole täysiä ihmispetoja! — Just, me pysymme yhdessä.

JUST.

Aivan varmasti! — Tekö muka tulisitte toimeen ilman palvelijaa? Te unohdatte haavanne ja että voitte käyttää vain toista kättänne. Ettehän te voi yksin pukeutua. Minä olen teille tuiki tarpeellinen ja olen — — kehaisematta itseäni, herra majuri — ja olen palvelija, joka — jos pahoista pahin tapahtuisi — on valmis herransa edestä vaikka kerjäämään ja varastamaan.

v. TELLHEIM.

Just, me emme pysy yhdessä.

JUST.

Hyvä on!

YHDEKSÄS KOHTAUS.

Eräs palvelija. v. Tellheim. Just.

PALVELIJA.

Pst! Kumppani!

JUST.

Mikä on hätänä?

PALVELIJA.

Eikö hän voisi osoittaa minua sen upseerin pakeille, joka vielä eilen asui (viittaa erääseen huoneeseen

sillä puolella, josta saapui) tuossa huoneessa?

JUST.

Voinpa hyvinkin. Mitä hänellä on upseerille tuomista?

PALVELIJA.

Sitä mitä aina tuomme, kun emme tuo mitään: komplimentin. Arvoisa emäntäni on saanut kuulla, että hänen on täytynyt väistyä meidän tieltämme. Arvoisa emäntäni tietää, mikä sopii, ja sen johdosta on minun nyt pyydettävä häneltä anteeksi.

JUST.

No, pyytäköön hän siis häneltä anteeksi: tuossa hän on.

PALVELIJA.

Mikä hän on miehiään? Miksi häntä mainitaan?

v. TELLHEIM.

Ystäväni, olen jo kuullut asianne. Se on liikaa kohteliaisuutta arvoisan emäntänne puolelta, ja minä annan sille sen arvon kuin tuleekin. Lausukaa hänelle kunnioittava tervehdykseni. — Mikä on arvoisan emäntänne nimi?

PALVELIJA.

Mikäkö on hänen nimensä? Häntä puhutellaan armolliseksi neidiksi.

v. TELLHEIM.

Ja hänen sukunimensä?

PALVELIJA.

Sitä en ole vielä sattunut kuulemaan, ja minun asiani ei ole sitä kysyä. Minä järjestän asiani niin, että minulla enimmäkseen aina kuuden viikon kuluttua on uusi isäntäväki. Hitto heidän kaikkien nimiä muistakoon!

JUST.

Bravo, kumppani!

PALVELIJA.

Tämän palvelukseen tulin vasta muutama päivä sitten Dresdenissä. Hän etsii, luullakseni, täällä sulhastaan. —

v. TELLHEIM.

Riittää, ystäväni. Halusin tietää arvoisan emäntänne nimen, en hänen salaisuuksiaan. Menkää jo!

PALVELIJA.

Kumppani, tuosta ei olisi herraksi minulle!

KYMMENES KOHTAUS.

v. *Tellheim. Just.*

v. TELLHEIM.

Pidä huolta, Just, että pian pääsemme pois tästä talosta! Tuon vieraan naisen kohteliaisuus tuntuu minusta tukalammalta kuin isännän julkeus. Kas tässä, ota tämä sormus, ainoa kalleus, mikä minulla vielä on jäljellä. En koskaan olisi luullut sitä tarvitsevani käyttää tällaiseen tarkoitukseen! — Panttaa se! vaadi siitä kahdeksankymmentä friedrichsdoria; isännän lasku ei voi nousta kolmeakymmentä korkeammalle. Maksa hänelle ja vie minun tavarani täältä. — Niin, mihin? — Mihin tahdot. Halvin

ravintola paras. Tapaat minut tuolla viereisessä kahvilassa. Minä lähden, toimita asiasi hyvin.

JUST.

Olkaa huoleti, herra majuri! —

v. TELLHEIM

(tulee jälleen takaisin). Ennen kaikkea, älä unohda pistoolejani, jotka riippuivat seinällä vuoteeni takana.

JUST.

Minä en unohda mitään.

v. TELLHEIM

(tulee vielä kerran takaisin). Vielä yksi asia: ota myös villakoirasi mukaan; kuuletko, Just! —

YHDESTOISTA KOHTAUS.

JUST.

Villakoira ei tänne jää. Siitä pitäköön koira itse huolen. — Hm! vai oli herralla vielä tämä kallisarvoinen sormuskin? ja piti sitä taskussaan eikä sormessaan? — Isäntä hyvä, me emme vielä ole niin putipuhtaat kuin miltä näyttää. Hänelle, juuri hänelle minä sinut panttaan, kaunis pikku sormus! Tiedän, että häntä harmittaa, kun sinua ei hänen talossaan kokonaan panna likoon! — Aah —

KAHDESTOISTA KOHTAUS.

Paul Werner. Just.

JUST.

Katsohan, Werner! hyvää päivää, Werner! tervetuloa kaupunkiin!

WERNER.

Kirottu kylä! En millään ilveellä tahdo siihen tottua jälleen. Hauskaa, lapset, hauskaa; minä tuon uutta rahaa! Missä majuri on?

JUST.

Eikö hän tullut vastaasi? Hän lähti juuri äsken rappusia alas.

WERNER.

Minä tulin takaportaita. No, miten hän jaksaa? Olisin jo viime viikolla ollut täällä luonanne, mutta —

JUST.

No? mikäs esti? —

WERNER.

Just, — oletko kuullut puhuttavan prinssi Herakliuksesta?

JUST.

Herakliuksesta? Enpä tietääkseni.

WERNER.

Etkö sinä tunne itämaiden suurta sankaria?

JUST.

Tietäjät itäiseltä maalta tunnen hyvinkin, ne, jotka uuden vuoden tienoilla juoksentelevat tähdet käsissään — —

WERNER.

Ihminen, luulenpa, että luet sanomalehtiä yhtä vähän kuin raamattua? — Sinä et tiedä mitään prinssi Herakliuksesta, et mitään tuosta urhoollisesta miehestä, joka on siepannut Persian ja nyt lähipäivinä murskaa maahan ottomaanien portin? Jumalan kiitos, että jossakin maailman kolkassa vielä tapellaan! Olen jo tarpeeksi kauvan toivonut, että täällä taas pamahtaisi. Mutta täällä ne vain vetelehtivät ja parantelevat nahkaansa. Ei, sotilas minä olin, sotilaaksi täytyy minun jälleen tulla! Lyhyesti — (katsellen arkana ympärilleen, onko kukaan kuuntelemassa) näin meidän kesken, Just, minä vaellan Persiaan tehdäkseni hänen kuninkaallisen korkeutensa prinssi Herakliuksen johdolla pari sotaretkeä turkkilaisia vastaan.

JUST.

Sinä?

WERNER.

Minä, sellaisena kuin minut tässä näet! Meidän esi-isämme kävivät uutterasti sotaa turkkilaisia vastaan, ja niin pitäisi meidän tehdä yhä vieläkin, jos olisimme rehellisiä miehiä ja hyviä kristityitä. Tosin käsitän varsin hyvin, ettei sotaretki turkkilaisia vastaan voi olla puoleksikaan niin hupainen kuin sotaretki ranskalaisia vastaan; mutta sitä ansiokkaampi se lienee niin tässä kuin tulevassakin elämässä. Turkkilaisilla on kaikilla sapelit, timanteilla kirjaillut —

JUST.

Antaakseni sellaisella sapelilla iskeä pääni halki en matkustaisi yhtä ainoata peninkulmaa. Et suinkaan ole niin mieletön, että jätät kauniin kylävouti-tilasi? —

WERNER.

Oo, sen otan mukaani! — Etkö huomaa? — Tila on myyty — —

JUST.

Myyty?

WERNER.

St! — tässä on sata tukaattia, jotka eilen sain käsirahoina; ne minä tuon majurille —

JUST.

Ja mitäs hän niillä?

WERNER.

Mitäkö hän niillä? Hänen on ne kulutettava, pelattava, juotava — miten vain haluttaa. Se mies tarvitsee rahaa, ja surkeata on, että häntä ei tahdota päästää edes omiinsa käsiksi! Mutta minäpä tietäisin, mitä tekisin, jos olisin hänen asemassaan! Minä arvelisin: »Hitto periköön täällä teidät kaikki», ja lähtisin Paul Wernerin kera Persiaan! — Tuli ja leimaus! — prinssi Heraklius lienee toki kuullut puhuttavan majuri Tellheimistä, vaikkapa hän ei tunnekaan hänen entistä varusmestariaan Paul Werneria. Meidän ottelumme Katzenbergin luona —

JUST.

Werner, sinulla on herttaisen hyvä tarkoitus; mutta me emme kaipaa sinun rahojasi. Pidä tukaattisi, ja sata pistoliasi voit myös saada koskemattomina takaisin, niin pian kuin vain tahdot. —

WERNER.

Vai niin? Onko siis majurilla vielä rahaa?

JUST.

Ei.

WERNER.

Onko hän jostakin saanut lainaksi?

JUST.

Ei.

WERNER.

Ja mistä te sitten elätte?

JUST.

Me annamme merkitä laskuun, ja kun ei enää haluta mitään merkitä ja meidät heitetään ulos ovesta, niin me panttaamme, mitä meillä on, ja siirrymme muuante. Kuulehan, Paul, tälle isännälle meidän täytyy tehdä jokin kepponen.

WERNER.

Onko hän tuottanut majurille ikävyöksiä? — Minä suostun! —

JUST.

Mitähän, jos me illalla, kun hän tulee tupakkahuoneesta, väijyisimme häntä ja antaisimme hänelle aimo selkäsaunan? —

WERNER.

Illalla? — väijyisimme häntä? — kaksi yhtä vastaan? — Se ei kelpaa. —

JUST.

Tahi jos pistäisimme hänen nurkkansa tuleen? —

WERNER.

Poltoa ja hävitystä? — Mies, kuulee hyvin, että sinä olet ollut kuormarenki etkä sotilas, — hyi!

JUST.

Tahi jos tekisimme hänen tyttärestään porton? Hän on tosin perhanan ruma — —

WERNER.

No, silloin hän lienee jo aikoja sitten siksi tullut? Etkä sinä siihenkään ketään apulaista tarvitsisi. Mutta mikä sinun on? Mitä on tapahtunut?

JUST.

Tule, niin saat kuulla kummia!

WERNER.

Niinpä on täällä sitten kai itse piru irti?

JUST.

Niin on, tule pois!

WERNER.

Sitä parempi! Persiaan siis, Persiaan!

(Ensi näytöksen loppu.)

TOINEN NÄYTÖS.

(Tapahtuu neidin huoneessa.)

ENSIMÄINEN KOHTAUS.

Minna von Barnhelm. Franziska.

NEITI

(aamupuvussa, katsoen kelloansa). Franziska, me olemmekin nousseet hyvin varhain. Aika käy meille pitkäksi.

FRANZISKA.

Kukapa saisi unta näissä vietävän suurissa kaupungeissa? Vaunuja, yövartijoita, rumpuja, kissoja, korpraaleja — ei koskaan lakkaa jyrisemästä, huutamasta, pärisemästä, naukumasta, kiroilemasta; aivan kuin yö olisi kaikkea muuta kuin lepoa varten. — Kuppi teetä, armollinen neiti?

NEITI.

Tee ei minulle maistu. —

FRANZISKA.

Minä keitätän omaa suklaatamme.

NEITI.

Keitätä, itsellesi!

FRANZISKA.

Itselleni? Yhtä mielelläni itsekseni löpöttelisin kuin itsekseni joisin. — Tosin käy aika tällä tavalla niin pitkäksi. — Meidän täytynee aikamme kuluksi somistaa itseemme ja koettaa pukua, jossa aiomme tehdä ensi rynnäkkömme.

NEITI.

Miksi puhut rynnäköistä, kun olen tullut tänne vain vaatiakseni antautumisen voimassapitämistä?

FRANZISKA.

Ja tuo herra upseeri, jonka me karkoitimme, ja jolle me sen johdosta lähetimme kunnioittavan tervehdyksemme: eipä liene hänkään tottunut hienoimpiin elämäntapoihin! Olisihan hän muutoin pyytännyt saada kunniaa käydä meitä tervehtimässä.

NEITI.

Kaikki upseerit eivät ole Tellheimejä. Totta puhuen minä lähetinkin hänelle tervehdykseni vain senvuoksi, että saisin tilaisuuden tiedustella häneltä jotakin Tellheimistä. — Franziska, sydämeni sanoo, että matkani on oleva onnellinen, että olen löytävä hänet. —

FRANZISKA.

Sydämmenne, armollinen neiti? Sydämeen ei ole liiaksi uskottava. Sydän puhuu äärettömän mielellään sitä mitä suukin. Jos suu olisi yhtä taipuvainen puhumaan sydämen mukaan, niin olisi jo aikoja sitten tullut muotiin pitää suut lukossa.

NEITI.

Ha! Ha! suut lukossa! Sepä muoti olisi minusta aivan paikallaan!

FRANZISKA.

Mieluummin jääkööt kauneimmatkin hampaat näyttämättä kuin että alinomaa päästää sydämen sitä tietä valloilleen!

NEITI.

Mitä? Oletko sinä niin pidättyväinen? —

FRANZISKA.

En, armollinen neiti, mutta olisin mielelläni pidättyvämpikin. Harvoin puhutaan hyveestä, jonka itse omistaa; mutta sitä useammin siitä, joka itseltä puuttuu.

NEITI.

Näetkös, Franziska? Nytpä teit erittäin hyvän huomautuksen.

FRANZISKA.

Tein? Onko siinäkin tekemistä, mikä noin vain juolahtaa mieleen? —

NEITI.

Ja tiedätkö, miksi oikeastaan pidän tuota huomautusta niin hyvänä? Se soveltuu monessa suhteessa minun Tellheimiini.

FRANZISKA.

Mitäpä te ette saisi soveltumaan häneen?

NEITI.

Ystävät ja vihamiehet sanovat, että hän on maailman urhoollisin mies. Mutta kuka on koskaan kuullut hänen puhuvan urhoollisuudesta? Hänellä on mitä oikeamielisin sydän, mutta oikeamielisyys ja jalomielisyys ovat sanoja, joita ei koskaan kuule hänen huuliltaan.

FRANZISKA.

Mistä hyveistä hän sitten puhuu?

NEITI.

Ei mistään; sillä häneltä ei puutu mitään.

FRANZISKA.

Tuota vain tahdoinkin kuulla.

NEITI.

Odotahan, Franziska, nyt muistan. Hän puhuu hyvin usein säästäväisyydestä. Näin meidän kesken, Franziska, luulenpa, että tuo mies on tuhlaaja.

FRANZISKA.

Vielä eräs seikka, armollinen neiti. Minä olen hyvin usein kuullut hänen mainitsevan myös horjumatonusta uskollisuuttaan teitä kohtaan. Mitäpä, jos tuo herra olisi huikentelevainenkin?

NEITI.

Sinua onnetonta! — Mutta tarkoitatko täyttä totta, Franziska?

FRANZISKA.

Kuinka kauvan hän onkaan jo ollut teille kirjoittamatta?

NEITI.

Ah! rauhanteon jälkeen on hän kirjoittanut minulle vain yhden ainoan kerran.

FRANZISKA.

Vai huokaus rauhaakin vastaan! Ihmeellistä! Rauhan pitäisi vain korjata kaikki se paha, minkä sota on saanut aikaan, mutta se turmelee sen hyvänkin, mitä tämä, sen riitaveli, kenties on aiheuttanut. Rauha ei saisi olla niin itsepäinen! — Ja kuinka kauvan onkaan jo rauhaa kestänyt? Aika käy äärettömän pitkäksi, kun tapahtuu niin vähän uutta. — Turhaan posti taas kulkee säännöllisesti, ei kukaan kirjoita; sillä kellään ei ole mitään kirjoitettavaa.

NEITI.

»Nyt on rauha», kirjoitti hän minulle, »ja minä lähenen toiveitteni täyttymistä». Mutta että hän on kirjoittanut tästä minulle ainoastaan kerran, vain yhden ainoan kerran —

FRANZISKA.

Että hän pakottaa meidät itse rientämään tätä toiveitten täyttymistä kohti: jos vain löydämme hänet, niin saa hän tämän maksaa! — Kunpa tuo mies tällävälän ei vain jo olisi täyttänyt toiveitaan ja me saisi täällä tietää —

NEITI

(tuskaisesti ja kiivaasti). Että hän on kuollut?

FRANZISKA.

Teidän tähtenne, armollinen neiti; jonkun toisen sylissä. —

NEITI.

Sinä kiusanhenki! Odota, Franziska, kyllä tämän vielä edestäsi löydät! — Mutta pakise vain; muutoin nukahdamme uudelleen. — Hänen rykmenttinsä hajoitettiin heti rauhanteon jälkeen. Kukapa tietää, minkälaiseen laskujen ja todisteitten sekamelskaan hän siten on joutunut? Kukapa tietää, mihin toiseen rykmenttiin, mihin kaukaiseen maakuntaan hänet on siirretty? Kukapa tietää, mitkä seikat — Joku koputtaa.

FRANZISKA.

Sisään!

TOINEN KOHTAUS

Isäntä. Edelliset.

ISÄNTÄ

(pistäen päänsä esiin). Sallitaanko, armollinen herrasväki? —

FRANZISKA.

Herra isäntämmekö? — Sisään vain kokonaan.

ISÄNTÄ

(kynä korvan takana, kädessä paperilehti ja kirjoituskojeet). Minä tulen, armollinen neiti, toivottamaan teille nöyrimmästi hyvää huomenta, — (Franziskalle) ja myöskin teille, kaunis lapseni —

FRANZISKA.

Kohtelias mies!

NEITI.

Me kiitämme.

FRANZISKA.

Ja toivotamme teillekin hyvää huomenta.

ISÄNTÄ.

Rohkenenko kysyä, miten teidän armonne on levännyt ensimmäisen yönsä minun kehnon kattoni alla?

—

FRANZISKA.

Katto ei ole niinkään kehno, herra isäntä, mutta vuoteet olisivat voineet olla paremmat.

ISÄNTÄ.

Mitä kuulen? Huonostiko nukuttu? Kenties ylenpalttinen väsymys matkan jälkeen —

NEITI.

Mahdollista kyllä.

ISÄNTÄ.

Tietysti! tietysti! sillä muuten — — jos kuitenkin jokin seikka ei olisi täysin vastannut teidän armonne vaatimuksia, niin suvaitkoon teidän armonne vain käskeä.

FRANZISKA.

Hyvä, herra isäntä, hyvä! Emme me kursastelekaan, ja kaikkein vähimmin käy ravintolassa kitsasteleminen. Kylläpähän sanomme, mitä haluamme.

ISÄNTÄ.

Tämän lisäksi tulen samalla — (vetäen kynän esiin korvan takaa).

FRANZISKA.

No? —

ISÄNTÄ.

Epäilemättä teidän armonne jo tuntee poliisilaitoksemme viisaat määräykset —

NEITI.

En laisinkaan, herra isäntä —

ISÄNTÄ.

Meitä isäntiä on kielletty antamasta asuntoa neljääkolmatta tuntia kauvemmasi kenellekään vieraille, mitä säätyä ja sukua hän lieneekin, jättämättä asianomaiseen paikkaan kirjallista ilmoitusta hänen nimestään, kotipaikastaan, arvostaan ja siitä, missä asioissa ja kuinka kauvan hän täällä aikoo viipyä, ja niin edespäin.

NEITI.

Hyvä on.

ISÄNTÄ.

Teidän armonne suvainnee siis — (astuen erään pöydän luo ja valmistautuen kirjoittamaan).

NEITI.

Varsin mielelläni. — Nimeni on —

ISÄNTÄ.

Lyhyt silmänräpäys kärsivällisyyttä! (Kirjoittaa.) »Dato, 22:s p. elokuuta a. c. tänne Espanjan

Kuninkaaseen saapunut» — Nyt teidän nimenne, armollinen neiti?

NEITI.

Neiti von Barnhelm.

ISÄNTÄ

(kirjoittaa) »von Barnhelm» — Saapuen? mistä, armollinen neiti?

NEITI.

Tiluksiltani Saksista.

ISÄNTÄ

(kirjoittaa) »Tiluksilta Saksista» — Saksista! Kas, kas, Saksista, armollinen neiti? Saksista?

FRANZISKA.

No? miksikäs ei? Ei kai tässä maassa pidetä syntinä, että on Saksista kotoisin?

ISÄNTÄ.

Syntinä! Varjelkoon! sehän olisi sitten aivan uuden uutukainen synti! — Saksista siis? Kas, kas, Saksista! Se rakas Saksi! — Saksi ei ole pieni, vaan on siellä useita — kuinka sanoisin? — alueita, maakuntia. — Poliisilaitoksemme on tuiki tarkka, armollinen neiti. —

NEITI.

Ymmärrän: siis tiluksiltani Thüringistä.

ISÄNTÄ.

Thüringistä! Niin, se on parempi, armollinen neiti, se on täsmällisempää. (Lukee ja kirjoittaa) »Neiti von Barnhelm, saapuen tiluksiltaan Thüringistä, ynnä kamarirouva ja kaksi palvelijaa» —

FRANZISKA.

Kamarirouva? se olen kai minä?

ISÄNTÄ.

Niin, kaunis lapseni.

FRANZISKA.

No, herra isäntä, niinpä pankaa siis kamarirouvan asemasta kamarineitsyt — Kuulin, että poliisilaitos on tuiki tarkka; siitä voisi syntyä väärinkäsitys, josta minua kuulutuksiin pantaessa saattaisi vielä koitua ikävyyksiä. Sillä minä olen todellakin vielä neitsyt ja nimeni on Franziska; sukunimeltä Willig; Franziska Willig. Minäkin olen Thüringistä. Isäni oli mylläri eräällä armollisen neidin maatilalla. Sen nimi on Klein-Rammsdorf. Mylly on nyt veljelläni. Minä tulin hyvin nuorena kartanoon ja minut kasvatettiin yhdessä armollisen neidin kanssa. Me olemme samanikäiset, ensi kynttilänmessunpäivänä yhdenkolmatta vuoden vanhoja. Minä olen oppinut kaiken mitä armollinen neitikin on oppinut. Minua ilahduttaa, jos poliisilaitos tuntee minut perinpohjin.

ISÄNTÄ.

Hyvä, kaunis lapseni, panen tuon muistiini lähempien kyselyjen varalta — Mutta sitten, armollinen neiti, tehtävänne täällä? —

NEITI.

Tehtäväni?

ISÄNTÄ.

Anooko teidän armonne jotakin hänen kuninkaalliselta majesteetiltaan?

NEITI.

Oi en!

ISÄNTÄ.

Tahi meidän ylimmiltä oikeusvirastoiltamme?

NEITI.

En niiltäkään.

ISÄNTÄ.

Tahi —

NEITI.

En, en Olen täällä yksinomaan omissa asioissani.

ISÄNTÄ.

Aivan niin, armollinen neiti, mutta millä nimellä käyvät nämä omat asianne?

NEITI.

Niitä sanotaan — Franziska, luulenpa, että meitä kuulustellaan.

FRANZISKA.

Herra isäntä, ei suinkaan poliisilaitos voi vaatia tietoonsa naisen salaisuuksia?

ISÄNTÄ.

Totta kai, kaunis lapseni; poliisilaitos tahtoo tietää kaikki ja erittäinkin juuri salaisuudet.

FRANZISKA.

No niin, armollinen neiti, mitä on tehtävä? — Kuulkaa siis, herra isäntä — mutta jääköön tämä kaikin mokomin vain meidän ja poliisin tiedoksi! —

NEITI.

Mitähän tuo hupakko nyt hänelle sanoo?

FRANZISKA.

Me olemme tulleet kaapataksemme kuninkaalta erään upseerin —

ISÄNTÄ.

Mitä? kuinka? Lapsi! lapsi!

FRANZISKA.

Tahi salliaksemme tuon upseerin kaapata meidät. Kumpikin vetää yksiin.

NEITI.

Franziska, oletko mieletön? — Herra isäntä, tämä nenäkäs olento pitää teitä pilkkanaan. —

ISÄNTÄ.

Älkäähän toki! Minun vähäpätöisyydestäni saa hän tosin laskea leikkiä niin paljon kuin haluaa, mutta korkeasta poliisilaitoksesta —

NEITI.

Tiedättekö mitä, herra isäntä? — Minä en tiedä, miten menetellä tässä asiassa. Ehkäpä voisitte jättää koko kirjoittamisen, kunnes enoni saapuu. Sanoin teille jo eilen, minkätähden hän ei tullut yhtä matkaa minun kanssani. Hänen vaununsa joutuivat epäkuntoon kahden peninkulman päässä täältä, eikä hän millään muotoa tahtonut, että tämä sattuma veisi minulta yhden yön levon. Minun täytyi siis rientää edeltä. Hän voi saapua tänne viimeistään vuorokautta myöhemmin.

ISÄNTÄ.

No niin, armollinen neiti, odottakaamme siis häntä.

NEITI.

Hän osanee paremmin vastata kysymyksiinne. Hän tietänee, kenelle ja mihin määrin hänen on paljastettava itsensä; mitä hänen on ilmoitettava asioistaan ja mitä hän niistä saa vaikenemalla sivuuttaa.

ISÄNTÄ.

Sitä parempi! Totisesti, totisesti ei voi nuorelta tytöltä (katsoen merkitsevästi Franziskaan) vaatia, että hän vakavaa asiaa vakavien ihmisten kanssa vakavasti käsittelisi —

NEITI.

Ja enoni huoneet kai ovat jo kunnossa, herra isäntä?

ISÄNTÄ.

Täydellisesti, armollinen neiti, täydellisesti, paitsi yksi —

FRANZISKA.

Josta teidän kenties taas täytyy häätää joku kunnan mies?

ISÄNTÄ.

Saksilaiset kamarineitsyet, armollinen neiti, ovat kaiketi hyvin sääliväisiä.

NEITI.

Niinpä niin, herra isäntä, siinä ette tehnyt kauniisti. Mieluummin olisitte voinut olla ottamatta meitä vastaan.

ISÄNTÄ.

Kuinka niin, armollinen neiti, kuinka niin?

NEITI.

Olen kuullut, että se upseeri, joka meidän tähtemme häädettiin —

ISÄNTÄ.

Onkin vain eronsaanut upseeri armollinen neiti.

NEITI.

Vaikkapa vain!

ISÄNTÄ.

Joka vetelee viimeisiä virsiään. —

NEITI.

Sitä pahempi! Hän kuuluu olevan hyvin ansiokas mies.

ISÄNTÄ.

Sanoinhan jo, että hän on saanut eron.

NEITI.

Kuningas ei voi tuntea kaikkia ansiokkaita miehiä.

ISÄNTÄ.

Aivan varmaan, hän tuntee ne, hän tuntee ne kaikki. —

NEITI.

Sitten hän ei voi kaikkia heitä palkita.

ISÄNTÄ.

Kyllä he kaikki tulisivat palkituiksi, jos olisivat sen mukaan eläneet. Mutta niinpä nuo herrat elivät sodan aikana, kuin kestäisi sotaa ikuisesti; ikäänkuin ei enää koskaan tultaisi pitämään väliä sillä, mikä on minun ja mikä on sinun. Nyt ovat kaikki ravintolat ja majatalot heitä täpötäynnä, ja isännän on pidettävä varansa heihin nähden. Tämän kanssa olen vielä jotakuinkin tullut toimeen. Vaikka hänellä tosin ei ollutkaan enää rahaa, niin oli hänellä kuitenkin vielä rahanarvoista, ja pari kolme kuukautta olisin varsin hyvin vielä saattanut antaa hänen täällä majailla. Mutta parempi vara kuin vahinko. — *Apropos*, armollinen neiti; te ymmärrätte kaikei kalleuksien arvoa? —

NEITI.

En erityisesti.

ISÄNTÄ.

Mitäpä ei teidän armonne ymmärtäisi? — Minäpä näytän teille erään sormuksen, erään kallisarvoisen sormuksen. Armollisella neidillä on tosin itselläänkin hyvin kaunis omassa sormessaan, ja kuta enemmän sitä katson, sitä enemmän joudun ihmetyksiini, kun se on niin samanlainen kuin minun sormukseni. — Oo! katsokaa, katsokaa toki! (Ottaessaan sormuksen kotelosta ja ojentaessaan sen neidille.) Mikä hehku, tuo keskimmäinen jalokivi yksin painaa jo kuudetta karaattia.

NEITI

(katsellen sormusta). Missä olen? Mitä näen? Tämä sormus —

ISÄNTÄ.

On viidentoistasadan taalerin arvoinen jo tutunkaupassakin.

NEITI.

Franziska! — Katsohan!

ISÄNTÄ.

Minä en ole hetkeäkään epäillyt lainata sitä vastaan kahdeksankymmentä pistolia.

NEITI.

Etkö tunne sitä, Franziska?

FRANZISKA.

Aivan sama! — Herra isäntä, mistä te olette saanut tämän sormuksen? —

ISÄNTÄ.

No, lapseni? Hänellä ei kai ole mitään oikeutta siihen?

FRANZISKA.

Meilläkö ei mitään oikeutta tähän sormukseen? Juotoksen reunaan lienee kaiverrettu neidin nimikirjaimet. — Näyttäkäähän, neiti.

NEITI.

Se se on, se se on! — Kuinka on tämä sormus joutunut teidän käsiinne, herra isäntä?

ISÄNTÄ.

Minun käsiini? maailman rehellisimmällä tavalla. — Armollinen neiti, armollinen neiti, ette suinkaan mieline saattaa minua vahinkoon ja turmioon? Kuinkapa minä tietäisin, mistä sormus oikeastaan on kotoisin? Sodan aikana on moni kapine hyvinkin usein joutunut vaihtamaan omistajaa, joko tämän tietien tahi tietämättä. Ja sota oli sotaa. Saksista lienee saapunut rajan yli sormuksia enemmänkin. — Antakaa se minulle takaisin, armollinen neiti, antakaa se minulle takaisin!

FRANZISKA.

Ensin on vastattava: keneltä olette sen saanut?

ISÄNTÄ.

Mieheltä, josta en uskoisi sellaisia, eräältä muuten varsin hyvältä mieheltä —

NEITI.

Parhaalta mieheltä auringon alla, jos olette saanut sen suoraan sen omistajalta. — Pian tuokaa tänne se mies! Hän se on, hän itse, tahi ainakin täytyy hänen tuntea hänet.

ISÄNTÄ.

Kuka sitten? kenen sitten, armollinen neiti?

FRANZISKA.

Ettekö te sitten kuule? meidän majurimme.

ISÄNTÄ.

Majurinko? Aivan oikein, hän on majuri, ja hän asui tässä huoneessa ennen teitä, ja häneltä minä sen sain.

NEITI.

Majuri von Tellheimkö?

ISÄNTÄ.

Von Tellheim, niin! Tunnetteko te hänet?

NEITI.

Tunnenko minä hänet? Onko hän täällä? Tellheim on täällä? Hän on asunut tässä huoneessa? Hän, hän on pantannut teille tämän sormuksen? Kuinka on se mies joutunut sellaiseen pulaan? Missä hän on? Onko hän teille velkaa? Franziska, lipas tänne! Avaa! (Franziskan asettaessa lipasta pöydälle ja sitä avatessa) Mitä hän on teille velkaa? Kenelle hän vielä on velkaa? Tuokaa tänne kaikki hänen velkansa. Tässä on rahaa. Tässä on vekseleitä! Kaikki on hänen!

ISÄNTÄ.

Mitä minä kuulen?

NEITI.

Missä hän on? missä hän on?

ISÄNTÄ.

Vielä tunti sitten hän oli täällä.

NEITI.

Kamala mies, kuinka saatoitte olla häntä kohtaan niin epäystävällinen, niin kova, niin julma?

ISÄNTÄ.

Teidän armonne suonee anteeksi —

NEITI.

Pian, pian, toimittakaa hänet tänne heti paikalla.

ISÄNTÄ.

Hänen palvelijansa on kenties vielä täällä. Tahtooko teidän armonne, että hänen on etsittävä hänet?

NEITI.

Tahdonko minä? Rientäkää, juoskaa; yksin tämän palveluksenne takia tahdon unohtaa, kuinka häijysti te olette häntä kohdellut. —

FRANZISKA.

Nopeasti, herra isäntä, rivakasti, pois, pois! (Työntää hänet ulos)

KOLMAS KOHTAUS.

Neiti. Franziska.

NEITI.

Nyt hän on jälleen luonani, Franziska! Näetkös, nyt hän on jälleen luonani! En tiedä missä olen, pelkästä ilosta! Iloitse toki sinäkin, rakas Franziska. Vaan miksipä sinä iloitsisit? Mutta sinun täytyy, sinun pitää kanssani iloita. Tule, rakas, minä lahjon sinut, jotta voisit kanssani iloita. Sano, Franziska, mitä sinulle antaisin? Mikä tavaroistani sinua miellyttää? Mitä tekisi mielesi? Ota, mitä haluat, kunhan vain iloitset. Näen hyvin, ettet ota mitään. Odota! (Hän pistää kätensä lippaaseen.) Tuossa, rakas Franziska (ja antaa hänelle rahaa), osta itsellesi mitä haluat. Vaadi enemmän, ellei se riitä. Kunhan vain iloitset kanssani. On niin murheellista iloita yksin. No, otahan toki —

FRANZISKA.

Mutta silloinhan minä varastan ne teiltä, neiti; te olette juopunut, riemusta juopunut. —

NEITI.

Tyttö, minä olen juopuessani toraisa, ota tahi — (hän tyrkyttää hänelle rahat käteen) ja varo, ettet enää estele. — Odota; hyvä, että tulin sitä ajatelleeksi. (Hän kahmaisee vielä kerran rahaa lippaasta.) Kas tässä, rakas, tässä, rakas Franziska, pistä tämä syrjään, ensimmäistä haavoittunutta sotilas-parkaa varten, joka kääntyy meidän puoleemme. —

NELJÄS KOHTAUS.

Isäntä. Neiti. Franziska.

NEITI.

No? tuleeeko hän?

ISÄNTÄ.

Se inhottava, sivistymätön mies!

NEITI.

Kuka?

ISÄNTÄ.

Hänen palvelijansa. Hän kieltäytyy lähtemästä majuria hakemaan.

FRANZISKA.

Tuokaa se roisto tänne. — Tunnenhan minä kaikki majurin palvelijat.
Kuka se lienee?

NEITI.

Noutakaa hänet nopeasti tänne. Kun hän näkee meidät, lähtee hän kyllä.
(Isäntä poistuu.)

VIIDES KOHTAUS.

Neiti. Franziska.

NEITI.

En jaksa odottaa sitä hetkeä. Mutta, Franziska, sinä olet yhä vielä niin kylmä? Etkö vieläkään tahdo iloita kanssani?

FRANZISKA.

Tahtoisin niin sydämeni pohjasta, jos vain —

NEITI.

Jos vain?

FRANZISKA.

Me olemme jälleen löytäneet tuon miehen, mutta miten olemme hänet löytäneet? Kaikesta päättäen, mitä hänestä olemme saaneet kuulla, on hänen käynyt hullusti. Hän lienee onneton. Minun käy häntä sääliksi.

NEITI.

Käy sääliksi? — Salli minun syleillä sinua, rakkahin leikkiverini! Tätä en unohda koskaan! — Minä olen vain rakastunut, ja sinä olet hyvä. —

KUODES KOHTAUS.

Isäntä. Just. Edelliset.

ISÄNTÄ.

Töin tuskin sain hänet tuoduksi.

FRANZISKA.

Vieraat kasvot, en tunne häntä.

NEITI.

Ystäväni, onko hän majuri von Tellheimin palveluksessa?

JUST.

Olen.

NEITI.

Missä on hänen herransa?

JUST.

Ei täällä.

NEITI.

Mutta hän tietää, mistä majuri on löydettävissä?

JUST.

Tiedän.

NEITI.

Eikö hän tahtoisi nyt heti noutaa majuria tänne?

JUST.

En.

NEITI.

Hän tekisi siinä minulle mieliksi —

JUST.

Kas vain!

NEITI.

Ja herralleen palveluksen —

JUST.

Tokkopahan. —

NEITI.

Mistä hän sen päättää?

JUST.

Olettehan te sitä vierasta herrasväkeä, joka tänä aamuna lähetti hänelle terveisensä?

NEITI.

Kyllä.

JUST.

Niinpä olen siis oikeassa.

NEITI.

Tietääkö hänen herransa minun nimeni?

JUST.

Ei, mutta hän ei voi sietää liian kohteliaita naisia yhtä vähän kuin liian töykeitä isäntiäkään.

ISÄNTÄ.

Tuo kai taas tähtää minuun?

JUST.

Juuri niin.

ISÄNTÄ.

Älköön hän siis antako vihanne kohdistua armolliseen neitiin, vaan noutakoon herra majurin pian tänne.

NEITI

(Franziskalle). Franziska, anna hänelle jotakin —

FRANZISKA

(joka aikoo työntää rahaa Justin käteen). Me emme hänen palvelustaan vaadi ilmaiseksi.

JUST.

Enkä minä teidän rahaanne ilman palvelustani.

FRANZISKA.

Toinen toisesta.

JUST.

Minä en voi. Herrani käski minun koota tavaramme. Sitä teen paraikaa ja pyydän senvuoksi, ettei minua häirittäisi. Kun olen valmis, niin saatan kyllä hänelle sanoa, että hän voi pistäytyä täällä. Hän on tuolla viereisessä kahvilassa, ja ellei hänellä ole parempaakin tekemistä, niin kaipa hän tulee. (Aikoo poistua.)

FRANZISKA.

Odottakoon hän nyt toki. — Armollinen neiti on herra majurin — sisar. —

JUST.

Sen tietänen minä parhaiten, ettei majurilla ole sisarta. Puolen vuoden kuluessa on hän lähettänyt minut kaksi kertaa omaistensa luo Kuurinmaalle — Onhan niitä tosin monenlaisia sisaria —

FRANZISKA.

Häpeemätön!

JUST.

Miksi en olisi, kun en muutoin pääse irti? (Poistuu.)

FRANZISKA.

Senkin heittiö!

ISÄNTÄ.

Johan sen sanoin. Mutta jättäkää hänet rauhaan! Nythän minä tiedän missä hänen herransa on. Lähden itse häntä heti noutamaan. — Mutta, armollinen neiti, minä pyydän vain nöyrimmästi, että sitten kaikin mokomin pyytäisitte puolestani majurilta anteeksi, kun olen ollut niin onneton, että vastoin tahtoani olen niin ansiokkaan miehen —

NEITI.

Menkää nyt vain pian, herra isäntä. Kyllä minä pidän huolta, että kaikesta sovitaan. (Isäntä poistuu ja heti senjälkeen:) Franziska, juokse hänen jälkeensä: älköön hän mainitko majurille minun nimeäni! (Franziska rientää isännän jälkeen.)

SEITSEMÄS KOHTAUS.

Neiti ja senjälkeen Franziska.

NEITI.

Hän on jälleen luonani! — Olenko yksin? — En tahdo turhaan olla yksin. (Panee kätensä ristiin.) Enkä minä olekaan yksin! (Hän katsoo ylöspäin.) Yksi ainoa kiitollinen ajatus taivasta kohden on täydellinen rukous! — hän on luonani, hän on luonani! (Levitetyin käsin.) Olen onnellinen! ja iloinen! Mitäpä tahtoisin Luoja mielummin nähdä kuin iloisen luomansa! — (Franziska tulee.) Joko tulit, Franziska? — Säälitkö sinä häntä? Minä en häntä sääli. Onnettomuuskin on hyväksi. Ehkäpä taivas otti häneltä kaikki antaakseen hänelle kaikki minun kauttani takaisin!

FRANZISKA.

Hän voi olla täällä tuossa tuokiossa. Te olette vielä aamupuvussa, armollinen neiti. Mitäpä, jos kiireesti pukeutuisitte?

NEITI.

Johan nyt! Tästälähin nähnee hän minut useammin näin kuin koristettuna.

FRANZISKA.

Oi, te tunnette itsenne, neiti.

NEITI

(lyhyen miettimisen jälkeen). Totisesti, tyttö, osaitpa kerran taas oikeaan.

FRANZISKA.

Kun on kaunis, on koristeita kaunein.

NEITI.

Onko siis oltava kaunis? — mutta oli kai välttämätöntä, että luulemme itseämme kauniiksi. — Ei, kunhan vain hänelle, hänelle vain olen kaunis! — Franziska, jos kaikki tytöt ovat sellaisia kuin miksi itseni nyt tunnen, niin me olemme — kummallisia kapineita. — Helliä ja ylpeitä, siveitä ja turhamaisia, intohimoisia ja hurskaita. — Sinä et kai ymmärrä minua. En kai itsekään ymmärrä itseäni. — Ilo huumaa, hurmaa.

FRANZISKA.

Koettakaa rauhoittua neiti; kuulen tultavan —

NEITI.

Rauhoittuako? Minunko pitäisi ottaa hänet vastaan rauhallisena?

KAKDEKSAS KOHTAUS.

v. Tellheim. Isäntä. Edelliset.

v. TELLHEIM

(astuu sisään ja nähdessään Minnan rientää häntä kohden). Ah! oma Minnani! —

NEITI

(rientäen häntä vastaan). Ah! oma Tellheimini!

v. TELLHEIM

(hätkähtää yhtäkkiä ja peräytyy jälleen). Suokaa anteeksi, armollinen neiti, — neiti von Barnhelm täällä —

NEITI.

Se ei liene teille niin kovin odottamatonta? — (Lähetessään v. Tellheimiä, jolloin tämä peräytyy.) Minunko on teille suotava anteeksi, että vielä olen teidän Minnanne? Suokoon taivas teille anteeksi,

että vielä olen neiti von Barnhelm!

v. TELLHEIM.

Armollinen neiti! — (Katsoo jäykästi isäntään ja kohauttaa olkapäitään.)

NEITI

(huomaa isännän ja viittaa Franziskalle) Hyvä herra —

v. TELLHEIM.

Ellemme molemmin puolin liene erehtyneet —

FRANZISKA.

Jee, herra isäntä, kenen te tuottekaan tänne? Pian, pian, tulkaa, lähtekäämme etsimään sitä oikeaa.

ISÄNTÄ.

Eikö hän olekaan se oikea? Onhan toki!

FRANZISKA.

Eihän toki! Pian, pian, tulkaa, minä en ole vielä sanonut hyvää huomenta teidän tyttärellenne.

ISÄNTÄ.

Oo, mikä kunnia — (Liikahtamatta paikaltaan.)

FRANZISKA

(käy häneen käsiksi). Tulkaa, lähtekäämme valmistamaan ruokalistaa. — Saatte näyttää, mitä teillä on annettavana —

ISÄNTÄ.

Te saatte, ensiksikin —

FRANZISKA.

Hiljaa, hiljaa! Jos neiti nyt jo saa kuulla, mitä hänen on syötävä päivälliseksi, on hänen ruokahalunsa mennyttä kalua. Tulkaa, sen saatte sanoa yksin minulle. (Vie hänet väkisin.)

YHDEKSÄS KOHTAUS.

v. Tellheim. Neiti.

NEITI.

No? Olemmeko vieläkin erehdyksissämme?

v. TELLHEIM.

Jospa taivas sen soisi! — Mutta on olemassa ainoastaan *yksi*, ja te se olette. —

NEITI.

Joutavia kursasteluja! Mitä meillä on toisillemme sanottavaa, sen voi kuulla kuka tahansa.

v. TELLHEIM.

Te täällä? Mitä te täältä etsitte, armollinen neiti?

NEITI.

En etsi mitään enää. (Lähestyen häntä avosylin.) Kaikki mitä etsin olen löytänyt.

v. TELLHEIM

(perääntyen). Te etsitte onnellista, teidän rakkautenne arvoista miestä, ja löydätte — kurjan raukan.

NEITI.

Siispä ette rakasta minua enää? — ja rakastatte jotakuta toista?

v. TELLHEIM.

Ah! ken teidän jälkeenne voi ketään toista rakastaa, neiti hyvä, hän ei ole teitä koskaan rakastanut.

NEITI.

Te tempaatte vain toisen okaan sielustani. — Jos olen kadottanut sydämenne, niin mitäpä huolin siitä, onko välinpitämättömyys vai jokin voimakkaampi tenho sen minulta riistänyt? — Te ette enää rakasta minua ettekä rakasta ketään toistakaan? — Onneton mies, jollette ollenkaan rakasta! —

v. TELLHEIM.

Oikein, armollinen neiti, onnettoman ei ollenkaan pitäisi rakastaa. Hän ansaitsee onnettomuutensa, jollei hän kykene saamaan tätä voittoa itsestään; jos hän voi suostua siihen, että ne, joita hän rakastaa, saavat ottaa osaa hänen onnettomuuteensa. — Kuinka vaikea onkaan tämä voitto! — Aina siitä saakka kun järki ja pakko ovat minua käskeneet unhoittamaan Minna von Barnhelmin: mitä vaivaa olenkaan siitä nähnyt! Aloin juuri toivoa, ettei tämä vaivannäkö olisi ikuisesti turhaa: — ja silloin te ilmestytte, hyvä neiti! —

NEITI.

Ymmärrätkö teitä oikein? — Pysähtykää, hyvä herra, katsokaamme, missä olemme, ennenkuin eksymme kauemmaksi! — Tahdotteko vastata minulle yhteen ainoaan kysymykseen?

v. TELLHEIM.

Kaikkiin, hyvä neiti —

NEITI.

Tahdotteko myös vastata kiertelemättä, kaartelematta? Ei muuten kuin kuivasti myöntäen tai kieltäen?

v. TELLHEIM.

Tahdon, — jos voin.

NEITI.

Te voitte. — Hyvä: välittämättä siitä vaivasta jota olette nähnyt minut unhoittaaksenne, — rakastatteko vielä minua, Tellheim?

v. TELLHEIM.

Hyvä neiti, tämä kysymys —

NEITI.

Te lupasitte vastata ainoastaan myöntäen tai kieltäen.

v. TELLHEIM.

Ja lisäsin: jos voin.

NEITI.

Te voitte. Teidän täytyy tietää, mitä sydämessänne tapahtuu. — Rakastatteko minua vielä. Tellheim? — Myöntäkää tai kieltäkää.

v. TELLHEIM.

Jos sydämeni —

NEITI.

Myöntäkää tai kieltäkää!

v. TELLHEIM.

No niin, rakastan!

NEITI.

Rakastatte?

v. TELLHEIM.

Rakastan, rakastan! — Mutta —

NEITI.

Malttakaa! — Te rakastatte minua vielä: se riittää minulle. — Minkälaiseen äänilajiin olenkaan teidän kanssanne puhuessani hairahtunut! Tympäisevään, alakuloiseen puheensävyyn, joka helposti näyttää tarttuvan! — Minäpä palaan taas omaan sävyyni. — No, rakas mies parka, te rakastatte minua yhä ja teillä on Minnanne yhä ja te olette onneton? Kuulkaahan, mikä tyhmä hupakko teidän Minnanne oli, — on. Hän saattoi, saattaa uneksia olevansa teidän koko onnenne. — Purkakaa sukkelaan onneton sydämenne. Minna koettakoon, kuinka paljon hän painaa vaa'assa onnettomuutenne rinnalla. — No?

v. TELLHEIM.

Hyvä neiti, en ole tottunut valittamaan.

NEITI.

Hyvä on. Enpä todella tiedä, mikä minuakaan sotilaassa, paitsi kerskumista, vähemmän miellyttäisi kuin valittaminen. Mutta voidaanpa myös kylmästi ja välinpitämättömästi puhua omasta urhoollisuudesta ja onnettomuudesta —

v. TELLHEIM.

Mikä pohjaltaan sekini on kerskumista ja valittamista.

NEITI.

Oi, te viisastelija, niinpä ei teidän ollenkaan olisi pitänyt sanoa itseänne onnettomaksi. — Joko kokonaan vaiti tahi kokonaan suu puhtaaksi. — Järkeä ja pakkoko käskisivät teidän unohtaa minut? — Minua järki miellyttää kovasti, minä pidän pakkoa erittäin korkeassa arvossa. — Mutta antakaa kuulla kuinka järkevää tuo pakko on.

v. TELLHEIM.

No hyvä, kuulkaa siis, hyvä neiti. — Puhuttelette minua Tellheimiksi: se nimi on kyllä oikea. — Mutta te luulette, että minä olen se Tellheim, jonka tunsitte isänmaassanne, kukoistava mies täynnä vaatimuksia, täynnä kunnianhimoa, mies, jolla oli koko ruumiinsa, koko sielunsa hallussaan, jolle kunnian ja onnen telkeet olivat avatut, joka sai toivoa joka päivä tulevaisuutta arvoisemmaksi omistamaan teidän kätenne ja sydämenne, koskapa hän ei vielä ollut teidän arvoisenne. — Tämä Tellheim olen yhtä vähän kuin olen oma isäni. Kumpaakaan ei enää ole. — Minä olen Tellheim, eronsaanut, solvaistu raajarikko, kerjäläinen. — Tuolle entiselle, hyvä neiti, te lupaudutte: pysyttekö sanassanne tälle nykyisellekin?

NEITI.

Tuo kuuluu hyvin traagilliselta! — Mutta, hyvä herra, kunnes löydän tuon entisen jälleen, — minä nyt kerran olen hullaantunut Tellheimeihin, — täytynee tämän nykyisen päästää minut palkhästä. — Kätesi, rakas kerjäläinen! (Tarttuen hänen käteensä.)

v. TELLHEIM

(nostaa toisen kätensä hattuineen kasvoillensa ja kääntyy pois päin). Tämä on liikaa! — Missä minä olen? — Päästäkää minut, neiti! — Teidän hyvyutenne kiduttaa minua! — Päästäkää minut.

NEITI.

Mikä teidän on? Mihin aiotte lähteä?

v. TELLHEIM.

Pois teidän luotanne! —

NEITI.

Pois minun luotani? (Vetäen hänen kätensä povelleen.) Uneksija!

v. TELLHEIM.

Epätoivo surmaa minut teidän jalkojenne juureen.

NEITI.

Minun luotani?

v. TELLHEIM.

Teidän luotanne. — En enää koskaan, koskaan teitä nähdäkseni. — Tahi ainakin varmasti, lujasti päättäneenä, — etten tee mitään halpamaista, — etten salli teidän tehdä mitään ajattelematonta. — Päästäkää minut, Minna! (Riistää itsensä irti ja poistuu.)

NEITI

(seuraten häntä). Minnako sinut päästäisi? Tellheim! Tellheim!

(Toisen näytöksen loppu.)

KOLMAS NÄYTÖS.

ENSIMMÄINEN KOHTAUS.

(Tapahtumapaikka sali.)

JUST (kirje kädessään.)

Täytyykö minun kumminkin vielä kerran tulla tähän kirottuun taloon! — Kirjelappu herraltani armolliselle neidille, joka mukamas on hänen sisarensa. — Kunpa siitä vain ei mitään enempää koituisi! — Muutoin ei tästä kirjeenkannosta tule loppua. — Mielelläni haluaisin tästä päästä, mutta enpä oikein halusta menisi tuonne huoneeseenkaan. — Naisväki kyselee niin paljon, ja minä en ole karkäs vastaamaan! — Haa, ovi aukenee. Kuin käsketty! Kamarikissa!

TOINEN KOHTAUS.

Franziska. Just.

FRANZISKA

(puhuen ovella huoneeseen, josta saapuu). Älkää olko huolissanne; minä kyllä pidän varani. — Kas! (huomatessaan Justin) tuossahan jo heti tuokin sattuu tielleni. Mutta mokomasta elukasta ei helpolla saa selvää.

JUST.

Hänen palvelijansa —

FRANZISKA.

Minä en tuollaista palvelijaa huolisi —

JUST.

No, no, antakoon hän anteeksi tämän puheenparren! Tässä minä tuon kirjelapun herraltani hänen herrasväelleen, armolliselle neiti — sisarelle. Niinhän se oli? Sisar.

FRANZISKA.

Antakoon hän sen tänne! (Tempaa kirjeen hänen kädestään.)

JUST.

Olkoon hän niin hyvä, pyytää herrani, ja vieköön sen perille. Tämän jälkeen olkoon hän niin hyvä, pyytää herrani — älköön hän suinkaan luulko, että minä mitään pyytäisin!

FRANZISKA.

No mitä sitten?

JUST.

Kyllä minun herrani yskän ymmärtää. Hän tietää, että tie neitien luo käy kamarineitosten kautta: minä vain otaksun! Neitsyt olkoon siis niin hyvä, — pyytää herrani, — ja lähettäköön hänelle tiedon, voisiko hän saada ilon puhutella neitsyttä neljännestunnin ajan.

FRANZISKA.

Minua?

JUST.

Antakoon hän anteeksi, jos puhuttelen häntä väärällä arvonimellä. — Niin, häntä! — Vain neljännestunnin ajan, mutta yksin, aivan yksin, salaisesti, kahden kesken. Hänellä olisi jotakin hyvin tähdellistä puhuttavaa.

FRANZISKA.

Hyvä! minullakin on hänelle yhtä ja toista puhuttavaa. — Tulkoon hän vain, minä olen hänen käskettävänään.

JUST.

Mutta, milloin hän voi tulla? Milloin hänelle parhaiten sopisi, neitsyt? Hämärissä ehkä?

FRANZISKA.

Mitä hän tarkoittaa? — Hänen herransa tulkoon milloin haluaa, — ja nyt pötkiköön hän tiehensä!

JUST.

No, niin mielelläni! (Aikoo poistua.)

FRANZISKA.

Kuulkoon hän toki! vielä sananen. Missä ovat sitten majurin muut palvelijat?

JUST.

Muutko? Mikä missäkin.

FRANZISKA.

Missä on Wilhelm?

JUST.

Kamaripalvelija? hänet on majuri laskenut matkoille.

FRANZISKA.

Vai niin? Entä Philipp, missäs hän on?

JUST.

Se jääkäri? hänet on herra toimittanut parempaan hoivaan.

FRANZISKA.

Koska hän ei nyt jouda metsästelemään, tietysti. — Entäs Martin?

JUST.

Kuskiko? hän on ratsastamassa.

FRANZISKA.

Ja Fritz?

JUST.

Se juoksija? hän on päässyt ylenemään.

FRANZISKA.

Missäs hän sitten oli, kun majuri talvehti luonamme Thüringissä? Ei suinkaan hän silloin vielä ollut majurin palveluksessa?

JUST.

Totta kai, minä olin hänen ratsupalvelijansa, mutta makasin silloin sairaalassa.

FRANZISKA.

Ratsupalvelija? ja mikäs hän nyt on?

JUST.

Kaikki kaikessa; kamaripalvelija ja jääkäri, juoksija ja ratsupalvelija.

FRANZISKA.

Jopa nyt jotakin! Päästää luotaan niin monta hyvää kelpo miestä ja jättää juuri kaikista kehnoin jällelle! Haluaisinpa tietää, mitä hyvää hänen herransa on hänessä löytänyt!

JUST.

Ehkäpä minä hänen mielestään olen rehellinen mies.

FRANZISKA.

Oo, se on vielä surkean vähäpätöistä, jos ei ole enempää kuin rehellinen. — Toista oli Wilhelm! — Matkoilleko on majuri hänet laskenut?

JUST.

Niin, laski, — kun ei voinut estää.

FRANZISKA.

Kuinka niin?

JUST.

Oo, Wilhelmin kyllä kelpaa matkustella. Hänellä on mukanaan herran koko vaatevarasto.

FRANZISKA.

Mitä? ei suinkaan hän niitä näpistellyt?

JUST.

Sitä ei juuri voi sanoa; mutta kun me lähdimme Nürnbergistä, ei hän tuonut niitä perässämme.

FRANZISKA.

Sitä roistoa!

JUST.

Siinä se vasta mies oli! Hän osasi friseerata ja fraseerata ja parleerata — sharmeerata. — Eikö niin?

FRANZISKA.

Niinpä en olisikaan luopunut jääkäristä, jos olisin ollut majurin sijassa. Vaikkapa hänestä ei ollutkaan sanottavaa hyötyä jääkärinä, niin oli hän kuitenkin muuten reima poika. — Kenen hoivaan hänet toimitettiin?

JUST.

Spandaun päällikön.

FRANZISKA.

Linnoitukseen? Ei sielläkään linnan valleilla liene kovinkaan paljon metsästeltävää.

JUST.

Oo, ei Philipp siellä metsästäkään.

FRANZISKA.

Mitä hän sitten tekee?

JUST.

Hän työntää kärryjä.

FRANZISKA.

Työntää kärryjä?

JUST.

Mutta ainoastaan kolmisen vuotta. Hän teki pienen komplotin herransa komppaniassa ja yritti viedä kuusi miestä etuvartioston lävitse.

FRANZISKA.

Ihme ja kumma! Sitä konnaa!

JUST.

Oo, hän on reima mies! jääkäri, joka viidenkymmenen peninkulman alalla tuntee kaikki polut ja salatiet kautta metsien ja soiden. Ja ampua hän osaa!

FRANZISKA.

Hyvä, että majurilla on vielä ainakin kunnon kuskinsa!

JUST.

Vieläkös hän on jälellä?

FRANZISKA.

Luulin kuulleen hänen sanovan, että Martin on ratsastamassa? Palanee kai hän takaisin?

JUST.

Niinkö hän luulee?

FRANZISKA.

Mihin hän siis on lähtenyt?

JUST.

Siitä on jo kymmenettä viikkoa, kun hän lähti herransa ainoata ja viimeistä ratsua — uittamaan.

FRANZISKA.

Eikä vieläkään ole palannut? Voi sitä hirtehistä!

JUST.

Ehkäpä on tuo kunnon kuski uittanut itsensä upoksiin! — Se olikin oikein oiva kuski! Hän oli ajellut Wienissä kymmenisen vuotta. Sellaista ei herra enää saa mistään. Kun hevoset juoksivat täyttä laukkaa, tarvitsi hänen vain sanoa: »Purr!», ja ne seisahtuivat kuin seinään. Sen lisäksi oli hän täysinoppinut hevoslääkärikin!

FRANZISKA.

Minua jo arveluttaa juoksijan yleneminen.

JUST.

Ei, ei, kyllä siinä on perää. Hänestä tehtiin rummunlyöjä erääseen varusväkirykmenttiin.

FRANZISKA.

Enkö arvannutkin!

JUST.

Fritz takertui erääseen kevytkenkäiseen olentoon, ei öisin koskaan saapunut kotia, teki kaikkialla velkoja herransa nimeen ja tuhansia hävyttömiä kolttosia. Lyhyesti, majuri näki, että hän kaikin mokomin halusi ylenemään: (matkien hirttämistä mykin elein) hän siis auttoi hänet oikealle tielle.

FRANZISKA.

Voi sitä vekaraa!

JUST.

Mutta tosi juoksija hän on, se on varma. Kun herra antoi hänelle viidenkymmenen askeleen etumatkan, niin ei hän parhaalla ratsullaankaan häntä enää kiinni saanut. Fritz sitävastoin saattaa myöntää hirsipuulle tuhannenkin askeleen etumatkan, ja siitä panen vaikka pääni pantiksi, tavoittaa sen sittenkin. Ne kaikki olivat kaiketi hänen hyviä ystäviään, neitsyt? Wilhelm ja Philipp, Martin ja Fritz? — No, Just sulkeutuu hänen suosioonsa! (Poistuu.)

KOLMAS KOHTAUS.

Franziska ja sittemmin isäntä.

FRANZISKA

(joka totisena katsoo hänen jälkeensä). Ansaitsinpa tuon pistoksen! — Kiitän kunniasta. Just. Minä arvioin rehellisyyden liian vähäpätöiseksi. Otanpa opetuksen onkeen. — Ah! Sitä mies parkaa! (Kääntyy mennäkseen neidin huoneeseen, kun isäntä tulee.)

ISÄNTÄ.

Odottakoon hän toki, kaunis lapseni.

FRANZISKA.

Minulla ei nyt ole aikaa —

ISÄNTÄ.

Vain lyhyt tuokio! — Eikö vieläkään ole tullut tarkempia tietoja herra majurista? Eihän hän suinkaan sillä tavalla sanonut jäähyväisiään!

FRANZISKA.

Millä tavalla?

ISÄNTÄ.

Eikö armollinen neiti ole siitä kertonut? Jätettyäni hänet, kaunis lapseni, alas keittiöön, tulin sattumalta takaisin tänne saliin —

FRANZISKA.

Sattumalta vähän kuunnellaksenne.

ISÄNTÄ.

Voi, lapsi kulta, kuinka hän voi minusta sellaista ajatella? Isännälle ei mikään sovellu huonommin kuin uteliaisuus. — Tuskin olin päässyt tänne, kun armollisen neidin ovi äkkiä lensi auki. Majuri syöksyi ulos, neiti hänen jälessään, kummankin liikkeet, katseet, asemat — sellaista ei voi sanoin kuvata. Neiti tarttui majuriin, tämä riistäytyi irti, neiti tarttui jälleen. »Tellheim!» — »Neiti! päästäkää minut!» — »Minne?» — Näin veti majuri neidin portaille saakka. Minua jo pelotti, että hän tempaisi hänet mukanaan alas. Mutta majuri riistäytyikin irti. Neiti pysähtyi ylimmälle portaalle, katsoi hänen jälkeensä, huusi hänen jälkeensä, väanteli käsiään. Yhtäkkiä hän kääntyi, juoksi ikkunaan, ikkunasta takaisin portaille, ja sitten täällä salissa edestakaisin. Tässä minä seisoin, tässä hän kulki kolmasti ohitseni näkemättä minua. Vihdoin näytti siltä kuin olisi hän huomannut minut, mutta Jumala meitä auttakoon! luulenpa, että neiti piti minua hänenä, lapsikulta. »Franziska», huusi hän, silmät minuun kääntyneinä, »olenko nyt onnellinen?» Sitten hän tuijotti kattoon ja taas: »Olenko nyt onnellinen?» Sitten hän pyyhki kyyneleitä silmistään ja hymyili ja kysyi taas minulta: »Franziska, olenko nyt onnellinen?» — Totisesti, en tiennyt, kuinka oli laitani. Kunnes hän juoksi oveelleen ja vielä kerran kääntyi minuun päin: »Tulehan toki, Franziska; kuka sinun nyt käy sääliksesi?» — Ja samalla puikahti pois.

FRANZISKA.

Voi, herra isäntä, nyt olette nähnyt unta.

ISÄNTÄ.

Nähnyt unta? Ei, kaunis lapseni, niin perusteellisesti ei unia nähdä. — Niin, minä antaisin mitä tahansa, — minä en ole utelias, — mutta minä antaisin mitä tahansa, jos löytäisin avaimen tähän kaikkeen.

FRANZISKA.

Avaimen? meidän oveemme? Herra isäntä, se on tuolla sisäpuolella; me otimme sen pois yöksi: meitä pelottaa.

ISÄNTÄ.

Ei sellaista avainta; minä tarkoitan, kaunis lapseni, ikäänkuin avainta tai selitystä tai varsinaista yhteenvedoa kaikesta siitä, mitä näin. —

FRANZISKA.

Vai niin! — No, hyvästi, herra isäntä. Joko pian saadaan syödä, herra isäntä?

ISÄNTÄ.

Kaunis lapseni, olinpa miltei unohtaa, mikä oikeastaan oli asiani.

FRANZISKA.

No? mutta aivan lyhyesti —

ISÄNTÄ.

Armollisella neidillä on vielä minun sormukseni: minä sanon sitä omakseni —

FRANZISKA.

Sen ei pidä teiltä hukkaan joutuman.

ISÄNTÄ.

En olekaan sen vuoksi huolissani; tahdoin vain siitä muistuttaa. Näkeekös lapsi, minä en edes tahdo sitä takaisin. Se on nyt selvää kuin viisi sormea mistä hän sormuksen tunki, ja minkätähden se oli niin hänen sormuksensa näköinen. Sormus on hänen huostassaan parhaassa tallessa. Minä en sitä enää ollenkaan halua ja panen toistaiseksi ne sata pistolia, jotka sitä vastaan annoin, armollisen neidin laskuun. Käyhän se päinsä, kaunis lapseni?

NELJÄS KOHTAUS.

Paul Werner. Isäntä. Franziska.

WERNER.

Tuossa hän onkin!

FRANZISKA.

Sata pistolia? Minä luulin, että sitä oli vain kahdeksankymmentä.

ISÄNTÄ.

Aivan oikein, vain yhdeksänkymmentä, vain yhdeksänkymmentä. Sen teen, kaunis lapseni, sen teen.

FRANZISKA.

Kaikki tuo kyllä selviää, herra isäntä.

WERNER

(joka lähestyy heitä takaapäin ja yhtäkkiä taputtaa Franziskaa olalle).

Neitokainen! Neitokainen!

FRANZISKA

(pelästyy). Huh!

WERNER.

Älköön hän pelästykö! — Neitokainen, neitokainen, näen, että hän on sievä ja vielä ventovieras. — Ja sieviä vieraita ihmisiä täytyy varoittaa. — Neitokainen, neitokainen, varokoon hän tuota miestä! (Osoittaen isäntää.)

ISÄNTÄ.

Kas, mikä odottamaton ilo! Herra Paul Werner! Tervetuloa meille, tervetuloa! — Ah, yhä vielä kai sama hilpeä, leikkisä, rehellinen Werner kuin ennenkin! Tämänkö kauniin lapsen pitäisi varoa minua! Ha, ha ha!

WERNER.

Karttakoon hän kaikkialla tuota miestä!

ISÄNTÄ.

Minua! minua! — Olenko minä sitten niin vaarallinen? — Ha, ha, ha! — Kuulkoon hän toki, kaunis lapseni! Kuinka häntä miellyttää tuollainen leikinlasku?

WERNER.

Hänenkaltaisensa selittävätkin aina leikiksi sen, kun heille sanotaan suora totuus.

ISÄNTÄ.

Totuus! ha, ha, ha! — Yhä parempaa, kaunis lapseni, eikö niin? Eikös osaakin ilvehtiä! Minäkö vaarallinen? — minä? — Parisenkymmentä vuotta sitten oli tuossa vielä vähän perää. Niin, niin, kaunis lapseni, silloin minä olin vaarallinen; silloin siitä tiesi yksi ja toinen; mutta nyt —

WERNER.

Voi tuota vanhaa narria!

ISÄNTÄ.

Siinäpä se! Kun vanhenemme, ei meistä enää ole vaaraa. Ei hänenkään käy paremmin, herra Werner!

WERNER.

Hitto vieköön, hän on ja pysyy hupsuna! — Neitokainen, uskonee kai hän minulla olevan vielä sen verran älyä, etten nyt puhu siitä vaarallisuudesta. Se yksi perkele on hänestä lähtenyt ulos, mutta seitsemän muuta on häneen mennyt sen sijaan.

ISÄNTÄ.

Oo, kuulkoon hän nyt taas! Mitenkä hän osaakaan kaikki väännellä ja käännellä! — Ilveestä ilveeseen ja yhä uutta ja uutta! Oo, hän on erinomainen mies, tuo herra Paul Werner! — (Franziskalle ikäänkuin korvaan.) Hyvinvoipa mies ja vielä naimaton. Kolmen kilometrin päässä täältä hänellä on komea kylätuomarintila. Hänellä sitä vasta on saalista sodasta! — Ja on ollut varusmestarina herra majurin väessä. Oo, hän on sitten meidän herra majurimme hyvä ystävä! Hän on sitten hyvä ystävä, joka antaisi lyödä itsensä kuoliaaksi hänen tähtensä! —

WERNER.

Niin! ja tuo on sitten minun majurini hyvä ystävä! Tuo on sitten hyvä ystävä, joka majurin pitäisi antaa piestä kuoliaaksi.

ISÄNTÄ.

Mitä? kuinka? — Ei, herra Werner, tuo ei enää ole sopivaa leikkiä. — Minäkö en olisi herra majurin ystävä? — Ei, tuota leikkiä minä en ymmärrä.

WERNER.

Just on kertonut minulle kauniita juttuja.

ISÄNTÄ.

Just? Sitäpä jo arvelinkin, että Just tässä puhuu teidän suullanne! Just on häijy, törkeä ihminen. Mutta tässä hän on tämä kaunis lapsi saapuvilla; hän puhukoon: sanokoon hän, enkö ole herra majurin ystävä? Enkö ole tehnyt hänelle palveluksia? Ja miksi en minä olisi hänen ystävänsä? Eikö hän ole ansiokas mies? Totta on, että hänelle on sattunut kova onni joutua virkaheitoksi, mutta mitä se tekee? Kuningas ei voi tuntea kaikkia ansiokkaita miehiä, ja vaikka hän kaikki heidät tuntisikin, niin hän ei voi kaikkia heitä palkita.

WERNER.

Nuo sanat toi Jumala hänen suuhunsa! — Mutta Just — tosin ei Justissakaan ole juuri mitään erikoista, mutta valehtelija Just ei ole: ja jos se on totta, mitä hän on minulle kertonut —

ISÄNTÄ.

Minä en halua kuulla sanaakaan koko Justista! Kuten sanottu: puhukoon tämä kaunis lapsi! (Hänelle

korvaan.) Tietääkö lapsi kulta siitä sormuksesta! — Kertokoon hän siitä herra Wernerille. Silloin hän oppii minut paremmin tuntemaan. Ja ettei tuntuisi siltä, että hän puhuu vain minun mielikseni, niin en edes halua olla saapuvilla. Minä en halua olla saapuvilla, minä lähden; mutta vielä te itsekin näette, herra Werner, vielä te itsekin näette, eikö Just ole törkeä herjaaja.

VIIDES KOHTAUS.

Paul Werner. Franziska.

WERNER.

Neitokainen, tunteeko hän siis minun majurini?

FRANZISKA.

Majuri von Tellheiminkö? Tietysti minä tunnen sen kelpo miehen.

WERNER.

Eikö hän olekin kunnan mies? Pitääkö hän siitä miehestä? —

FRANZISKA.

Sydämeni pohjasta.

WERNER.

Todellako? Näkeekös neitokainen, nyt hän näyttää minusta entistäkin kauniimmalta. — Mutta mitä palveluksia tuo isäntä sanoo majurille tehneensä?

FRANZISKA.

Enpä tosiaankaan tiedä; jollei hän mieline lukea sitä ansiokseen, mikä kaikeksi onneksi sai alkunsa hänen roistomaisesta menettelystään.

WERNER.

Olisiko se siis totta, mitä Just minulle kertoi? — (Kääntyen sinnepäin, mihin isäntä poistui.) Mikä onni, että livitit tiehesi! — onko hän todellakin karkoittanut majurin huoneestaan? — Tehdä sellaiselle miehelle sellaiset kolttoiset, kun tuo aasinpää arvelee, ettei miehellä muka enää ole rahaa! Majurilla ei muka rahaa?

FRANZISKA.

Niinkö? Vai on majurilla rahaa?

WERNER.

Kuin heinää! Hän ei edes tiedä, kuinka paljon hänellä on. Hän ei tiedä, kuka hänelle on velkaa. Minä olen itsekin hänelle velkaa ja olen nyt tuomassa siitä vähäisen jäännöksen. Näkeekös neitokainen, tässä kukkarossa (jonka hän ottaa taskustaan) on sata louisdoria ja tässä käärössä (jonka hän ottaa toisesta taskustaan) sata tukaattia. Kaikki hänen rahojaan!

FRANZISKA.

Todellako? Mutta miksi majuri sitten panttaa tavaroitaan? Hänhän on pantannut erään sormuksen —

WERNER.

Pantannut! Älköön hän uskoko sellaisia. Ehkäpä hän on halunnut päästä erilleen tuosta joutavasta kapineesta.

FRANZISKA.

Se ei olekaan mikään joutava kapine! Se on hyvin kallisarvoinen sormus, taitaapa vielä olla rakkaan käden antama.

WERNER.

Sepä se. Rakkailta kätösiltä! niin, niin! Tuollainen tuo usein mieleen, mitä ei juuri mielellään muistelisi. Senpävuoksi se toimitetaankin pois silmistä.

FRANZISKA.

Mitä?

WERNER.

Talvimajoissa tapahtuu sotilaalle ihmeitä. Silloin hänellä ei ole mitään tekemistä, hän hoitelee terveyttään ja solmii aikansa kuluksi tuttavuuksia, omasta mielestään vain talvikaudeksi, mutta se hyväsydäminen hupakko, jonka kanssa hän liittojaan solmii, pitää näitä elinaikaisina. Yks kaks on sitten pieni sormus sujahutettu sormeen; hän ei itsekään tiedä miten se siihen joutui. Ja useinpa hän luopuisi vaikka sormestaankin, kunhan samalla vain pääsisi eroon sormuksesta.

FRANZISKA.

Kas vain! ja niinköhän lie majurinkin käynyt?

WERNER.

Aivan varmaan. Varsinkin Saksissa; vaikka hänellä olisi ollut kymmenen sormea kummassakin kädessä, hän olisi ne kaikki kaksikymmentä saanut sormuksia täyteen.

FRANZISKA

(syrjään). Tuohan kuuluu varsin merkilliseltä ja siitä sietää ottaa selko. — Herra kylätuomari vai herra varusmestari —

WERNER.

Neitokainen, jollei hänellä ole mitään sitä vastaan: herra varusmestari on minusta paremmin mieleen.

FRANZISKA.

No, herra varusmestari, tässä on minulla kirje herra majurilta emännälleni. Vien sen kiireesti sisään ja tulen kohta takaisin. Tahtooko hän ehkä olla niin hyvä ja odottaa täällä sen aikaa? Haluaisin kovin mielelläni jutella hänen kanssaan enemmänkin.

WERNER.

Jutteleeko hän mielellään, neitokainen? No miksi ei: menköön hän vain; minä juttelen myös mielelläni; kyllä minä odotan.

FRANZISKA.

Oi, odottakoon hän siis! (Poistuu.)

KUODES KOHTAUS.

Paul Werner.

Tuo ei ollutkaan mikään hullumpi neitokainen! Mutta minun ei kuitenkaan olisi pitänyt luvata häntä odottaa. — Sillä tärkeintä kai olisi, että hakisin majurin käsiini. — Hän ei huoli rahoistani ja panttaa mieluummin tavaroitaan? — Tuostapa hänet tunnen. Johtuu mieleeni hauska kepponen. — Käydessäni kaksi viikkoa sitten kaupungissa pistäysin tervehtimässä ratsumestarinrouva Marloffia. Tuo vaimo parka makasi sairaana ja valitti miehensä jääneen majurille velkaa neljäsataa taaleria, eikä hän tietänyt, miten saada ne maksetuksi. Tänään aioin taas käydä hänen puheillaan; — aioin sanoa hänelle, että voisin lainata hänelle viisisataa taaleria, kunhan saisin maksun pikku tilastani. — Sillä täytyyhän minun toimittaa siitä edes jonkin verran varmoihin käsiin, tai muuten se joutuu Persiaan. — Mutta hän oli jo muilla mailla. Ja varmaankaan hän ei ole saanut majurille maksetuksi. — No, niin minä teen: ja mitä pikemmin, sitä parempi. — Älköön neitokainen panko pahakseen; minä en voi odottaa. (Lähtee ajatuksissaan pois ja on törmäämäisillään yhteen majurin kanssa, joka tulee häntä vastaan.)

SEITSEMÄS KOHTAUS.

von Tellheim. Paul Werner.

v. TELLHEM.

Niin ajatuksissasi, Werner?

WERNER.

Siinähan te olette; olin juuri lähdössä teitä tervehtimään uudessa asunnossanne, herra majuri.

v. TELLHEIM.

Sadatellaksesi minulle entisen asuntoni isäntää silmät korvat täyteen. Jätä minut häneltä rauhaan.

WERNER.

Sen olisin tehnyt muun ohessa, aivan niin. Mutta oikeastaan aion vain teitä kiittää, kun hyväntahtoisesti otitte ne sata louisdoria tallettavaksenne. Just jätti ne minulle takaisin. Olisin tosin suonut, että yhä edelleenkin niitä tallettaisitte. Mutta te olette muuttanut uuteen asuntoon, jota emme tunne kumpainkaan. Kukapa tietää, minkälaista siellä on. Siellä ne voitaisiin teiltä varastaa ja teidän olisi ne minulle korvattava; siinä ei auttaisi mikään. En siis todellakaan voi teitä kehoittaa niitä ottamaan.

v. TELLHEIM

(hymyillen). Milloin olet käynyt noin varovaiseksi, Werner?

WERNER.

Oppiihan sitä. Näihin aikoihin ei rahoihinsa nähden voi olla kyllin varovainen. — Sitten oli minulla teille vähän muutakin asiaa, herra majuri, ratsumestarinrouva Marloffin puolesta; olen juuri tulossa hänen luotaan. Hänen miehensä on jäänyt teille velkaa neljäsataa taaleria; tässä lähettää hän teille lyhennykseksi sata tukaattia. Jäännöksen lupaa hän lähettää ensi viikolla. Olen ehkä itsekin osaltani syypää siihen, ettei hän nyt lähettänyt täyttä summaa. Sillä hän oli minullekin velkaa noin kahdeksankymmentä taaleria, ja kun hän arveli, että olin tullut häntä karhuamaan, — mikä kyllä olikin totta, — niin hän suoritti minulle ne ja antoi ne siitä kääreestä, jonka hän jo oli varannut teitä varten. — Teidän käy paremmin päinsä odottaa sataa taalerianne viikon verran kuin minun muutamaa ropoani. — Tuossa on, Ottakaa! (Ojentaa hänelle tukaattikäärön.)

v. TELLHEIM.

Werner!

WERNER.

Mikä teitä vaivaa? Mistä olette harmistunut?

v. TELLHEIM

(katkerasti lyöden otsaansa ja polkien jalkaa). Siitä, että et tuonut täyttä neljäsataa taaleria!

WERNER.

No, no, herra majuri! Ettekö siis ole minua ymmärtänyt?

v. TELLHEIM.

Juuri siksi, että olen sinut ymmärtänyt! Minkätähden juuri parhaat ihmiset minua tänään eniten kiduttavat!

WERNER.

Mitä te sanotte?

v. TELLHEIM.

Se kuuluu sinuun vain puolittain! — Mene, Werner! (Työntäen takaisin käden, jolla Werner ojentaa

hänelle tukaatit.)

WERNER.

Kohta, kun olen päässyt näistä eroon!

v. TELLHEIM.

Werner, entä kun nyt saat kuulla, että Marloffin leski itse oli tänään anivarhain minun luonani?

WERNER.

Niinkö?

v. TELLHEIM.

Ettei hän enää ole minulle mitään velkaa?

WERNER.

Todellako?

v. TELLHEIM.

Että hän on maksanut minulle joka pennin: mitäpä silloin sanot?

WERNER

(joka miettii hetkisen). Minä sanon, että olen valehdellut, ja että tämä valehteleväminen on oikeata koiran virkaa, koska siinä voi joutua kiikkiin.

v. TELLHEIM.

Ja häpeetkös?

WERNER.

Entäs sen, joka minut pakottaa sillä tavalla valehtelemaan? Eikö hänenkin pitäisi hävetä? Katsokaas, herra majuri, jos sanoisin, ettei teidän menettelyenne minua suututa, niin valehtelisin vielä kerran, mutta minä en halua enää valehdella. —

v. TELLHEIM.

Älä vihastu, Werner! Minä tunnen sydämesi ja rakkautesi minua kohtaan. Mutta minä en tarvitse rahojasi.

WERNER.

Ette tarvitse? Vaan myytte mieluummin ja panttaatte mieluummin ja annatte mieluummin aihetta ihmisten juoruihin?

v. TELLHEIM.

Ihmiset joutavat tietää, ettei minulla enää ole mitään. Ei pidä tekeytyä rikkaammaksi kuin on.

WERNER.

Mutta miksi sitten köyhemmäksikään? — Meillä on niin kauvan kun ystävällämme on.

v. TELLHEIM.

Minun ei sovi olla sinun velallisesi.

WERNER.

Ei sovi? — Jos jonakin helteisenä päivänä, kun sekä aurinko että vihollinen ahdisti, teidän ratsupalvelijanne oli kadonnut kenttäeväineen ja te tulitte luokseni ja sanoitte: »Werner, eikö sinulla ole mitään juotavaa?» ja minä ojensin teille kenttäpulloni, niin te otitte sen ja joitte, eikö niin? Sopiko se? Kautta kurjan sieluni, eikö kulaus mätää vettä silloin usein ollut suurempiarvoinen kuin kaikki tuo roska! (Vetäen esille kukkaronkin täynnä louisdoreja ja tarjoten hänelle kumpaistakin.) Ottakaa, rakas

majuri! Kuvitelkaa, että tämä on vettä. Tämänkin on Luoja luonut kaikkia varten.

v. TELLHEIM.

Sinä kidutat minua; kuulithan jo, etten halua olla velallisesi.

WERNER.

Ensin se ei sopinut; nyt te ette tahdo? Niin, se on toista. (Hiukan harmistuneesti.) Te ette tahdo olla minun velalliseni? Mutta entäpä jos jo olisitte, herra majuri? Vai ettekö ole mitään velkaa sille miehelle, joka kerran torjui iskun joka oli halkaista teidän päänne, ja toisen kerran iski irti käsivarren joka juuri oli laukaisemassa ja lähettämässä kuulun rintaanne? — Mitä enempää voitte joutua sille miehelle velkaan? Vai merkitseekö kaulani vähemmän kuin kukkaroni? — Jos tuo on ylhäisesti ajateltua, kautta kurjan sieluni, niin on se myöskin hyvin tympäisevää!

v. TELLHEIM.

Kenen kanssa puhut noin, Werner? Me olemme yksin, nyt voin sen siis sanoa; jos joku kolmas meitä kuulisi, olisi se pelkkää tuulen pieksemistä. Tunnustan mielihyvällä, että minun on kaksi kertaa sinua hengestäni kiittäminen. Mutta, ystävä, mikä olisi minua estänyt tilaisuuden tullen tekemästä puolestasi yhtä paljon? Hä!

WERNER.

Vain se, ettei teillä ole ollut siihen tilaisuutta! Kuka sitä on epäillyt, herra majuri? Olenhan nähnyt teidän satoja kertoja panevan alttiiksi henkenne halvimman sotilaan puolesta, jos häntä ahdisteltiin!

v. TELLHEIM.

Sepä se!

WERNER.

Mutta —

v. TELLHEIM.

Miksi et ymmärrä minua oikein? Minä sanon: ei sovi, että minä olen velallisesi; minä en tahdo olla velallisesi. Niissä olosuhteissa nimittäin, joissa nyt olen.

WERNER.

Vai sillä tavalla! Säästätte sen parempiin aikoihin; te haluatte lainata minulta rahoja joskus toiste, kun ette niitä tarvitse, kun teillä itsellänne on ja minulla kenties ei ole.

v. TELLHEIM.

Ei pidä lainata, jollei tiedä voivansa maksaa takaisin.

WERNER.

Teidäntapaisenne miehen taskut eivät iän kaiken tyhjinä pysy.

v. TELLHEIM.

Sinähan tunnet maailman! — Ainakaan ei pidä ruveta lainaamaan sellaiselta, joka itse tarvitsee rahansa.

WERNER.

Aivan niin, ja sellainen mies muka olen minä! Mihin minä sitä tarvitsisin? — — Missä varusmestaria tarvitaan, sieltä hän saa elatuksensakin.

v. TELLHEIM.

Sinä tarvitset rahasi voidaksesi päästä ylemmäksi kuin varusmestari, päästäksesi eteenpäin uralla, jolla rahattomana ansiokkainkin jää takapajulle.

WERNER.

Ylemmäksi kuin varusmestari? Sellaisia en ajattele. Olen hyvä varusmestari, vaan minusta saattaisi helposti tulla huono ratsumestari ja varmasti vielä huonompi kenraali. Kokemuksesta sen tietää.

v. TELLHEIM.

Älä tee mitään sellaista, että minun täytyy ajatella sinusta sopimattomia, Werner! En ole tullut juuri hyvilleni siitä, mitä Just minulle kertoi. Olet myynyt tilasi ja aiot taas lähteä kiertelemään. Älä saata minua uskomaan, että rakastat sekä tuota tointa että myöskin sitä rajua, kevytmielistä elämistapaa, joka valitettavasti on siihen yhdistetty. Sotilaana on oltava maansa puolesta tahi rakkaudesta siihen asiaan, jonka puolesta taistellaan. Palvella tarkoituksetta tänään täällä, huomenna tuolla on samaa kuin matkustella niinkuin teurastajarenki, ei enempää.

WERNER.

No niin, herra majuri, minä seuraan siis teitä. Te tiedätte paremmin, mikä sopii. Minä jään teidän luoksenne. — Mutta, rakas majuri, ottakaa toki toistaiseksi rahani. Tänään tai huomenna on asianne ratkaistu. Te voitte saada rahoja koko joukon. Teidän täytyy sitten antaa ne korkoineen takaisin. Minähän teen sen vain korkojen takia.

v. TELLHEIM.

Vaiti siitä!

WERNER.

Kautta kurjan sieluni, minä teen sen vain korkojen takia! — Kun toisinaan ajattelin: Miten käy sinun, kun vanhuus saapuu? kun olet isketty pataluhaksi? kun sinulla ei ole enää mitään? kun sinun on lähdettävä kerjuulle? — niin ajattelin taas: Ei, sinä et lähde kerjuulle; sinä menet majuri Tellheimin luokse; hän on jakava kanssasi viimeisen penninsä; hän elättää sinut kuolemaan asti; hänen luonsa saatat kuolla rehellisenä miehenä.

v. TELLHEIM

(tarttuen Wernerin käteen). Ja, toveri, niinkö et enää ajattele?

WERNER.

En, niin en enää ajattele. — Ken ei minulta mitään huoli, kun hän tarvitsee ja minulla on, hän ei minulle mitään annakaan, kun hänellä on ja minä tarvitsen. — Hyvä on! (Aikoo lähteä.)

v. TELLHEIM.

Ihminen, älä saata minua raivoihini! Mihin lähdet? (Pidättää häntä.) Jos nyt kunniani kautta vakuutan, että minulla vielä on rahaa; jos kunniani kautta lupaan, että sinulle ilmoitan, kun ei minulla enää ole; että sinä olet ensimmäinen ja ainoa, jolta mitään lainaan: — oletko silloin tyytyväinen?

WERNER.

Täytyyhän minun! — Antakaa kätenne, herra majuri.

v. TELLHEIM.

Tässä, Paul! — Ja nyt ei siitä sen enempää. — Tulin tänne puhutellakseni erästä tyttöä —

KAHDEKSAS KOHTAUS.

Franziska (neidin huoneesta). v. Tellheim. Paul Werner.

FRANZISKA

(astuessaan sisään). Oletteko vielä täällä, herra varusmestari? — (Huomatessaan Tellheimin.) Ja tekin olette täällä, herra majuri? — Tuossa tuokiossa olen käskettävänänne. (Menee nopeasti takaisin huoneeseen.)

YHDEKSÄS KOHTAUS.

v. Tellheim. Paul Werner.

v. TELLHEIM.

Siinä hän oli! — Mutta sinähän tunnet hänet?

WERNER.

Niin, minä tunnen tuon neitokaisen. —

v. TELLHEIM.

Mutta ethän sinä, jos oikein muistan, ollut luonani, kun minulla oli talvimajani Thüringissä?

WERNER.

En ollut, silloin olin Leipzigissä hankkimassa vaatevarastoja.

v. TELLHEIM.

Mistä siis hänet tunnet?

WERNER.

Tuttavuutemme on vastasyntynyt. Se alkoi tänään. Mutta nuori tuttavuus on lämmintä.

v. TELLHEIM.

Siis olet kai jo nähnyt hänen neitinsäkin?

WERNER.

Neitikö siis on hänen arvoisa emäntänsä? Hän sanoi minulle teidän tuntevan hänen herrasväkensä.

v. TELLHEIM.

Johan sen kuulit! Thüringin ajoilta.

WERNER.

Onko se neiti nuori?

v. TELLHEIM.

On.

WERNER.

Ja kaunis?

v. TELLHEIM.

Hyvin kaunis.

WERNER.

Rikas?

v. TELLHEIM.

Hyvin rikas.

WERNER.

Pidättekö te neidistä yhtä paljon kuin tytöstäkin? Sehän olisi erinomaista!

v. TELLHEIM.

Mitä tarkoitat?

KYMMENES KOHTAUS.

Franziska (saapuu jälleen kirje kädessä). v. *Tellheim*. *Paul Werner*.

FRANZISKA.

Herra majuri —

v. TELLHEIM.

Rakas Franziska, en ole edes ehtinyt vielä lausua sinua tervetulleeksi.

FRANZISKA.

Ajatuksissanne lienette sen jo kumminkin tehnyt. Tiedän, että pidätte minusta. Niin minäkin teistä. Mutta siinä ette tee ollenkaan kiltisti, että te saatatte ihmiset, jotka teistä pitävät, niin levottomiksi.

WERNER

(itseksseen). Haa, nyt huomaa. Oikeassa ollaan!

v. TELLHEIM.

Se on kohtaloni, Franziska! — Annoitko hänelle kirjeeni?

FRANZISKA.

Annoin, ja tässä minä tuon teille — (Ojentaa hänelle kirjeen.)

v. TELLHEIM.

Vastauksenko?

FRANZISKA.

Ei, vaan oman kirjeenne takaisin.

v. TELLHEIM.

Mitä? Eikö hän halua sitä lukea?

FRANZISKA.

Kyllä kai hän haluaisi, — mutta — me emme oikein osaa lukea kirjoitettua.

v. TELLHEIM.

Kujeilija!

FRANZISKA.

Ja me arvelemme, ettei kirjeitten kirjoittaminen ole keksitty niitä varten, jotka voivat suullisesti seurustella keskenänsä, jos vain haluavat.

v. TELLHEIM.

Mikä tekosyy! Hänen täytyy se lukea. Se sisältää puolustukseni, — kaikki syyt ja perusteet —

FRANZISKA.

Ne tahtoo neiti kuulla teiltä itseltänne, ei lukea.

v. TELLHEIM.

Kuulla minulta itseltäni? Jottako jokainen hänen sanansa, jokainen hänen ilmeensä minut saisi hämilleni: jottako minä jokaisessa hänen katseessaan tuntisin tappioni koko suuruuden? —

FRANZISKA.

Ilman armoa! — Ottakaa! (Antaa hänelle kirjeen.) Hän odottaa teitä kello kolmen ajoissa. Hän aikoo lähteä ajelemaan ja kaupunkia katselemaan. Teidän on lähdettävä hänen kanssaan.

v. TELLHEIM.

Ajelemaanko?

FRANZISKA.

Ja mitäs annatte, jos päästän teidät lähtemään kahden kesken? Minä jään kotia.

v. TELLHEIM.

Kahden kesken?

FRANZISKA.

Komeissa, suljetuissa vaunuissa.

v TELLHEIM.

Mahdotonta!

FRANZISKA.

Niin, niin! Vaunuissa on herra majurin kestettävä kiipelinsä! sieltä ei pääse livistämään. Siksipä tapahtuukin näin. — Lyhyesti, te tulette, herra majuri, ja täsmälleen kello kolme. — No? Tehän halusitte minuakin puhutella kahden kesken. Mitä teillä siis on sanottavaa? — Vai niin, me emme ole kahden kesken. (Katsellen Wernerä.)

v. TELLHEIM.

Olemme, Franziska, me olemme kahden kesken. Mutta koska neiti ei ole lukenut kirjettä, niin ei minulla ole sinulle enää mitään sanottavaa.

FRANZISKA.

Vai niin? Olemme siis sittenkin kahden kesken? Teillä siis ei ole herra varusmestarilta mitään salattavaa?

v. TELLHEIM.

Ei, ei mitään.

FRANZISKA.

Minusta tuntuu kumminkin, että pitäisi olla jotakin.

v. TELLHEIM.

Kuinka niin?

WERNER.

Miksi niin, neitokainen?

FRANZISKA.

Varsinkin eräänlaatuiset salaisuudet. — Kaikki kaksikymmentä, herra varusmestari? — (Kohottaen molemmat kätensä hajalla sormin.)

WERNER.

St! st! Neitokainen, neitokainen!

v. TELLHEIM.

Mitä se merkitsee?

FRANZISKA.

Yks kaks se sujahtaa sormeen, herra varusmestari? (Ikäänkuin pistäisi sormuksen nopeasti sormeen.)

v. TELLHEIM.

Mikä teillä on?

WERNER.

Neitokainen, neitokainen, ymmärtänee hän kai leikkiä?

v. TELLHEIM.

Werner, et suinkaan lie unohtanut, mitä olen sinulle usein muistuttanut, että on eräs asia, josta ei koskaan pidä laskea leikkiä naisten kanssa?

WERNER.

Kautta kurjan sieluni, minä olen tainnut sen unohtaa! — Neitokainen, minä pyydän —

FRANZISKA.

No, jos se oli leikkiä; tällä kertaa voin sen antaa anteeksi.

v. TELLHEIM.

Jos minun siis välttämättä on tultava, Franziska: niin toimita kuitenkin siten, että neiti vielä sitä ennen lukee kirjeen. Se säästäisi minulta kiusan ajatella vielä kerran ja puhua vielä kerran asioista, jotka niin mielelläni haluaisin unohtaa. Tuossa on, anna se hänelle! (Kääntäessään kirjeen toisinpäin ja aikoessaan sen ojentaa hänelle huomaa hän, että se on avattu.) Mutta näenkö oikein? Kirjehän on avattu, Franziska.

FRANZISKA.

Taitaapa olla. (Tarkastaa sitä.) Totisesti, se on avattu. Kukahan sen sitte lienee avannut? Mutta lukeneet me emme sitä todellakaan ole, herra majuri, emme todellakaan. Emmekä me sitä haluakaan lukea; sillä sen kirjoittaja saapuu itse. Tulettehan te, ja tiedättekö mitä, herra majuri? Älkää tulko tuollaisena kuin nyt olette: saappaissa, tukka tuskin käherrettynä. Teille täytyy suoda anteeksi, te tuskin saatoitte aavistaa tapaavanne meitä. Tulkaa solkikengissä, ja käherryttäkää tukkanne. — Tuolla tavalla te näytätte minusta liian urhoolliselta, liian preussilaiselta.

v. TELLHEIM.

Minä kiitän sinua, Franziska.

FRANZISKA.

Te näytätte siltä kuin olisitte viime yön ollut taistelukentällä.

v. TELLHEIM.

Ehkäpä olet oikeassa.

FRANZISKA.

Mekin pukeudumme aivan kohta ja sitten syömme. Me pyytäisimme mielellämme teitä syömään kanssamme, mutta läsnäolonne saattaisi olla esteenä syömisellemme, ja katsokaas, niin kovin rakastuneita me emme ole, ettei meidän olisi nälkä.

v. TELLHEIM.

Minä lähden! Franziska, valmista sinä häntä vähäisen tällävälän, ettei minun tarvitsisi joutua halveksittavaksi hänen silmissään eikä omisakaan silmissäni. — Tule, Werner, sinun on syötävä kanssani.

WERNER.

Tämänkö talon pöydässä? Silloin en saisi suustani alas palaakaan.

v. TELLHEIM.

Minun omassa huoneessani.

WERNER.

No, sitten seuraan teitä heti. Vielä vain sananen tälle neitokaiselle.

v. TELLHEIM.

Ei ole hullumpaa! (Poistuu.)

YHDESTOISTA KOHTAUS.

Paul Werner. Franziska.

FRANZISKA.

No, herra varusmestari? —

WERNER.

Neitokainen, kun minä palaan, onko minunkin tultava siistitympänä?

FRANZISKA.

Tulkoon hän miten haluaa, herra varusmestari; minun silmilläni ei ole mitään häntä vastaan. Mutta sitä enemmän on korvieni pidettävä varansa häneen nähden. — Kaksikymmentä sormeaa, kaikki sormuksia täynnä! Ai, ai, herra varusmestari!

WERNER.

Ei, neitokainen, juuri siitä minun olikin vielä puhuttava: minä vain ilvehdin ilman aikojani! Ei siinä ole vähääkään perää. Kyllähän *yksikin* sormi riittää. Ja monet sadat kerrat olen minä majurin kuullut sanovan: »Se on roisto sotilaaksi, joka saattaa pettää tyttölapsen!» — Sillä tavalla ajattelen minäkin, neitokainen. Luottakoon hän siihen! — Minun täytyy tästä rientää majurin jälkeen. — Maistukoon ruokanne, neitokainen! (Poistuu.)

FRANZISKA.

Samaten, herra varusmestari! — Luulenpa, että tuo mies miellyttää minua! (Hänen aikoessaan lähteä huoneeseen tulee neiti häntä vastaan.)

KAHDESTOISTA KOHTAUS.

Neiti. Franziska.

NEITI.

Joko majuri taas on poissa? — Franziska, luulen nyt jälleen olevani kyllin rauhallinen, että olisin voinut pidättää hänet täällä.

FRANZISKA.

Ja minä saatan teidät vieläkin rauhallisemmaksi.

NEITI.

Sitä parempi! Hänen kirjeensä, oi, hänen kirjeensä! Jokaiselta riviltä puhui rehellinen, jalo mies. Kaikki hänen estelynsä omistaa minua omakseen vakuutti minulle hänen rakkauttaan. — Hän lienee huomannut, että olimme lukeneet kirjeen. — Olkoon huomannut, jos hän vain tulee. Tuleehan hän aivan varmasti? — Vain hiukan liian ylpeältä, Franziska, näyttää minusta hänen menettelynsä. Sillä ylpeyttä, anteeksiantamatonta ylpeyttä on, kun ei halua rakastetulleenkaan olla onnestaan kiitoksen velassa! Jos hän antaa minun tuntea tämän liian selvästi, Franziska —

FRANZISKA.

Niin aiotte hänestä luopua?

NEITI.

Kas vain! Joko hän jälleen käy sääliksesi? Ei, rakas hupakko, yhden ainoan vian tähden ei miehestä luovuta. Ei, mutta mieleeni on juolahtanut kepponen, kiusata häntä hiukan tämän ylpeytensä tähden samanlaisella ylpeydellä.

FRANZISKA.

No, sittenhän te jo olettekin erittäin rauhallinen, neiti hyvä, kun mielenne jo taas on kepposissa.

NEITI.

Niin olenkin; tulehan. Sinullakin on siinä oraa osasi. (Lähtevät huoneeseensa.)

(Kolmannen näytöksen loppu.)

NELJÄS NÄYTÖS.

ENSIMÄINEN KOHTAUS.

(Näyttämö: neidin huone.)

Neiti (täydellisesti ja rikkaasti, mutta aistikkaasti puettuna) *Franziska*. (Nousevat pöydästä, josta palvelija korjaa astiat.)

FRANZISKA.

Te ette mitenkään vielä liene syönyt kylläksenne, armollinen neiti.

NEITI.

Niinkö luulet, Franziska? Ehkäpä en ollut nälissäni pöytään istuutuessanikaan.

FRANZISKA.

Olimme sopineet siitä, ettei häntä aterian aikana mainittaisi. Mutta meidän olisi pitänyt päättää olla häntä ajattelemattakin.

NEITI.

Todellakin, minä en ole ajatellut muuta kuin häntä.

FRANZISKA.

Sen kyllä huomasin. Minä yritin puhella sadoista seikoista, ja te vastasitte aina hullusti. (Eräs toinen palvelija tuo kahvia.) Tässä tulee ravintoa, jonka ääressä pikemminkin käy antautuminen haaveilujen valtaan. Armas, kaihomielinen kahvikulta!

NEITI.

Haaveilujen? Minä en haaveile. Mietin vain sitä läksytystä, jonka hänelle annan. Oletko minut oikein käsittänyt, Franziska?

FRANZISKA.

Olen toki; mutta parasta olisi, että hän säästäisi meiltä sen vaivan.

NEITI.

Saatpa nähdä, että tunnen hänet perinpohjin. Tuo mies, joka minua nyt kaikkine rikkauksilleni hyljeksii, on taisteleva minusta koko maailmaa vastaan saatuaan kuulla, että olen onneton ja hyljätty.

FRANZISKA

(hyvin vakavasti). Ja tuo tuollainen kutkuttanee äärettömästi mitä hienostuneinta itserakkautta.

NEITI.

Tapaintuomari! Katsoppas vain! Äsken sai hän minut kiinni turhamaisuudesta, nyt itserakkaudesta. — No, anna minun olla, rakas Franziska. Sinähän saat tehdä varusmestarillesi, mitä haluat.

FRANZISKA.

Minun varusmestarilleni?

NEITI.

Niin, jos sen vielä lisäksi kiellät, niin on kaikki kuin ollakin pitää. — En ole vielä häntä nähnyt, mutta joka sanasta, minkä hänestä olet puhunut, ennustan sinulle hänestä miestä.

TOINEN KOHTAUS.

Riccaut de la Marliniere. Neiti Franziska.

RICCAUT

(vielä oven ulkopuolella). Est-il permis, monsieur le major?

FRANZISKA.

Mitä se on? Aikooko tuo tänne? (Lähestyen ovea.)

RICCAUT.

Parbleu! Mine on veerin. — Mais non. — Mine ei on veerin. — C'est sa chambre —

FRANZISKA.

Armollinen neiti, tämä herra varmaankin luulee vielä tapaavansa majuri von Tellheimin täällä.

RICCAUT.

Niin on! — Le major de Tellheim; juste, ma belle enfant, c'est lui que je cherche. Où est-il?

FRANZISKA.

Hän ei enää asu täällä.

RICCAUT.

Comment? viele sitten nelikolmatta tunti teele asu? Ja ei ene teele asu? Misse asu hen siis?

NEITI

(lähestyy häntä). Hyvä herra, —

RICCAUT.

Ah, madame, — mademoiselle — teiden armo, anta anteks —

NEITI.

Hyvä herra, teidän erehdyksenne on varsin hyvin ymmärrettävissä ja ihmettelyenne on aivan luonnollista. Herra majuri on hyväntahtoisesti luovuttanut huoneensa minulle, jonka täällä vieraana oli vaikea löytää kattoa päänsä päälle.

RICCAUT.

Ah voilà de ses politesses! C'est un très — galant-homme que ce major!

NEITI.

Mutta mihin hän on muuttanut, — sitä en, häpeä kyllä, todellakaan tiedä.

RICCAUT.

Teiden armo ei tietä? C'est dommage; j'en suis fâché.

NEITI.

Minun olisi todellakin pitänyt ottaa siitä selko. Hänen ystävänsä käynevät vielä häntä täältä etsimässä.

RICCAUT.

Mine on hyvin henen ysteve, teiden armo —

NEITI.

Franziska, etkö sinä tiedä?

FRANZISKA.

En, armollinen neiti.

RICCAUT.

Mine henelle puhua hyvin terkki. Mine henelle tuo yks nouvelle, miste hen saa hyvin lysti.

NEITI.

Sitä enemmän olen pahoillani. — Mutta toivon saavani häntä pian puhutella. Jos on yhdentekevää, kenen suusta hän saa kuulla tuon hyvän uutisen, niin tarjoudun minä, hyvä herra —

RICCAUT.

Mine ymmere. — Mademoiselle parle françois? Mais sans doute; telle que je la vois! — La demande etoit bien impolie; vous me pardonnerés, mademoiselle —

NEITI.

Hyvä herra —

RICCAUT.

Ei? Te ei puhuta franska, teiden armo.

NEITI.

Hyvä herra, Ranskassa yrittäisin sitä puhua. Mutta miksi täällä? Minähän kuulen, että te minua ymmärrätte, hyvä herra. Ja minä, hyvä herra, ymmärtänen teitä kai myöskin; puhukaa mitä haluatte.

RICCAUT.

Hyve, hyve! Mine voin myös selvite teten. — Sachés donc, mademoiselle. — Teiden armo pite siis tietä, että mine tule ministeri pöideste — se ministeri — se ministeri — mike ole se ministeri, kun asu siellä — pitke katu? — suuri tori? —

NEITI.

Olen täällä vielä aivan vieras.

RICCAUT.

No, sota-asiain ministeri. — Siellä mine söi peivellinen; — mine syö à l'ordinaire henne luona, — ja siellä me tuli puhe majori Tellheim; et le ministre m'a dit en confidence, car Son Excellence est de mes amis, et il n'y a point de mystères entre nous. — Henen ylheisyys, mine tahto sano, on minulle usko, että meidän majorin asia on pika loppumas ja hyvi loppumas. Hen on laitta yks rapport kuningan tykö, ja

kuningas on teke peetös tout-à-fait en faveur du major. — Monsieur, m'a dit Son Excellence, vous comprenés bien, que tout depend de la maniere, dont on fait en visager les choses au Roi, et vous me connoissés. Cela fait un très-joli garçon que ce Tellheim, et ne sais-je pas que vous l'aimés? Les amis de mes amis sont aussi les miens. Il coute un peu cher au Roi ce Tellheim, mais est-ce que l'on sert les Rois pour rien? Il faut s'entr'aider en ce monde; et quand il s'agit de pertes, que ce soit le Roi, qui en fasse, et non pas un honnêt-homme de nous autres. Voilà le principe, dont je ne me depars jamais. — Mite teide armo sano teste? Eikö totta, se ole kilti mies? Ah que Son Excellence a le coeur bien placé! Hen on au reste minule vakutta, jos majori ei jo sai une lettre de la main — yks kuninkallinen käsikirje, että hen on saa se tenepeive infailliblement.

NEITI.

Tietysti, hyvä herra, tämä tieto suuresti ilahduttaa majuri von Tellheimiä. Haluaisin vain samalla mainita hänelle sen ystävän nimen, joka niin hartaasti ottaa osaa hänen onneensa —

RICCAUT.

Minu nimi toivo teiden armo? — Vous voyés en moi — teiden armo nehde minussa le chevalier Riccaut de la Marliniere, seigneur de Pret-au-val, de la branche de Prens'd'or. — Teiden armo joutu ihmetyks, kun huoma minun olla niin suuri, suuri pärhe, qui est veritablement du sang royal. — Il faut le dire; je suis sans doute le cadet le plus aventureux, que la maison a jamais eu. — Mine on palvella minun ykstoistas ikevuosi asti. Yks affaire d'honneur sai minun lehti pako. Sitte mine palvella henen paavillinen pyhyys, San Marinon republik, Puolan kruunu ja Staaten-General, siihen asti kun mine lopulta joutu tennen. Ah, mademoiselle, que je voudrais n'avoir jamais vu ce pais-la! Jos mine sai jeede palvella Staaten-General, niin mine nyt pites olla ainakin eversti. Mut teele mine aina vain olla capitaine, ja sitten viele olla pois pantu capitaine —

NEITI.

Se on kovin murheellista.

RICCAUT.

Oui, mademoiselle, me voilà reformé, et par-là mis sur le pavé!

NEITI.

Minä valitan suuresti.

RICCAUT.

Vous êtes bien bonne, mademoiselle. — Ei, teede ei tunte oma arvo. He tahto minunlainen mies reformir! — Mies, joka viele liseks tesse palvelussa on itsen rouinir! — Mine on itse anta lise enempi kun kaksikymmentuhut livres. Mite minula nyt on? Tranchons le mot; je n'ai pas le sou, et me voilà exactement vis-à-vis du rien.

NEITI.

Säälin teitä sanomattomasti.

RICCAUT.

Vous êtes bien bonne, mademoiselle. Mut niin kun on tapa sano: paha onni laaha mukanas henen veli; qu'un malheur ne vient jamais seul: niin kevi minun kans. Minkelaisi yks honnêt-homme kuin on minun extraction, voi keytte muu resource kun peli? Nyt mine on aina pelata onnen kans, kun mine ei onni kaipanut. Nyt kun mine sen kaipan, mademoiselle, je joue avec un guignon, qui surpasse toute croyance. Nyt viisitoista peivene ei on kulunut yks ainoa, ettei he on otta pois kaikki. Viele eilen he otta minult pois kaikki kolme kerta. Je sais bien, qu'il y avoit quelque chose de plus que le jeu. Car parmi mes pontes se trouvoient certaines dames — Mine ei tahto sano enempi. Teyty olla galant naiset kans. He onkin tene peive minu invitir anta revanche, mais ... vous m'entendés, mademoiselle. — Teyty ensin tiete miste eletä, ennenkun saa, miste pelata —

NEITI.

Toivottavasti ette, hyvä herra —

RICCAUT.

Vous êtes bien bonne, mademoiselle —

NEITI

(vie Franziskan syrjään). Franziska, tuota miestä tulee todellakin sääli. Pahastuisikohan hän, jos tarjoisin hänelle vähän?

FRANZISKA.

Eipä hän juuri siltä näytä.

NEITI.

Hyvä! — Hyvä herra, kuulin, — että pelaatte, että häviätte; epäilemättä paikoissa, joissa jotakin voisi voittaaakin. Minun täytyy tunnustaa, että minä itsekin — pelaan hyvin mielelläni —

RICCAUT.

Tant mieux, mademoiselle, tant mieux! Tous les gens d'esprit aiment le jeu à la fureur.

NEITI.

Että voitän hyvin mielelläni; hyvin mielelläni jätän rahani miehen huostaan, joka — osaa pelata. — Olisitteko, hyvä herra, taipuvainen ottamaan minut osalliseksi peliin? suomaan minulle osan panoksestanne?

RICCAUT.

Comment, mademoiselle, vous voulés être de moitié avec moi? De tout mon coeur.

NEITI.

Ensi aluksi vain vähäpätöisellä summalla — (Menee ottamaan rahaa lippaasta.)

RICCAUT.

Ah, mademoiselle, que vous êtes charmante! —

NEITI.

Tässä on, minkä äskettäin voitin, ainoastaan kymmenen pistolia — häpeä kyllä vain näin vähän —

RICCAUT.

Donnés toujours, mademoiselle, donnés. (Ottaa rahan.)

NEITI.

Teidän panoksenne on epäilemättä varsin tuntuva, hyvä herra —

RICCAUT.

Niin, oikken tuntuva. Kymene pistoli? Teiden armo pite olla interessir minun panos kolme osa, pour le tiers. Kolme osa kyll olla — vehen enempi. Mut kauniin naisen kans ei pide olla niin tarkka. Mine toivotan itselle onni, kun telle tavalla joutu liaison teiden armo kans, et de ce moment je recommence à bien augurer de ma fortune.

NEITI.

Mutta minä en voi olla läsnä, kun pelaatte, hyvä herra.

RICCAUT.

Miks teiden armo pite olla lesne? Me muut pelajat olla reheliset ihmiset toinen toisten kans.

NEITI.

Jos meitä onnestaa, hyvä herra, niin tuotte kai minulle oman osani.
Mutta jollei meitä onnesta —

RICCAUT.

Niin mine tule nouta rekryytit. Eikö totta, teiden armo?

NEITI.

Pitkän päälle saattaisivat rekryytit loppua. Puolustakaa siis rahojamme hyvin, hyvä herra.

RICCAUT.

Mine teiden armo minun pite? yks moukka? yks tyhme piru?

NEITI.

Suokaa anteeksi —

RICCAUT.

Je suis des bons, mademoiselle. Savés-vous ce que cela veut dire? Mine ole ulosoppinut —

NEITI.

Mutta ettehän, hyvä herra —

RICCAUT.

Je sais monter un coup —

NEITI

(ihmetellen). Todellako?

RICCAUT.

Je file la carte avec une adresse —

NEITI.

Älkää nyt!

RICCAUT.

Je fais sauter la coupe avec une dextérité —

NEITI.

Ette suinkaan te, hyvä herra —?

RICCAUT.

Mite ei? Teiden armo, mite ei? Donnés-moi un pigeonneau à plumer, et —

NEITI.

Pelaatte väärin? petätte?

RCCAUT.

Comment, mademoiselle? Vous appellés cela petette? Corriger la fortune, l'enchaîner sous ses doigts, être sûr de son fait, site te saksalainen sano pette? Pette? Oo, mite se teiden kieli on köihe kieli! mite paksu kieli!

NEITI.

Ei, hyvä herra, jos niin arvelette —

RICCAUT.

Laissés-moi faire, mademoiselle, ja ole te rauhalinen. Mite se teile kuulu, kuinka mine pela? — Jo riitte, huomena teiden armo neke minun sata pistoli kans tai ei ensinkä neke minu. — Votre très-humble — (Poistuu kiireesti.)

NEITI

(katsoo hänen jälkeensä hämmästyneenä ja inhoten). Toivon jälkimmäistä, hyvä herra, jälkimmäistä!

KOLMAS KOHTAUS.

Neiti. Franziska.

FRANZISKA

(harmistuneena). Saanko enää sanaa suustani? Kaunista! kaunista!

NEITI.

Ivaa vain; minä ansaitseen ivasi. (Hetkisen mietittyään, tyyntyneemmin.)
Älä ivaa, Franziska; en sitä ansaitse.

FRANZISKA.

Erinomaista! Nyt te menettelitte mitä herttaisimmin, autoitte tuon veijarin jälleen jaloilleen.

NEITI.

Tarkoitukseni oli auttaa onnetonta.

FRANZISKA.

Ja mikä parasta: tuo mies pitää teitä vertaisenaan. Oo, minä riennän hänen jälkeensä ja otan häneltä rahat takaisin. (Aikoo lähteä.)

NEITI.

Franziska, älä anna kahvin aivan jäähtyä, kaada kuppeihin.

FRANZISKA.

Hänen täytyy antaa teidän rahanne takaisin; te olette päättänyt toisin; te ette halua pelata hänen toverinaan. Kymmenen pistolia! Kuulittehan te, neiti, että hän oli kerjäläinen! (Neiti kaataa itse tällävälän kahvin kuppeihin.) Kuka antaisi kerjäläiselle niin paljon? Ja vielä koettaisi säästää häneltä nöyryytyksen saada ne kerjäämällä? Ja tuon armeliaan, joka jalomielisyydestä haluaa olla tuntematta häntä kerjäläiseksi, tuntee tuo kerjäläinen vuorostaan väärin. Pitäkää hyvänänne, neiti, jos hän katsoo lahjanne kukaties miksi — (Neiti ojentaa Franziskalle kupin.) Tahdotteko saattaa vereni vielä enemmän kuohuksiin? Minä en voi juoda. (Neiti laskee kupin jälleen kädestään.) — »Parbleu, teiden armo, teelle ei tunte oma arvo.» (Ranskalaisen äänellä.) Eipä todellakaan, jos sallitaan heittiöiden tuolla tavoin hirttämättä kuljeskella.

NEITI

(kylmästi ja miettien kahvia juodessaan). Tyttö, sinä ymmärrät niin mainiosti hyviä ihmisiä, mutta milloin opit sietämään huonoja? — Ja hekin ovat kuitenkin ihmisiä. — Ja useinkaan eivät läheskään niin huonoja ihmisiä kuin miltä näyttävät. — On vain etsittävä esiin heidän hyvät puolensa. — Minä kuvittelen, että tuo ranskalainen on vain turhamainen. Pelkästä turhamaisuudesta tekeytyy hän väärinpelaajaksi; hän ei halua näyttää olevansa minulle kiitollisuuden velassa; hän tahtoo säästyä kiittämästä. Ehkäpä hän nyt käy maksamassa pienet velkansa, elää jäännöksellä, mikäli sitä riittää, hiljaisesti ja säästävasti eikä ajattelekaan pelaamista. Jos niin on, rakas Franziska, niin käyköön hän noutamassa rekryyttejä, jos häntä haluttaa. — (Antaa hänelle kupin.) Tuossa on, vie pois! — Mutta, sanohan, eikö Tellheimin pitäisi jo olla täällä?

FRANZISKA.

Ei, armollinen neiti, kumpaakaan en voi, en etsiä huonosta ihmisestä hyviä enkä hyvästä ihmisestä huonoja puolia.

NEITI.

Kai hän tulee aivan varmasti? —

FRANZISKA.

Saisi olla tulematta! — Te olette huomannut hänessä, hänessä, miesten parhaassa, hitusen ylpeyttä, ja sen vuoksi haluatte häntä kiusata niin julmasti?

NEITI.

Siihenkö taas jouduit? — Vaikene, minä tahdon nyt kerran niin. Koetappas turmella minulta tämä huvi, koetappas olla sanomatta ja tekemättä kaikkea, mistä olemme sopineet! — Minäpä jätän sinut yksin hänen kanssaan, ja sitten — — Nyt hän kai tulee.

NELJÄS KOHTAUS.

Paul Werner (joka astuu sisään jäykkänä, ikäänkuin palveluksessa ollen). *Neiti. Franziska.*

FRANZISKA.

Ei, se on vain hänen rakas varusmestarinsa.

NEITI.

Rakas varusmestarinsa? Ketä tuo rakas tarkoittaa?

FRANZISKA.

Armollinen neiti, älkää saattako miestä hämilleen. — Teidän palvelijanne, herra varusmestari, mitä teillä on asiaa?

WERNER

(lähestyy neitiä, välittämättä Franziskasta). Majuri von Tellheim lähettää armolliselle neiti von Barnhelmille minun, varusmestari Wernerin kautta alamaisen tervehdyksensä ja ilmoittaa saapuvansa tänne.

NEITI.

Missä hän sitten viipyy?

WERNER.

Teidän armonne suokoon anteeksi, me lähdimme jo vähää ennen kolmea asunnostamme, mutta sitten kohtasi hänet tänne tullessa sotavarainhoitaja, ja koska sellaisten herrojen puheesta ei useinkaan tule loppua, niin antoi hän minulle vihjauksen tulla tekemään ilmoituksen asiasta armolliselle neidille.

NEITI.

Hyvä on, herra varusmestari. Toivoakseni sotavarainhoitajalla on majurille hauskaa puhuttavaa.

WERNER.

Sellaisilla herroilla on harvoin upseereille hauskaa sanottavaa. — Onko teidän armollanne mitään käskettävää? (On aikeissa jälleen lähteä.)

FRANZISKA.

No, mihin niin kiire, herra varusmestari? Eikö meillä siis olisi mitään pakisemista keskenämme?

WERNER

(hiljaa Franziskalle, ja vakavasti). Ei, täällä ei, neitokainen. Se on vastoin kunnioitusta, vastoin

NEITI.

Kiitän vaivannäöstä, herra varusmestari. — Minusta on ollut hauskaa tutustua häneen. Franziska on kertonut minulle hänestä paljon hyvää. (Werner kumartaa jäykästi ja poistuu.)

VIIDES KOHTAUS.

Neiti. Franziska.

NEITI.

Tuoko on sinun varusmestaris, Franziska?

FRANZISKA.

Ivallisen äänensävyne tähden en ehdi toistamiseen evätä tuota sanaanne: *sinun*. — Niin, armollinen neiti, se on minun varusmestari. Pidätte epäilemättä häntä hiukan jäykkänä ja puisevana. Melkeinpä hän nyt tuntui minustakin sellaiselta. Mutta minä huomasin varsin hyvin, että hän luuli tarpeelliseksi esiintyä teidän edessänne niinkuin paraatissa. Ja kun sotilaat käyvät paraatiin, — niin muistuttavat ne totisesti enemmän sorvattuja nukkeja kuin miehiä. Mutta näkisittepäs hänet ja kuulisittepäs häntä, kun hän on omissa oloissaan.

NEITI.

Niinpä kai pitäisi!

FRANZISKA.

Hän lienee vielä salissa. Enkö saa mennä vähän juttelemaan hänen kanssaan?

NEITI.

En mielelläni tahtoisi kieltää sinulta tätä huvia. Mutta sinun täytyy jäädä tänne, Franziska. Sinun täytyy olla läsnä keskustelumme aikana. — Johtuu vielä jotakin mieleeni. (Vetää sormuksen sormestaan.) Kas tässä, ota tämä sormukseni, pane se talteen ja anna minulle sen sijaan majurin sormus.

FRANZISKA.

Miksi niin?

NEITI

(Franziskan noutaessa toista sormusta). En oikein tiedä sitä itsekään, mutta minusta tuntuu kuin aavistaisin, että se vielä on tarpeen. — Koputetaan. — Anna tänne pian! (Pistää sormuksen sormeensa.) Se on hän!

KUODES KOHTAUS.

v. Tellheim (entisessä puvussaan, mutta muuten sellaisena kuin Franziska oli toivonut). *Neiti. Franziska.*

v. TELLHEIM.

Armollinen neiti, suonette anteeksi viipymiseni —

NEITI.

Oi, herra majuri, noin kovin sotilaallisesti ei ole tarvis toisiimme suhtautua. Olettehan jo täällä! Ja kun hauskaa odottaa, on odottaminenkin hauskaa. — No? (katsoen häntä hymyillen) rakas Tellheim, emmekö olleetkin lapsia äsken?

v. TELLHEIM.

Niin, lapsia, armollinen neiti, lapsia, jotka panevat vastaan, vaikka heidän pitäisi kiltisti totella.

NEITI.

Me lähdemme ajelemaan, rakas majuri, — katselemaan vähän kaupunkia, — ja sitten enoani vastaan.

v. TELLHEIM.

Mitä sanotte?

NEITI.

Siinä nyt näette, emme edes tärkeintä ole vielä ehtineet sanoa toisillemme. Niin, hän saapuu tänne vielä tänään. Vain sattuma on synnä siihen, että tulin päivää varemmin ilman häntä.

v. TELLHEIM.

Kreivi von Bruchsallko? Onko hän jo palannut?

NEITI.

Sodan rauhattomuudet karkoittivat hänet Italiaan: rauha on tuonut hänet jälleen takaisin. — Älkää kuvitelko turhia, Tellheim. Olemmehan me jo aikoja sitten poistaneet liittomme vahvimman esteen hänen puoleltaan —

v. TELLHEIM.

Liittomme?

NEITI.

Hän on ystävänne. Hän on kuullut liian monilta liian paljon hyvää teistä voidakseen olla muuta. Hän palaa halusta tutustua kasvoista kasvoihin siihen mieheen, jonka hänen ainoa perijättärensä on valinnut omakseen. Hän tulee enona, holhoojana, isänä jättääkseen minut teille.

v. TELLHEIM.

Ah, neiti, miksi ette lukenut kirjettäni? Miksi ette tahtonut sitä lukea?

NEITI.

Teidän kirjettännekö? Niin, nyt muistan, lähetittehän te minulle kirjeen. Mitenkä olikaan tuon kirjeen laita, Franziska? Olemmeko sen lukeneet vai emmekö ole sitä lukeneet? Mitä te sitten minulle kirjoititte, rakas Tellheim? —

v. TELLHEIM.

Ei muuta kuin mitä kunnia käskee.

NEITI.

Se on, olemaan jättämättä yksin kunniallista tyttöä, joka teitä rakastaa. Täytyyhän kunnian siihen velvoittaa. Tietysti minun olisi pitänyt lukea tuo kirje. Mutta mitä en ole lukenut, senhän saan nyt kuulla.

v. TELLHEIM.

Niin, teidän täytyy se nyt kuulla —

NEITI.

Ei, minun ei tarvitse sitä kuulla. Se on itsestään selvää. Tekö voisitte tehdä niin ruman kolttoson, että nyt ette huolisi minusta? Tiedättekö, että siten tulisin koko eliniäkseni häväistyksi? Kotipuoleni naiset osoittaisivat minua sormellaan. — »Siinä hän on», sanottaisiin, »siinä on neiti von Barnhelm, joka luulotteli, rikas kun oli, saavansa kelpo Tellheimin omakseen: juurikuin kelpo miehet olisivat rahalla saatavissa!» Näin sanottaisiin: sillä kaikki kotiseutuni naiset kadehtivat minua. Sitä he eivät voi kieltää, että olen rikas, mutta siitä he eivät halua kuulla puhuttavankaan, että muutenkin olen jotenkin hyvä tyttö, joka on miehensä arvoinen. Eikö niin, Tellheim?

v. TELLHEIM.

Niin, niin, armollinen neiti, siitä tunnen kotiseutunne naiset. Syytäpä heillä onkin kadehtia teiltä

virkaheittoa, solvaistua upseeria, raajarikkoa kerjäläistä.

NEITI.

Ja tuotako kaikkea te muka olette? Ellen erehdy, kuulin jotakin sentapaista jo tänään aamupäivällä. Siinä on sekaisin hyvää ja pahaa. Valaiskaamme siis kumpaakin lähemmin. — Te olette siis saanut eronne? Niin olen kuullut. Luulin, että rykmenttinne oli vain yhdistetty toisiin. Mistä johtui, että noin ansiokasta miestä ei pidetty toimeensa?

v. TELLHEIM.

Se johtui siitä, mistä johtua pitikin. Suuret ovat tulleet vakuutetuiksi siitä, että sotilas tekee heidän hyväkseen omasta halustaan varsin vähän, velvollisuudesta ei paljoakaan enempää, mutta kaikki oman kunniansa tähden. Mitäpä he siis luulisivat olevansa häntä kohtaan velkapää? Rauha on tehnyt useat meikäläiset heille tarpeettomiksi, ja lopultakaan ei kukaan ole heille korvaamaton.

NEITI.

Te puhutte niinkuin tuleekin miehen puhua, joka vuorostaan voi varsin hyvin tulla toimeen ilman noita suuriakin. Ja nyt enemmän kuin koskaan ennen. Sanon noille suurille suuren kiitokseni siitä, että he ovat luopuneet miehestä, jonka varsin vastahakoisesti olisin tahtonut jakaa heidän kanssaan. — Minä olen teidän käskijänne, Tellheim, te ette tarvitse muuta herraa. — Kohdata teidät eronsaaneena, sitä onnea olisin tuskin uskaltanut uneksia! — Mutta te ette ole ainoastaan eronsaanut: te olette vielä enemmänkin. Mitäs te olettekaan vielä lisäksi? Raajarikko: sanoitte? No, (katsellen häntä ylhäältä alas asti) se raajarikko on kuitenkin vielä jotenkin eheä ja ryhdikäs; näyttää yhä vielä jotenkin terveeltä ja voimakkaalta. Rakas Tellheim, jos te terveitten jäsentenne menettämisen perusteella aiotte lähteä kerjuulle, niin ennustan teille jo etukäteen, että ani harvojen ihmisten ovilla mitään saatte, lukuunottamatta sellaisten hyväsydämisten tyttöjen ovia kuin minä olen.

v. TELLHEIM.

Tuossa kaikessa kuulen vain ilkamoivan tytön puhetta, rakas Minna.

NEITI.

Ja minä kuulen moitteessanne vain tuon »rakas Minna». — Nyt en enää aio ilkamoida; sillä mieleeni johtuu, että te sittenkin olette pikku raajarikko. Pyssynluodista on oikea käsivartenne hiukan halvaantunut. Mutta tarkoin harkiten ei sekään ole erittäin paha. Sitä paremmassa turvassa olen lyönneiltänne.

v. TELLHEIM.

Neiti!

NEITI.

Tarkoitatte: mutta te sitä huonommassa turvassa minun lyönneiltäni. No, no rakas Tellheim, toivoakseni ette päästä asioita niin pitkälle.

v. TELLHEIM.

Teitä naurattaa, hyvä neiti. Valitan, etten voi nauraa teidän kanssanne.

NEITI.

Miksi ei? Mitä teillä sitten on naurua vastaan? Eikö naurakenkin voi olla hyvin vakava? Rakas majuri, nauru saa meidät pysymään järkevämmin kuin paha tuuli. Todistus on tässä silminnähtävänä. Teidän naurava ystäväni arvioi olosuhteitanne monin verroin oikeammin kuin te itse. Kun olette saanut eronne, te sanotte itseänne häväistyksi; kun olette saanut kuulan käsivarteenne, te tekeydytte raajarikoksi! Onko se oikein? Eikö se ole liioittelua? Ja olenko minä järjestänyt asiat siten, että kaikki liioittelu niin helposti joutuu naurunalaiseksi? Lyön vetoa, että jos nyt käyn käsiksi tuohon teidän kerjäläiseenne, niin ei sen laita ole vähääkään parempi. Te lienette kerran pari menettänyt kenttävarustuksenne; joitakin sen tai tuon pankkiirin hallussa olevia pääomia joutunee nyt menemään samaa tietä; teillä ei kenties ole toivoa saada takaisin joitakin palveluksenne aikana suorittamianne ennakkomaksuja: mutta oletteko silti mikään kerjäläinen? Vaikkapa teille ei olisikaan jäänyt mitään muuta kuin se, mitä enoni teille tuo mukanaan —

v. TELLHEIM.

Enonne, armollinen neiti, ei tuo minulle mitään.

NEITI.

Ei muuta kuin ne kaksituhatta pistolia, jotka te niin jalomielisesti annoitte etukäteen säätyjemme käytettäväksi.

v. TELLHEIM.

Jospa vain olisitte lukenut kirjeeni, armollinen neiti!

NEITI

No niin, minä olen sen lukenut. Mutta mitä siinä kirjoititte tästä asiasta, jää minulle täydeksi arvoitukseksi. On aivan mahdotonta, että jalo tekonne tahdottaisiin lukea teille rikokseksi. — Selittäkää toki, rakas majuri.

v. TELLHEIM.

Muistatte kai, armollinen neiti, että olin saanut määräyksen mitä ankarimmin kerätä sotaveroa puhtaassa rahassa kotiseutunne piirikunnista. Päästäkseni tuota ankaruutta käyttämästä minä maksoin puuttuvan summan etukäteen.

NEITI.

Muistanpa tietenkin. Rakastin teitä tuon tekonne tähden, vaikka en vielä ollut teitä nähnytkään.

v. TELLHEIM.

Säädyt antoivat minulle tunnusteensa, ja sen minä aioin rauhaa solmittaessa liittää hyväksytyjen saatavien joukkoon. Tunnuste katsottiin täysin sitovaksi, mutta minun omistusoikeuteni siihen asetettiin kiistanalaiseksi. Hymyiltiin ivallisesti, kun vakuutin maksaneeni sen sisällön käteisellä rahalla. Se selitettiin säätyjen minulle antamiksi lahjuksiksi tai hyvitykseksi siitä, että niin pian olin sopinut heidän kanssaan alimmasta määrästä, johon olin valtuutettu suostumaan vain äärimmäisessä hätätilassa. Niin joutui tunnuste minun käsistäni, ja jos se maksetaan, niin ei sitä varmaankaan makseta minulle. — Tällä, hyvä neiti, katson kunniaani loukatun, enkä saamani eron takia, jota olisin vaatinut, ellen olisi sitä saanut. — Te olette vakava, hyvä neiti? Miksi ette naura? Ha, ha, ha! Minähän nauran.

NEITI.

Oi, tukahuttakaa tuo nauru, Tellheim! Minä rukoilen! Se on ihmisvihan hirveätä naurua! Ei, te ette ole se mies, joka voi katua hyvää tekoaan sen vuoksi, että siitä on hänelle huonot seuraukset. Ei, noita huonoja seurauksia ei mitenkään voi kestää kauan! Totuuden täytyy tulla ilmi. Enoni, kaikki säätyimme voivat todistaa —

v. TELLHEIM.

Enonne! Teidän säätyenne! Ha, ha, ha!

NEITI.

Teidän naurunne surmaa minut, Tellheim! Jos uskotte hyveisiin ja kaitselmukseen, Tellheim, niin älkää naurako tuolla tavalla! En ole koskaan kuullut pelottavammin kirottavan, kuin te nauratte. — Ja otaksukaamme pahinta! Jos teidät täällä kaikin mokomin tahdotaan tuomita väärin, niin ei teitä siellä meillä voida väärin tuomita. Ei, me emme voi, me emme tahdo teitä tuomita väärin, Tellheim. Ja jos meidän säädyillämme on vähintäkään kunniantuntoa, niin tiedän, mitä niiden on tehtävä. Mutta johan nyt joutavia: miksipä se olisi tarpeellista? Kuvitelkaa, Tellheim, että olisitte menettänyt nuo kaksituhatta pistolia jonakin rajuna iltana. Kuningas oli teille onneton kortti: rouva (osoittaen itseään) on teille sitä suosiollisempi. — Kaitselmus, uskokaa minua, suojelee aina rehellistä miestä vahingoilta ja useimmiten jo etukäteen. Tuo teko, joka kerran sai teidät menettämään kaksituhatta pistolia, saattoi minut teidän omaksenne. Ilman tuota tekoa minua ei koskaan olisi haluttanut päästä teitä tuntemaan. Tiedättehän, että tulin kutsumattomana ensi kerran seuraan, jossa luulin teidät tapaavani. Tulin sinne ainoastaan teidän tähtenne. Tullessani sinne olin varmasti jo päättänyt teitä rakastaa — minä jo rakastinkin teitä! — olin varmasti päättänyt saada teidät omakseni, vaikka olisinkin huomannut teidät yhtä mustaksi ja rumaksi kuin Venetian maurilaisen. Te ette ole niin musta ja ruma; ettekä liene niin mustasukkainenkaan. Mutta, Tellheim, Tellheim, te muistutatte häntä kuitenkin niin monessa suhteessa! Voi noita rajuja, järkkymättömiä miehiä, jotka alati vain kunnian kummitukseen tuijottavat ja kaikki muut tunteensa paaduttavat! — Katsokaa minuun! minuun, Tellheim! (v. Tellheim on tällävälän

kaiken aikaa mieltävänä ja liikahtamatta tuijottanut yhteen paikkaan.) Mitä te ajattelette? Te ette kuuntele?

v. TELLHEIM

(hajamielisenä). Kuuntelen toki! Mutta sanokaahan, hyvä neiti, kuinka joutui mauri Venetian palvelukseen? Eikö maurilla ollut isänmaata? Minkätähden vuokrasi hän käsivartensa ja verensä vieraalle valtiolle?

NEITI

(pelästyneenä). Missä te olette, Tellheim? — Nyt on aika keskeyttää. — Tulkaa! (Tarttuen hänen käteensä.) — Franziska, käske ajaa vaunut esiin.

v. TELLHEIM

(tempautuu irti neidistä ja rientää Franziskan jälkeen). Ei, Franziska, minulla ei voi olla kunniaa seurata neitiä ajelulle. — Hyvä neiti, suokaa minun vielä tänään pitää terve järkeni, ja sallikaa minun poistua. Olen jo sen menettämäisilläni teidän tähtenne. Ponnistan vastaan, minkä voin. — Mutta koska vielä olen täydellä järjellä, niin kuulkaa, hyvä neiti, minä olen lujasti päättänyt, mistä ei mikään mahti maailmassa saa minua luopumaan. — Jollei peliini enää satu onnellista heittoa, jollei lehti kokonaan käännä, jollei —

NEITI.

Minun täytyy keskeyttää teidät, herra majuri. — Meidän olisi heti pitänyt puhua hänelle siitä, Franziska. Etkä sinäkään muistuta minua mistään. — Puhelumme olisi käynyt aivan toisenlaiseksi, jos heti aluksi olisin maininnut sen hyvän uutisen, jota chevalier de la Marliniere juuri äsken kävi teille tuomassa.

v. TELLHEIM.

Chevalier de la Marliniere? Kuka se on?

FRANZISKA.

Hän lienee jotenkin kelpo mies, herra majuri, paitsi mitä —

NEITI.

Vaikene, Franziska! — Myöskin eräs eronsaanut upseeri, joka Alankomaitten palveluksesta —

v. TELLHEIM.

Haa! luutnantti Riccaut!

NEITI.

Hän vakuutti olevansa teidän ystävänne.

v. TELLHEIM.

Minä vakuutan, etten minä ole hänen ystävänsä.

NEITI.

Ja että hänelle oli en tiedä mikä ministeri ilmaissut, että teidän asianne on lähellä mitä onnellisinta ratkaisua, jokin kuninkaallinen käsikirje kuuluu olevan tulossa teille. —

v. TELLHEIM.

Kuinka olisi Riccaut päässyt ministerin seuraan? — Jotakin tosin lienee asiassani tapahtunut; sillä vastikään selitti sotavarainhoitaja minulle, että kuningas on kumonnut kaiken, mitä minua vastaan on esilletuotu, ja että minä nyt voisin peruuttaa kirjallisesti antamani kunniasanan, jolla olin luvannut olla täältä poistumatta ennenkuin minut on huomattu täysin syyttömäksi. — Mutta siinä lieneekin kaikki. Minun tahdotaan antaa livistä tieheni. Mutta siinä he erehtyvät; minä en pakene. Ennemmin vaikka näännyn äärimmäiseen kurjuuteen solvaajieni silmien edessä —

NEITI.

Uppiniskainen mies!

v. TELLHEIM.

Minä en tarvitse armoa, minä tahdon oikeutta. Kunniani —

NEITI.

Sellaisen miehen kunnia kuin teidän —

v. TELLHEIM.

(kiivaasti). Ei, hyvä neiti, te voinette varsin hyvin arvostella kaikkia muita asioita, mutta tätä ette. Kunnia ei ole omantuntonne ääni, ei muutamien oikeamielisten todistus —

NEITI.

Ei, ei, tiedän sen kyllä. — Kunnia on — kunnia.

v. TELLHEIM.

Lyhyesti, hyvä neiti, — te ette antanut minun puhua loppuun, — tahdoin sanoa: jos se, mikä on omani, minulta niin häpeällisesti pidätetään, jos ei kunnialleni anneta mitä täydellisintä hyvitystä, niin minä en, hyvä neiti, voi olla teidän omanne; sillä maailman silmissä en ole sen arvoinen. Neiti von Barnhelm ansaitsee tahrattoman miehen. Arvotonta on se rakkaus, joka arvelematta saattaa asettaa sen, johon se kohdistuu, ylenkatseelle alttiiksi. Arvoton on se mies, joka julkeaa ottaa koko onnensa vastaan naiselta, jonka sokea hellyys —

NEITI.

Ja onko tämä täyttä totta, herra majuri? — (Kääntyen häneen äkkiä selin.) Franziska!

v. TELLHEIM.

Älkää suuttuko, hyvä neiti —

NEITI

(syrjään Franziskalle). Nyt on aika! Mitä arvelet, Franziska? —

FRANZISKA.

En osaa arvella mitään. Mutta kyllä hän menee vähän liian pitkälle —

v. TELLHEIM

(joka tulee keskeyttämään). Te olette suuttunut, hyvä neiti —

NEITI

(pilkallisesti). Minäkö? en vähääkään.

v. TELLHEIM.

Jos rakastaisin teitä vähemmän, hyvä neiti —

NEITI

(vielä samaan sävyyn). Niin tietysti, se olisi onnettomuuteni — ja katsokaa, herra majuri, en minäkään halua teidän onnettomuuttanne. — Rakkauden täytyy olla aivan epäitsekäs. — Hyväpä oli, etten ole ollut avosydämisempi! Kenties olisi saalinne suonut minulle sen, minkä rakkautenne minulta kielsi. — (Vetäen sormuksen hitaasti sormestaan.)

v. TELLHEIM.

Mitä te sillä tarkoitatte, neiti?

NEITI.

Ei, älköön kumpikaan saattako toistansa onnellisemmaksi tahi onnettomammaksi. Niin vaalii tosi rakkaus! Uskon teitä, herra majuri, ja teillä on liian paljon kunniaa voidaksenne käsittää väärin rakkautta.

v. TELLHEIM.

Ivaatteko, hyvä neiti?

NEITI.

Kas tässä! Ottakaa takaisin sormus, jonka annoitte minulle uskollisuuden merkiksi. (Ojentaa hänelle sormuksen.) Olkoon se mennyt! Olkaamme kuin emme olisi tunteneet toisiamme!

v. TELLHEIM.

Mitä kuulen?

NEITI.

Ihmetyttääkö se teitä? — Ottakaa, hyvä herra. — Ette kai ole vain teeskennellyt?

v. TELLHEIM

(ottaen sormuksen hänen kädestään). Jumala! ja näin voi Minna puhua! —

NEITI.

Te ette voi olla omani tuossa *yhdessä* tapauksessa: minä en voi olla teidän omanne missään tapauksessa. Teidän onnettomuutenne on luultava; minun on varma. — Jääkää hyvästi! (Aikoo poistua.)

v. TELLHEIM.

Mihin nyt, rakkahin Minna? —

NEITI.

Hyvä herra, te solvaatte minua nyt tuolla tuttavallisella nimityksellänne.

v. TELLHEIM.

Mikä teidän on, hyvä neiti? Mihin menette?

NEITI.

Päästäkää. — Salaamaan teiltä kyneleeni, petturi! (Poistuu.)

SEITSEMÄS KOHTAUS.

von Tellheim. Franziska.

v. TELLHEIM.

Kyöneleet? Ja minäkö jättäisin hänet? (Aikoo rientää jälkeen.)

FRANZISKA

(joka estää häntä puhumasta). Ei toki, herra majuri! Ette suinkaan aio seurata häntä hänen makuuhuoneeseensa?

v. TELLHEIM.

Hänen onnettomuutensa? Eikö hän puhunut onnettomuudesta?

FRANZISKA.

Puhuipa kyllä! onnettomuudesta kadottaa teidät, sitten kun —

v. TELLHEIM.

Sitten kun? mitä sitten kun? Tuon takana piilee enemmänkin. Mitä se on,

Franziska? Puhu, sano!

FRANZISKA.

Sitten kun hän, aioin sanoa, — on teidän tähtenne uhrannut niin paljon.

v. TELLHEIM.

Uhrannut minun tähteni?

FRANZISKA.

Kuulkaa siis aivan lyhyesti. — Oli oikein, hyvä herra majuri, että te tällä tavalla hänestä vapauduitte. Miksipä en sitä teille sanoisi? Eihän se kuitenkaan voi kauemmin pysyä salassa. — Me olemme paenneet! — Kreivi von Bruchsall on tehnyt neidin perinnöttömäksi, kun tämä ei suostunut ottamaan ketään miestä hänen kädestään. Kaikki jätti, kaikki hylkäsi hän tämän jälkeen. Mitä oli meidän tekeminen? Me päätimme lähteä etsimään häntä, jolle me —

v. TELLHEIM.

Jo riittää. — Tule, minun täytyy heittäytyä hänen jalkoihinsa.

FRANZISKA.

Mitä te ajattelette? Lähtekää toki ja kiittäkää hyvää onneanne —

v. TELLHEIM.

Kurja raukka! sellaisena minua pidät? — Ei, rakas Franziska, tuo neuvo ei tullut sydäimestäsi. Anna anteeksi kiivastukseni!

FRANZISKA.

Älkää enää pidättäkö minua. Minun täytyy rientää katsomaan, mitä hän tekee. Kuinka helposti olisi saattanut jotakin tapahtua. — Menkää! Tulkaa mieluummin takaisin sitte kun teitä haluttaa tulla takaisin. (Rientää neidin jälkeen.)

KAHDEKSAS KOHTAUS.

v. TELLHEIM.

Mutta, Franziska! — Oo, minä odotan teitä täällä — Ei, se on tärkeämpää! — Kun hän näkee, että minulla on tosi mielessä, ei hän voi olla antamatta anteeksi. — Nyt minä tarvitsen sinua, kunnan Werner! — Ei, Minna, minä en ole petturi! (Kiiruhtaa pois.)

(Neljännen näytöksen loppu.)

VIIDES NÄYTÖS.

ENSIMÄINEN KOHTAUS.

(Näyttämö: sali.)

von Tellheim toiselta ja *Werner* toiselta sivulta.

v. TELLHEIM.

Haa, Werner! olen etsinyt sinua kaikkialta. Missä olet piileskellyt?

WERNER.

Ja minä olen etsinyt teitä, herra majuri; niin käy aina, kun rupeaa etsimään. — Tuon teille hyvän

uutisen.

v. TELLHEIM.

Ah, en tarvitse nyt sinun uutisiasi: tarvitsen rahojasi. Pian nyt, Werner, anna minulle kaikki, mitä sinulla on, ja sitten koeta saada kokoon niin paljon kuin voit.

WERNER.

Herra majuri? — No, kautta kurjan sieluni, enkös sitä jo sanonut, että silloin hän lainaa minulta rahaa, kun hänellä itselläänkin on toisille lainata.

v. TELLHEIM.

Ethän vain tee verukkeita?

WERNER.

Ettei minun vain kävisi häntä mistään moittiminen, ottaa hän minulta oikealla kädellään ja antaa takaisin vasemmalla.

v. TELLHEIM.

Älä viivytä minua, Werner! — Aikomukseni on antaa ne sinulle takaisin, mutta milloin ja millä tavalla? — Herra sen tietnee!

WERNER.

Te ette siis vielä tiedä, että hovikassa on saanut määräyksen maksaa teille rahanne takaisin? Vastikään sain sen tietää tuolla —

v. TELLHEIM.

Mitä sinä höpiset? Kaikkea sinut saavatkin uskomaan? Etkö sitten käsitä, että jos se olisi totta, minun toki ensin olisi pitänyt saada se tietooni? — Lyhyesti, Werner, rahaa. Rahaa!

WERNER.

No niin, ilomielin! tässä on vähän! — Tässä on ne sata louisdoria ja tässä ne sata tukaattia. — (Antaa hänelle kummatkin.)

v. TELLHEIM.

Nuo sata louisdoria saat viedä Justille. Hänen on heti jälleen lunastettava se sormus, jonka hän tänä aamuna on pantannut. — Mutta mistä saat lisää, Werner? — Tarvitsen paljon enemmän.

WERNER.

Jättäkää se minun huolekseni. — Se mies, joka osti tilani, asuu täällä kaupungissa. Maksupäivä olisi tosin vasta kahden viikon kuluttua, mutta rahat ovat jo valmiina odottamassa, ja joku puolen prosentin lyhennys —

v. TELLHEIM.

No niin, rakas Werner! — Näethän, että sinä olet ainoa turvani? — Minun täytyykin uskoa sinulle kaikki. Tuo neiti tuolla, — olethan nähnyt hänet, — on onneton —

WERNER.

Voi surkeutta!

v. TELLHEIM.

Mutta huomenna hän on vaimoni —

WERNER.

Oi riemua!

v. TELLHEIM.

Ja ylihuomenna vien hänet pois. Minä saan lähteä, minä tahdon lähteä. Käyköön täällä kaiken miten käy! Kenpä tietää, missä minua muualla onni odottaa. Jos tahdot, Werner, niin tule mukaan. Astukaamme jälleen palvelukseen.

WERNER.

Todellako? — Mutta kaiketi siellä, missä soditaan, herra majuri?

v. TELLHEIM.

Missä sitten? — Mene, rakas Werner, puhumme tästä vielä tarkemmin.

WERNER.

Voi majuri kulta! — Ylihuomenna? Miksi ei yhtä hyvin jo huomenna? — Kyllä minä hommaan kaikki, mitä tarvitaan. — Persiassa, herra majuri, soditaan kelpo lailla; mitäs arvelette?

v. TELLHEIM.

Pohtikaamme asiaa; lähde nyt vain, Werner!

WERNER.

Helei! eläköön prinssi Heraklius! (Poistuu.)

TOINEN KOHTAUS.

v. TELLHEIM.

Mikä minun on? — Koko sieluni on uudessa vireessä. Oma onnettomuuteni masensi minut — sai minut harmistuneeaksi, lyhytnäköiseksi, ujoksi, veltoksi; hänen onnettomuutensa kohottaa minut korkealle, minä katselen jälleen vapaasti ympärilleni ja tunnen itseni reippaaksi ja voimakkaaksi ryhtymään hänen puolestaan kaikkeen — mihin tahansa —. Miksi viivyttelen? (Aikoo lähteä neidin huoneeseen, josta Franziska tulee häntä vastaan.)

KOLMAS KOHTAUS.

Franziska. v. Tellheim.

FRANZISKA.

Tekö se olitte sittenkin? — Olin kuulevinani teidän äänenne. — Mitä haluatte, herra majuri?

v. TELLHEIM.

Mitäkö haluan? — Mitä neitisi tekee? — Tule!

FRANZISKA.

Hän on juuri lähdössä ajelemaan.

v. TELLHEIM.

Yksinkö? ilman minua? mihin?

FRANZISKA.

Oletteko unohtanut, herra majuri?

v. TELLHEIM.

Hulluko sinä olet, Franziska? — Minä ärsytin häntä, ja hän loukkaantui: nyt pyydän häneltä anteeksi, ja kyllä hän antaa.

FRANZISKA.

Mitä? — Senkin jälkeen kun otitte sormuksen takaisin, herra majuri?

v. TELLHEIM.

Haa! — silloin olin aivan sekaisin. — Nyt vasta ehdin taas sormusta ajattelemaan. — Mihin sen pistinkään? — (Hän etsii sitä.) Tässä se on.

FRANZISKA.

Sekö se on? (Hänen pistäessään sen jälleen taskuunsa, syrjään.) Kunpa hän ymmärtäisi katsoa sitä tarkemmin!

v. TELLHEIM.

Hän pakotti minut sen ottamaan katkerin mielin. — Olen jo unohtanut sen katkeruuden. Täysi sydän ei sanoja punnitse. — Mutta hän ei myöskään hetkeäkään epäröi ottamasta sormusta jälleen. — Ja onhan minulla vielä hänen sormuksensa.

FRANZISKA.

Sitä hän odottaa omansa sijaan takaisin. — Missä se sitten on, herra majuri? Näyttäkäähän toki sitä minulle.

v. TELLHEIM.

(vähän hämillään). Olen — unohtanut — pistää sen sormeeni. — Just — Just tuo sen minulle tuossa tuokiossa.

FRANZISKA.

Toinen on kai jotenkin toisensa näköinen; näyttäkäähän sitä; katselen sellaisia kovin mielelläni.

v. TELLHEIM.

Joskus toiste, Franziska. Tule nyt

FRANZISKA

(syrjään). Hän ei näy mitenkään haluavan päästä erehdyksestään.

v. TELLHEIM.

Mitä sanot? Erehdyksestäkö?

FRANZISKA.

Se on erehdys, sanon minä, jos luulette, että ottaessanne neidin yhä vielä tekisitte hyvän kaupan. Hänen oma omaisuutensa ei ole kovinkaan suuri; vähänkin itsekkäitten laskujen johdosta voi se holhoojien käsissä hävitä kuin tuhka tuuleen. Hän odotti kaikkea hyvää enoltaan, mutta tuo julma eno —

v. TELLHEIM.

Mitä hänestä! — Eikö minussa ole miestä kerran korvaamaan hänelle kaikki? —

FRANZISKA.

Kuuletteko? Hän soittaa; minun täytyy mennä sinne.

v. TELLHEIM.

Minä tulen sinun kanssasi.

FRANZISKA.

Taivas varjelkoon! Hän on nimenomaan kieltänyt minua puhelemasta teidän kanssanne. Tulkaa edes Vähän jälkeensä. — (Menee huoneeseen.)

NELJÄS KOHTAUS.

v. TELLHEIM

(huutaa hänen jälkeensä). Ilmoita minut hänelle! — Puhu minun puolestani, Franziska! — Seuraan heti perässäsi! — Mitä hänelle sanoisin? — Kun sydän saa puhua, ei tarvita mitään valmistuksia. — Ainoa, mikä voisi vaatia harkittua sanankäännettä, on hänen estelynsä, hänen epäröintinsä heittäytyä onnettomana minun syliini, hänen teeskennelty ponnistuksensa kuvitella minulle onnea, jonka hän minun tähteni on kadottanut. Tämä epäluottamus minun kunniaani ja omaan arvoonsa on hänen saatava anteeksi omalta itseltään, omalta itseltään. — Minä olen sen jo anteeksi antanut! — Haa! tuolla hän tulee. —

VIIDES KOHTAUS.

Neiti. Franziska. v. Tellheim.

NEITI

(tullessaan huoneestaan, ikäänkuin ei huomaisikaan majuria). Vaunut kai ovat jo oven edessä, Franziska? — Viuhkani! —

v. TELLHEIM

(lähestyen häntä). Mihin lähдете, hyvä neiti?

NEITI

(teeskennellyn kylmästi). Ulos, herra majuri. — Arvaan, miksi vielä kerran olette vaivautunut tänne: antaaksenne tekin minulle sormukseni takaisin. — Hyvä, herra majuri; olkaa siis hyvä ja jättäkää se Franziskan huostaan — Franziska, ota majurilta sormus! — Minulla ei ole aikaa hukata. (Aikoo poistua.)

v. TELLHEIM

(astuu hänen eteensä). Hyvä neiti! — Ah, mitä olenkaan saanut kuulla, hyvä neiti! En ole ansainnut niin suurta rakkautta.

NEITI.

Vai niin, Franziska? Sinä olet siis herra majurille — —

FRANZISKA.

Ilmaissut kaikki.

v. TELLHEIM.

Älkää suuttuko minuun, hyvä neiti. Minä en ole petturi. Te olette maailman silmissä menettänyt minun tähteni paljon, mutta ette minun silmissäni. Minun silmissäni te olette tällä tappiollanne äärettömästi voittanut. Se oli teille vielä liian uutta; te pelkäsitte, että se ehkä tekisi minuun liian epäedullisen vaikutuksen; te halusitte sen minulta aluksi salata. Minä en moiti teitä tämän epäluottamuksenne vuoksi. Se johtui halusta saada omistaa minut. Tämä halu on minun ylpeyteni! Te kohtasitte minut itsenikin onnettomana ettekä tahtonut kasata onnettomuutta onnettomuuden päälle. Te ette osannut aavistaa, että teidän onnettomuutenne saisi minut kokonaan unohtamaan omani.

NEITI.

Kaikki tuo on varsin hyvä, herra majuri! Mutta se on nyt kerran tapahtunut. Minä olen vapauttanut teidät sitoutumuksestanne; te olette ottaessanne sormuksen takaisin —

v. TELLHEIM.

En ole suostunut mihinkään! — Pidän itseäni pikemminkin nyt sidotumpana kuin koskaan. — Te olette omani, Minna, ikuisesti omani. (Ottaa sormuksen esiin.) Kas tässä, ottakaa se toisen kerran uskollisuuteni merkiksi —

NEITI.

Minäkö ottaisin tämän sormuksen takaisin? tämän sormuksen?

v. TELLHEIM.

Niin, rakkain Minna, niin!

NEITI.

Mitä te minusta ajattelette? tämän sormuksen?

v. TELLHEIM.

Tämän sormuksen te otitte ensi kerran kädestäni, kun kummankin meidän olosuhteemme olivat yhtäläiset ja onnelliset. Ne eivät enää ole onnelliset, mutta taaskin yhtäläiset. Yhtäläisyys on aina rakkauden vahvin side. — Sallitteko, rakkahin Minna! — (Tarttuu hänen käteensä pistääkseen siihen sormuksen.)

NEITI.

Mitä? väkivalloinko, herra majuri? — Ei, ei ole mitään mahtia maailmassa, joka pakottaisi minut ottamaan takaisin tämän sormuksen! — Luuletteko, että olen sormusta vailla? — Oo, näettehän toki (näyttäen sormustaan), että minulla on tässä vielä yksi, joka varsin hyvin vetää vertoja teidän sormuksellenne? —

FRANZISKA.

Eikö hän nyt vieläkään huomaa! —

v. TELLHEIM

(päästäen irti neidin käden). Mitä tämä on? — Näen neiti von Barnhelmin, mutta en kuule hänen ääntänsä. Te teeskentelette, hyvä neiti. — Suokaa anteeksi, että käytän teidän omaa sanaanne.

NEITI

(todellisella äänensävyllään). Loukkasiko tuo sana teitä, herra majuri?

v. TELLHEIM.

Se koski minuun kipeästi.

NEITI

(liikutettuna). Se ei ollut tarkoitukseni, Tellheim. — Antakaa anteeksi, Tellheim.

v. TELLHEIM.

Haa, tämä tuttavallinen äänensävy sanoo minulle, että jälleen tulette entisellenne, hyvä neiti, että yhä vielä rakastatte minua, Minna. —

FRANZISKA

(tokaisten). Pila olisikin helposti saattanut mennä liian pitkälle. —

NEITI

(käskevästi). Ole sekaantumatta peliimme, Franziska, tee hyvin! —

v. TELLHEIM

(syrjään ja loukattuna). Eikö vieläkään riitä?

NEITI.

Niin, hyvä herra, naisellisen turhamaista olisi tekeytyä kylmäksi ja pilkalliseksi. Pois se! Te ansaitsette saada nähdä minut yhtä todellisena kuin itsekin olette. — Rakastan teitä vielä, Tellheim, rakastan teitä vielä, mutta siitä huolimatta —

v. TELLHEIM.

Ei enempää, rakkahin Minna, ei enempää! (Tarttuu vielä kerran hänen käteensä pistääkseen sormuksen hänen sormeensa.)

NEITI

(joka vetää kätensä pois). Siitä huolimatta, — sitä suuremmalla syyllä en enää koskaan salli sen

toistuvan; en koskaan! — Minne aiotte lähteä, herra majuri? — Luulin teidän saavan tarpeeksenne omasta onnettomuudestanne. — Teidän täytyy jäädä tänne; kaikkein täydellisintä hyvitystä teidän täytyy — uhmaten vaatia. Tässä hädässä en keksi muutakaan sanaa. — Uhmaten vaatia, — vaikkapa äärimmäinen kurjuus teidät solvaajienne silmien edessä runtelisi!

v. TELLHEIM.

Niin ajattelin, niin puhuin, kun en tiennyt, mitä ajattelin ja puhuin. Harmi ja salainen suuttumus olivat sumentaneet koko sieluni; ei edes rakkaus onnen kirkkaimmassa loistossa voinut luoda siihen päivänvaloa. Mutta sepä lähettääkin tyttärensä, säälin, joka paremmin tuntien synkän tuskan, hälventää sumut ja jälleen avaa sieluni kaikki kulkutiet hellyyden vaikutteille. Itsensäilytysvaisto herää, kun säilytettävänä on jotakin kallisarvoisempaa kuin oma itsensä ja se on tehtävä omin voimin. Älkää, hyvä neiti, loukkaantuko tästä sääli-sanasta. Kovan onnemme viattomalta aiheuttajalta voimme kuulla sen tunteematta nöyryytystä. Minä olen tuo aiheuttaja; minun tähteni, Minna, te kadotitte ystävänne ja sukulaistenne, omaisuutenne ja isänmaanne. Minun kauttani, minussa on teidän kaikki tämä jälleen löydettävä; muutoin jää tunnolleni rakastettavimman naisen turmio. Älkää saattako minua ajattelemaan tulevaisuuttani sellaiseksi, että minun täytyisi vihata itseäni. — Ei, ei mikään saa minua pidättää täällä kauempaa. Tästä hetkestä alkaen asetan ainoastaan halveksumiseni kaikkea sitä vääryyttä vastaan, jota täällä saan osakseni. Onko tämä maa koko maailma? Täälläkö yksin aurinko nousee? Enkö saa mennä, minne haluan? Kukapa kieltäytyisi ottamasta vastaan palvelustani? Ja vaikka minun täytyisi lähteä sitä tarjoamaan maailman ääriin: seuratkaa minua turvallisesti, rakkahin Minna; meiltä ei ole mitään puuttuva. — Minulla on ystävä, joka minua mielellään tukee. —

KUODES KOHTAUS.

Eräs jääkäri, v. Tellheim. Neiti. Franziska.

FRANZISKA

(huomatessaan jääkärin). St! Herra majuri —

v. TELLHEIM

(lähestyen jääkäriä). Ketä haette?

JÄÄKÄRI.

Minä etsin majuri von Tellheimiä. — Ah, tehän se olettekin. Hyvä herra majuri, tämä kuninkaallinen käsikirje (ottaa sen kirjelaukustaan) on minun jätettävä teille.

v. TELLHEIM.

Minulle?

JÄÄKÄRI.

Osoitteesta päättäen —

NEITI.

Franziska, kuuletko? — Chevalier puhui sittenkin totta!

JÄÄKÄRI

(Tellheimin ottaessa kirjeen). Pyydän anteeksi, herra majuri; teidän olisi tullut saada se jo eilen, mutta minun on ollut mahdoton päästä selville asunnostanne. Vasta tänään sain sen tietää paraatissa luutnantti Riccaut'ltä.

FRANZISKA.

Armollinen neiti, kuulitteko? — Tuossa nyt on se chevalier'n ministeri.
— »Mike ole sen ministerin nimi, kun asu siellä suuri tori?» —

v. TELLHEIM.

Olen teille vaivoistanne hyvin kiitollinen.

JÄÄKÄRI.

Teen vain velvollisuuteni, herra majuri. (Poistuu.)

SEITSEMÄS KOHTAUS.

von Tellheim. Neiti. Franziska.

v. TELLHEIM.

Ah, neiti hyvä, mitähän tässä on? Mitä sisältää tämä kirje?

NEITI.

Minulla ei ole oikeutta ulottaa uteliaisuuttani niin pitkälle.

v. TELLHEIM.

Mitä? Vieläkö eroitatte minun kohtaloni omastanne? — Mutta miksi epäröin sitä avata? — Se ei voi saattaa minua onnettomammaksi kuin olen; ei, rakkahin Minna, se ei voi saattaa meitä onnettomammaksi, — mutta kyllä onnellisemmiksi! — Sallitteko, neiti hyvä! (Avaa ja lukee kirjeen, samalla kun isäntä tulee hiipien esiin.)

KAHDEKSAS KOHTAUS.

Isäntä. Edelliset.

ISÄNTÄ

(läheten Franziskaa). Pst! kaunis lapseni! sana vain!

FRANZISKA

(lähestyy häntä). Herra isäntä? — Totisesti, me emme itsekään vielä tiedä, mitä kirje sisältää.

ISÄNTÄ.

Mitäpä minä kirjeestä? — Tulin sormusta hakemaan. Armollisen neidin täytyy antaa se minulle heti. Just on tuolla, hänen on lunastettava se takaisin.

NEITI

(joka tällävälain samaten on lähestynyt isäntää). Sanokaa te vain Justille, että se jo on lunastettu, ja sanokaa hänelle kuka sen lunasti, että minä sen tein.

ISÄNTÄ.

Mutta —

NEITI.

Minä vastaan kaikesta, menkää nyt vain! (Isäntä poistuu.)

YHDEKSÄS KOHTAUS.

v. Tellheim. Neiti Franziska.

FRANZISKA.

Ja nyt, armollinen neiti, riittäköön tämä jo majuri-paralle.

NEITI.

Vai puhut sinä hänen puolestaan! Ikäänkuin ei solmu kohta jo itsestäänkin aukenisi.

v. TELLHEIM

(luettuaan, mitä voimakkaimman liikutuksen vallassa). Haa! tässäkin hän on oma itsensä! — Oi, hyvä neiti, mikä oikeamielisyys! — mikä armo! — Tämä on enemmän kuin olen odottanut! — Enemmän kuin

ansaitseen! — Onneni, kunniani, kaikki on ennallaan! — Enhän vain näe unta? (Katsahtaan taas kirjeeseen ikäänkuin vielä kerran tullakseen vakuutetuksi.) Ei, tämä ei ole omien toiveitteni harhanäköä! — Lukekaa itse, hyvä neiti, lukekaa itse!

NEITI.

En ole niin vaatelias, herra majuri.

v. TELLHEIM.

Vaatelias? Kirje on osoitettu minulle, Tellheimillenne, Minna. Se sisältää, — mitä teiltä ei enonnekaan enää voi ottaa. Teidän täytyy se lukea, lukekaa toki!

NEITI.

Jos sillä teen mieliksenne, herra majuri. — (Ottaa kirjeen ja lukee.)

Rakas majuri von Tellheim!

Minä teen Teille tietäväksi, että asia, joka sai minut huolehtimaan kunniastanne, on selvinnyt Teidän eduksenne. Veljelleni on siitä tehty lähemmin selkoa, ja hänen todistuksestaan on käynyt ilmi, että Te olette enemmän kuin syytön. Hovikassalle on annettu määräys palauttaa Teille puheenaoleva tunnuste ja maksaa suorittamanne ennakkomaksut; myöskin olen käskenyt, että kaikki se, mitä sotakassoilla on esilletuotavaa Teidän laskujanne vastaan, on jätettävä huomioonottamatta. Ilmoittakaa minulle, salliiko terveytenne Teidän jälleen astua palvelukseeni. Minä en mielelläni tahtoisi olla vailla miestä, jolla on Teidän urheutenne ja ajatustapanne. Olen Teille alati suosiollinen Kuningas j. n. e.»

v. TELLHEIM.

No, mitä sanotte tästä, neiti hyvä?

NEITI

(kääriessään kirjeen jälleen kokoon ja antaen sen takaisin). Minäkö? en mitään.

v. TELLHEIM.

Ette mitään?

NEITI.

Niin, tosiaan: että kuninkaanne, joka on suuri mies, lienee myöskin hyvä mies. — Mutta mitä se minuun kuuluu? Hän ei ole minun kuninkaani.

v. TELLHEIM.

Ja mitään muutako ette sano? Ette mitään meihin itseemme nähden?

NEITI.

Te astutte jälleen hänen palvelukseensa; majurista tulee everstiluutnantti, kenties eversti. Toivotan sydämestäni onnea.

v. TELLHEIM.

Ja te ette tunne minua paremmin? — Ei, kun onni antaa minulle niin paljon takaisin, kuin on tarpeen tyydyttääkseen järkevän miehen toiveita, niin riippukoon yksinomaan Minnastani, tuleeko minun taas kuulua vielä jollekin toisellekin kuin hänelle. Yksin hänen palvelukseensa olkoon koko elämäni omistettu! Suurten palveleminen on vaarallista eikä palkitse sitä vaivaa, pakkoa ja nöyryytystä, jonka se maksaa. Minna ei ole niitä turhamaisia naisia, jotka eivät rakasta miehissään muuta kuin arvonimeä ja kunniapaikkaa. Hän on rakastava minua oman itseni tähden, ja minä unohdan hänen tähtensä koko maailman. Minusta tuli sotilas puoluesyistä, en edes itse tiedä minkäläisten poliittisten periaatteitten takia, ja koska luulottelin, että jokaisen kunnan miehen olisi hyvä tässä säädysssä jonkun aikaa koettaa tutustua kaikkeen, mitä vaaraksi sanotaan, ja opetella kylmäverisyyttä ja päättäväisyyttä. Ainoastaan äärimmäinen hätä olisi voinut pakottaa minut muodostamaan tästä kokeesta elämäntehtävän, tekemään tästä tilapäisestä toimesta ammattia. Mutta nyt, kun minua ei mikään enää pakota, nyt on taas koko kunnianhimoni yksinomaan siinä, että saan olla rauhallinen ja tyytyväinen ihminen. Se minusta

varmasti tulee teidän kanssanne, rakkahin Minna; sellaisena pysyn muuttumattomasti teidän seurassanne. — Huomenna liittäköön meidät toisiimme pyhin side, ja sitten katselkaamme ympärillemme ja etsikäämme koko avarasta asutusta maailmasta hiljaisin, hilpein, hymyilevin soppi, jolta ei paratiisiksi muuttuakseen puutu muuta kuin onnellinen ihmispari. Siellä asukaamme; siellä jokainen päivämme —. Mikä teidän on hyvä neiti? (Neiti kääntyilee levottomana puoleen ja toiseen ja koettaa salata liikutustaan.)

NEITI

(toipuen). Te olette kovin julma, Tellheim, kun minulle niin viehättäväksi kuvailette onnea, josta minun täytyy kieltäytyä. Tappioni —

v. TELLHEIM.

Tappionne? — Mitä te sanotte tappioksenne? Kaikki se, minkä Minna saattoi menettää, ei vielä ole Minna. Te olette vielä suloisin, viehkein, rakastettavin, parhain olento auringon alla, pelkkää hyvyttä ja jalomielisyyttä, pelkkää viattomuutta ja riemua! — Silloin tällöin pientä kujeilua; siellä täällä hiukan itsepäisyyttä. — Sitä parempi! Minna olisi muutoin enkeli, jota minun täytyisi vavisten kunnioittaa, jota en voisi rakastaa. (Tarttuu hänen käteensä, sitä suudellakseen.)

NEITI

(vetää pois kätensä). Ei niin, hyvä herra! — Mistä tämä äkillinen muutos? — Tämäkö imarteleva, kiihkoisa rakastaja on tuo kylmä Tellheim? — Vain hänen palaava onnensako sai hänessä syttymään tämän tulen? — Sallikoon hän, että minä hänen lennokkaasti hehkuessaan harkitsen kummankin meidän puolestamme. — Kun hän itse vielä kykeni harkitsemaan, kuulin hänen sanovan arvottomaksi sellaista rakkautta, joka ei epäröi asettaa rakastettuaan halveksumiselle alttiiksi. — Oikein, mutta minun pyrkimyksenäni on yhtä puhdas ja jalo rakkaus kuin hänenkin. — Nyt, kun kunnia häntä kutsuu, kun suuri hallitsija häntä kutsuu palvelukseensa, täytyisikö minun nyt suostua siihen, että hän heittäytyisi kanssani armaisiin haaveiluihin? että mainehikas soturi muuttuisi liehakoivaksi paimeneksi? — Ei, herra majuri, seuratkaa paremman kohtalonne viittausta. —

v. TELLHEIM.

No hyvä! Jos teitä suuri maailma enemmän viehättää, Minna — hyvä! jääkäämme siis suureen maailmaan! — Kuinka pieni, kuinka kurja onkaan tuo suuri maailma! — Te tunnette sen vasta korealta ulkokuoreltaan. — Mutta totisesti, Minna, tekin vielä. Olkoon menneeksi! Siihen asti, hyvä! Teidän suloiltanne ei ole puuttuva ihailijoita eikä minun onneltani kadehtijoita.

NEITI.

Ei, Tellheim, sitä en tarkoittanut! Minä neuvon teitä menemään takaisin suureen maailmaan, kunnian uralle, mutta en itse aio seurata teitä sinne! — Siellä Tellheim tarvitsee tahrattoman puolison! Saksilainen karannut neitonen, joka on heittänyt hänen vastuksikseen —

v. TELLHEIM

(hypähtäen ja katsoen rajusti ympärilleen). Kuka uskaltaa puhua sellaista? — Ah, Minna, minä peljästyin itseäni, kun kuvittelen, että jokin toinen kuin te olisi tuon sanonut. Raivoni häntä kohtaan olisi rajaton.

NEITI.

Siinäpä se! Sitä juuri pelkään. Te ette sietäisi pienintäkään pilkkapuhetta minusta, ja joka päivä saisitte, kuitenkin niellä mitä katkerimpia. — Lyhyesti, kuulkaa siis, Tellheim, mitä lujasti olen päättänyt, mistä ei mikään mahti maailmassa saa minua luopumaan —

v. TELLHEIM.

Ennenkuin puhutte loppuun, neiti, — rukoilen teitä, Minna! — harkitkaa vielä hetkinen, että nyt julistatte tuomion elämästäni ja kuolemastani!

NEITI.

Ilman pitempiä harkitsemisia! — Niin totta kuin olen antanut teille takaisin sen sormuksen, jonka kautta kerran minulle uskollisuuttanne vannoitte, niin totta kuin olette ottanut takaisin tuon saman sormuksen: niin totta ei onneton Barnhelm koskaan ole tuleva häntä onnellisemman Tellheimin puolisoiksi!

v. TELLHEIM.

Ja tälläkö on tuomio julistettu, neiti?

NEITI.

Ainoastaan yhtäläisyys on rakkauden luja side. — Onnellinen Barnhelm toivoi saavansa elää vain onnellisen Tellheimin hyväksi. Myöskin onneton Minna olisi lopulta mukautunut joko lisäämään tahi lievittämään ystävänsä onnettomuutta. — Huomasittehan varsin hyvin, ennenkuin saapui tuo kirje, joka jälleen tekee tyhjäksi kaiken yhtäläisyyden välillämme, kuinka enää kieltäydyin vain näön vuoksi.

v. TELLHEIM.

Onko se totta, hyvä neiti? — Minä kiitän teitä, Minna, ettette vielä julistanut tuomiotanne. — Teille kelpaa vain onneton Tellheim? Hän on saatavissa. (Kylmästi.) Nyt tunnenkin, että minun on sopimatonta suostua tähän näin myöhään saamaani hyvitykseen, että on parasta olla kokonaan vaatimatta takaisin sitä, mitä on tahrattu niin häpeällisellä epäluulolla. — Niin, olen kuin en olisi saanut koko kirjettä. Siinä kaikki, mitä siihen vastaan ja teen! (Aikoo repiä kirjeen.)

NEITI

(tarttuu hänen käteensä). Mitä aiotte, Tellheim?

v. TELLHEIM.

Saada teidät omakseni.

NEITI.

Pysähtykää!

v. TELLHEIM.

Neiti, se on auttamattomasti revitty, jollette pian peruuta sanojanne. — Sittenpähan saamme nähdä, mitä teillä vielä on minua vastaan!

NEITI.

Mitä? tuollako äänellä? — Täytyykö minun siis muuttua halveksittavaksi omissa silmissäni? Ei koskaan! Arvoton on se olento, joka ei häpee ottaa kaikkea onneaan vastaan miehen sokealta hellyydeltä!

v. TELLHEIM.

Väärin, perin väärin!

NEITI.

Rohkenetteko soimata omia sanojanne minun suussani?

v. TELLHEIM.

Viisastelija! — Hätäiseekö siis heikomman sukupuolen kunniaa kaikki se, mikä ei sovellu vahvemmalle? Onko siis miehen sallittava itselleen kaikki se, mikä vaimolle soveltuu? Kummanko määräsi luonto toisen tueksi?

NEITI.

Rauhoittukaa, Tellheim! — En silti jääne aivan turvattomaksi, vaikka minun täytyykin kieltäytyä teidän tarjoamanne turvan kunniasta. Niin paljon minulle aina kuitenkin jäänee, että toimeen tulen. Olen ilmoittautunut lähettiläällemme. Vielä tänään pääsen hänen puheilleen. Toivottavasti ottaa hän huolehtiakseen minusta. Aika rientää. Sallitteko, herra majuri —

v. TELLHEIM.

Minä seuraan teitä, armollinen neiti —

NEITI.

Älkää toki, herra majuri, jättäkää minut

v. TELLHEIM.

Ennemmin jättää teidät oma varjonne! Tulkaa vain, neiti hyvä, minne tahdotte, kenen luo tahdotte. Kaikkialla, tutuille ja tuntemattomille, tahdon kertoa, teidän läsnäollessanne sata kertaa päivässä kertoa, mitkä siteet teidät minuun sitovat, minkä julman itsepäisyyden tähden te tahdotte nämät siteet katkoa —

KYMMENES KOHTAUS.

Just. Edelliset.

JUST

(kiivaasti). Herra majuri! Herra majuri. —

v. TELLHEIM.

No?

JUST.

Tulkaa toki joutuun, joutuun!

v. TELLHEIM.

Mitä sinä minusta? Tule tänne! Puhu, mikä on hätänä?

JUST.

Kuulkaahan vain — (Puhuu salaisesti hänen korvaansa.)

NEITI

(tällävälän syrjään Franziskalle). Huomaatkos, Franziska?

FRANZISKA.

Voi teitä kovasydämistä! Olen seisonut tässä kuin hiilillä!

v. TELLHEIM

(Justille). Mitä sanot? — Se ei ole mahdollista! — Te? (Katsoen neitiin rajusti.) — Sano se ääneen; sano se hänelle, vasten kasvoja! Kuulkaa siis, neiti hyvä! —

JUST.

Isäntä sanoi, että neiti von Barnhelm oli ottanut itselleen sen sormuksen, jonka minä hänelle panttasin; että neiti oli tuntenut sen omakseen eikä halunnut antaa sitä takaisin. —

v. TELLHEIM.

Onko tämä totta, neiti hyvä? — Ei, se ei voi olla totta!

NEITI

(hymyillen). Ja miksi ei. Tellheim? — Miksi se ei voi olla totta?

v. TELLHEIM

(kiivaasti). No, olkoon se siis totta! — Mikä hirveä totuus onkaan minulle yhtäkkiä selvinnyt! — Nyt tunnen teidät, petollisen, uskottoman!

NEITI

(pelästyneenä). Kuka? kuka on uskoton?

v. TELLHEIM.

Te, jonka nimeä en enää tahdo mainita!

NEITI.

Tellheim!

v. TELLHEIM.

Unohtakaa nimeni! — Te saavuitte tänne purkaaksenne liittomme. Se on selvä! — Kuinka mielellään tuleekaan sattuma uskottoman avuksi! Se toi käsiinne minulle antamanne sormuksen. Ja viekkautenne osasi toimittaa teille antamani minulle takaisin.

NEITI.

Tellheim, mitä aaveita näettekään! Tyyntykää toki, ja kuulkaa minua.

FRANZISKA

(itseksseen). Joutipa hänkin saada osansa!

YHDESTOISTA KOHTAUS.

Werner (kukkaro kultarahoja kädessään). v. *Tellheim. Neiti. Franziska. Just.*

WERNER.

Tässä minä jo olen, herra majuri! —

v. TELLHEIM

(katsahtamatta häneen). Mitä minä sinusta?

WERNER.

Tässä on rahaa! tuhat pistolia!

v. TELLHEIM.

Minä en niitä huoli!

WERNER.

Huomenna saatte, herra majuri, saman verran lisää.

v. TELLHEIM.

Pidä rahasi!

WERNER.

Nehän on teidän rahojanne, herra majuri. — Luulenpa, ettette huomaa, kenen kanssa puhutte?

v. TELLHEIM.

Vie ne pois! sanon minä.

WERNER.

Mikä teitä vaivaa? — Minä olen Werner.

v. TELLHEIM.

Kaikki hyvyys on vilppiä, kaikki alttius petosta.

WERNER.

Minuako tarkoitatte?

v. TELLHEIM.

Miten haluat!

WERNER.

Minähän olen vain täyttänyt käskynne —

v. TELLHEIM.

Täytä siis tämäkin ja mene matkaasi!

WERNER.

Herra majuri! (harmistuneena) minä olen ihminen —

v. TELLHEIM.

No, sehän on jotakin se!

WERNER.

Jolla on sappeakin —

v. TELLHEIM.

Hyvä! Sappi onkin parasta, mitä meillä on.

WERNER.

Minä pyydän teitä, herra majuri —

v. TELLHEIM.

Kuinka monta kertaa minun pitää se sanoa? Minä en tarvitse rahojasi!

WERNER

(suuttuneena). No tarvitkoon niitä sitten kuka tahansa! (Heittää kukkaron hänen jalkojensa eteen ja menee syrjään.)

NEITI

(Franziskalle). Ah, rakas Franziska, minun olisi pitänyt totella sinua. Olen pitkittänyt pilaa liian kauvan — Mutta hänenhän tarvitsisi vain kuulla, mitä minulla — (Lähestyen häntä.)

FRANZISKA

(vastaamatta neidille lähestyy Wernerä). Herra varusmestari!

WERNER

(äreästi). Menköön hän tiehensä! —

FRANZISKA.

Huu! Minkälaisia miehiä!

NEITI.

Tellheim! — Tellheim! (Tämä puree vimmoissaan kynsiään, kääntyy pois päin eikä kuule mitään.) Ei, tämä menee jo liian pitkälle! — Kuulkaa minua toki! — Te erehdytte! — Pelkkä väärinkäsitys, — Tellheim! — Ettekö tahdo kuunnella omaa Minnaanne? — Kuinka sellaista saatatte epäilläkään? — Minäkö haluaisin päästä teistä eroon? — Minäkö olisin tullut tänne sitä varten? — Tellheim!

KAHDESTOISTA KOHTAUS.

Kaksi palvelijaa, eri puolilta poikki salin juosten. Edelliset.

ENSIMÄINEN PALVELIJA.

Armollinen neiti, hänen ylhäisyytensä, kreivi! —

TOINEN PALVELIJA.

Hän saapuu, armollinen neiti! —

FRANZISKA

(on rientänyt ikkunaan). Hän se on! hän se on!

NEITI.

Onko se hän? — Oi, nyt pian, pian, Tellheim —

v. TELLHEIM

(yhtäkkiä tointuen). Kuka? kuka tulee? Enonneko, neiti? tuo julma eno? — Antakaa hänen tulla, antakaa hänen tulla! — Älkää pelätkö! Hän ei saa solvata teitä ainoallakaan katseella! Hän joutuu tekemisiin minun kanssani. — Tosin te ette sitä ansaitse —

NEITI.

Syleilkää minua pian, Tellheim, ja unohtakaa kaikki —

v. TELLHEIM.

Haa, jospa tietäisin, että osaatte katua! —

NEITI.

Ei, minä en voi katua sitä, että olen päässyt näkemään koko teidän sydämenne! — Ah, minkälainen mies te olettekaan! — Syleilkää Minnaanne, onnellista Minnaanne! mutta juuri teidän kauttanne onnellista! (Vaipuu hänen syliinsä.) Ja nyt häntä vastaan! —

v. TELLHEIM.

Ketä vastaan?

NEITI.

Parhainta tuntemattomista ystävistänne.

v. TELLHEIM.

Mitä?

NEITI.

Kreiviä, enoani, isääni, teidän isäanne — — Minun pakoni, hänen suuttumuksensa, minun perinnöttömäksi tekemiseni; — ettekö kuule, että kaikki on vain keksittyä? Herkkäuskoinen ritari!

v. TELLHEIM.

Keksittyä? Mutta sormus? sormus?

NEITI.

Missä teillä on se sormus, jonka annoin teille takaisin?

v. TELLHEIM.

Te otatte sen jälleen? — Oi, sitten olen onnellinen! — Kas tässä, Minna! — (Vetää sen esiin.)

NEITI.

Katsokaahan sitä toki ensin! — Voi niitä sokeita, jotka eivät tahdo mitään nähdä! — Mikä sormus se sitten on? Sekö, jonka sain teiltä, vai se, jonka te saitte minulta? — Eikö se ole juuri se, jota en tahtonut jättää isännän huostaan?

v. TELLHEIM.

Hyvä jumala! mitä näen? mitä kuulen?

NEITI.

Täytyykö minun nyt taas se ottaa? täytyykö? — (Tempaa sen hänen kädestään ja pistää sen omaan sormeensa.) No? onko kaikki nyt hyvin?

v. TELLHEIM.

Missä olen? — (Suudellen hänen käsiään.) Oi, te paha enkeli! — kiduttaa minua sillä tavalla!

NEITI.

Tämä näytteeksi siitä, rakas puolisoni, ettei teidän koskaan pidä tehdä minulle kepposta, jollette tahdo, että heti maksan takaisin samalla mitalla. — Ettekö muka tekin ole minua kiduttanut?

v. TELLHEIM.

Voi teitä ilveilijöitä, olisihan minun pitänyt tuntea teidät!

FRANZISKA.

Ei, totisesti; minusta ei ole ilveilijäksi. Olen vavissut ja tutissut ja minun on täytynyt kädelläni pitää suutani tukossa.

NEITI.

Ei ole omakaan osani ollut helppoa. Mutta tulkaahan toki!

v. TELLHEIM.

En osaa vielä oikein tointua. — Kuinka hyvältä, kuinka pelottavalta minusta tuntuu! On kuin äkkiä heräisi hirvittävästä unesta!

NEITI.

Me vitkastelemme. — Kuulen hänen jo tulevan.

KOLMASTOISTA KOHTAUS.

Kreivi v. Bruchsall, jota isäntä ja jotkut palvelijat seuraavat. Edelliset.

KREIVI

(sisään astuessaan). Hän saapui kai onnellisesti perille? —

NEITI

(joka hypähtää häntä vastaan). Ah, isäni!

KREIVI.

Tässä olen, rakas Minna! (Syleillen häntä.) Mutta mitä, tyttö? (Huomatessaan Tellheimin.) Tuskin olet ollut täällä täyttä vuorokautta ja sinulla on jo tuttuja ja seuranpitäjiä?

NEITI.

Arvatkaa, kuka hän on?

KREIVI.

Eihän vain sinun Tellheimisi?

NEITI.

Kukapa muu kuin hän? — Tulkaa, Tellheim! (Vie hänet kreivin luo.)

KREIVI.

Hyvä herra, emme ole koskaan nähneet toisiamme, mutta jo ensi silmäyksellä olin teidät tuntevinani. Toivoin arvanneeni oikein. — Syleilkää minua. — Olette saavuttanut täyden kunnioitukseni. Pyydän ystävyyttänne. — Sisareni tytär, tyttäreni rakastaa teitä. —

NEITI.

Sen te tiedätte, isäni! — Ja onko se sokea, minun rakkauteni?

KREIVI.

Ei, Minna, rakkautesi ei ole sokea, mutta rakastettusi on — mykkä.

v. TELLHEIM

(heittäytyen hänen syliinsä). Suokaa minulle aikaa tointuakseni, isäni! —

KREIVI.

Hyvä näinkin, poikani! Kuulen, että vaikka suusi ei osaakaan pakista, niin osaa sydämesi kuitenkin puhua. — Minä en muuten juuri pidä tuonvärisistä upseereista. (Viitaten Tellheimin univormuun.) Mutta te olette rehellinen mies, Tellheim, ja olipa rehellisellä miehellä millainen puku tahansa, häntä ei voi olla rakastamatta.

NEITI.

Oi, jospa tietäisitte kaikki! —

KREIVI.

Mikäpä minua estää saamasta tietää kaikkea? — Missä ovat huoneeni, herra isäntä?

ISÄNTÄ.

Teidän ylhäisyytenne suvaitkoon vain astua tänne sisään.

KREIVI.

Tule, Minna! Tulkaa, herra majuri! (Poistuu isännän ja palvelijoiden seuraamana.)

NEITI.

Tulkaa, Tellheim!

v. TELLHEIM.

Seuraan teitä tuossa tuokiossa, hyvä neiti. Vielä vain sananen tälle miehelle! (Kääntyen Wernerin puoleen.)

NEITI.

Ja se oikein ystävällinen! Minusta näyttää, että se on tarpeen. — Franziska, eikö niin? (Seuraa kreiviä.)

NELJÄSTOISTA KOHTAUS.

von Tellheim. Werner. Just. Franziska.

v. TELLHEIM

(osoittaen kukkaroa, jonka Werner on heittänyt maahan). Kas tuossa, Just! — nosta kukkaro maasta ja vie se kotiin. Mene! — (Just poistuu.)

WERNER

(joka yhä vielä on seisonut nurkassa murjottaen eikä ole näyttänyt ottavan osaa mihinkään, tämän kuultuaan). No niin!

v. TELLHEIM

(lähestyen häntä tuttavallisesti). Werner, milloin voin saada ne toiset tuhat pistolia?

WERNER

(yhtäkkiä jälleen hyvällä tuulellaan). Huomenna, herra majuri! huomenna. —

v. TELLHEIM.

Minun ei tarvitse joutua velalliseksi, mutta tahdon ruveta varojesi hoitajaksi. Kaikille teille hyväsydämisille ihmisille pitäisi asettaa holhooja. Te olette jonkinlaisia tuhlaajia. — Sinä suutuit minuun äsken, Werner! —

WERNER.

Kautta kurjan sieluni, suutuin! — Mutta minun ei sittenkään olisi pitänyt olla sellainen tolvana. Nyt käsitän sen varsin hyvin. Minä ansaitsisin saada sata patukan iskuja. Käskekää pois vain antaa ne minulle; mutta nyt ei enää mitään kaunaa, rakas majuri! —

v. TELLHEIM.

Kaunaa? — (Puristaen hänen kättään.) Lue silmistäni kaikki se, mitä en osaa sinulle sanoa! — Haa! haluaisinpa nähdä sen, jolla olisi parempi tyttö ja vilpittömämpi ystävä kuin minulla! — Franziska, eikö niin? — (Poistuu.)

VIIDESTOISTA KOHTAUS.

Werner. Franziska.

FRANZISKA

(itseksseen). Niin, totisesti, hän on perin hyvä mies! — Sellaista en tapaa toista. — Se täytyy tulla sanotuksi! (Lähestyen Werneriä ujona ja häpeissään.) Herra varusmestari —

WERNER

(joka pyyhkii silmiään). No?

FRANZISKA.

Herra varusmestari —

WERNER.

Mitä nyt sitten, neitokainen?

FRANZISKA.

Katsahtakoon hän minuun, herra varusmestari —

WERNER.

En vielä saata; en tiedä, mikä silmiini on tullut.

FRANZISKA.

Katsokoon hän minua toki!

WERNER.

Pelkäänpä, että olen katsonut häntä jo liiaksikin, neitokainen! — No, nythän jo näen hänet! Mikä on hätänä?

FRANZISKA.

Herra varusmestari — — eikö hän tarvitsisi varusmestarin rouvaa?

WERNER.

Puhuuko hän totta, neitokainen?

FRANZISKA.

Täyttä totta!

WERNER.

Lähtisikö hän vaikka Persiaankin?

FRANZISKA.

Mihin varusmestari vain haluaa!

WERNER.

Oikeinko totta? — Hoi! Herra majuri! ei pidä suurennella! Nyt on minulla ainakin yhtä hyvä tyttö ja yhtä vilpitön ystävä kuin teilläkin! — Antakoon hän minulle kätensä, neitokainen! Top! — Kymmenen vuoden kuluttua hän on kenraalin rouva tai leski!

Neljännän näytöksen toisen kohtauksen ranskankieliset lauseet merkitsevät suomeksi:

Est-il permis j. n. e. Saanko luvan, herra majuri?

Parbleu! — *Mais non* — j. n. e. Hitto vieköön! — Mutta ei — tämä on hänen huoneensa —

Le Major de Tellheim; j. n. e. Majuri von Tellheim; aivan oikein, kaunis lapseni, häntä minä etsin. Missä hän on?

Comment? — Mitä?

Ah, Madame, — *Mademoiselle* — Ah, rouva, neiti.

Ah voilà de ses politesses! j. n. e. Ah, se on hänen kohteliaita tapojaan! Hän on erittäin siro ja hieno mies, tuo majuri!

C'est dommage; j. n. e. Sepä on vahinko; olen siitä pahoillani.

Nouvelle — uutinen.

Mademoiselle parle françois? j. n. e. Puhuuko neiti ranskaa? Mutta sehän on selvää; näkeehän sen! — Kysymykseni oli varsin epäkohtelias; suonette anteeksi, neiti. —

Sachés donc, Mademoiselle — Tietäkää siis, neiti —

à l'ordinaire — tavallisesti.

et le Ministre m'a dit j. n. e. — ja ministeri sanoi minulle noin meidän kesken, sillä hänen ylhäisyytensä on minun ystäviäni, ja meidän välillämme ei ole mitään salaisuuksia.

rapport — selostus.

tout à fait en faveur j. n. e. kokonaan majurin eduksi. — Herra, sanoi minulle hänen ylhäisyytensä, te ymmärtänette, että kaikki riippuu siitä tavasta, millä asiat esitetään kuninkaalle, ja te tunnette minut. Tuo Tellheim on erittäin kelpo poika, ja tiedänhän minä, että te pidätte hänestä. Ystäviäni ystävät ovat minunkin ystäviäni. Tuo Tellheim tulee kuninkaalle maksamaan koko tavalla, mutta palvellaanko kuninkaita ilmaiseksi? Tässä maailmassa täytyy tukea toisiaan molemmin puolin; ja jos jonkun on jotakin menetettävä, niin olkoon se kuningas eikä meidän laatuiseimme kunnan mies. Tästä periaatteesta en poikkea milloinkaan.

Ah que son Excellence j. n. e. Ah, hänen ylhäisyydellään on sydän oikealla paikallaan!

au reste — muuten.

une lettre de la main — käsikirje.

infailliblement — aivan varmaan.

Vous voyés en moi j. n. e. Te näette minussa ritari Riccaut de la Marlinieren, Pitkän Kynnen herran, Kullanhaalijain sukuhaaraa.

qui est véritablement j. n. e. jossa todellakin on kuninkaallista verta. — Täytyy tunnustaa, että minä olen epäilemättä koko suvun kaikkein seikkailurikkain vesa.

affaire d'honneur — kunnia-asia.

Ah, Mademoiselle, que je voudrais j. n. e. Ah, neiti, kunpa en olisi koskaan nähnyt tätä maata!

Capitaine — kapteeni.

Oui, Mademoiselle, me voilà reforme j. n. e. Aivan niin, neiti, olen saanut eroni ja sen johdosta joutunut keppikerjäläiseksi.

Vous êtes bien bonne, j. n. e. Te olette kovin hyvä, neiti.

reformir — erottaa virasta.

rouinir — joutua puille paljaille.

Tranchons le mot; j. n. e. Suoraan sanoen, minulla ei ole ropoakaan, ja nyt minua todellakin odottaa täydellinen tyhjyys.

qu'un malheur ne vient jamais seul — ettei onnettomuus koskaan tule yksin.

extraction, syntyperä.

resource — keino.

honnêt-homme — kunnan mies.

Mademoiselle, je joue avec un guignon j. n. e. neiti, minä pelaan uskomattoman huonolla onnella.

Je sais bien, qu'il y avoit j. n. e. Tiedän varsin hyvin, että kysymyksessä oli muutakin kuin peli. Siliä vastapelaajieni joukossa oli joitakin naisia.

invitir — kutsua.

revanche, mais — j. n. e. korvausta, mutta — te ymmärrätte, neiti —

Tatit mieux, Mademoiselle, j. n. e. Sitä parempi, neiti, sitä parempi! Kaikki henkevät ihmiset pitävät pelaamisesta intohimoisesti.

Comment, Mademoiselle, vous poulés j. n. e. Mitä, neiti, te haluatte olla minun osakkaani? Kaikesta sydämestäni.

Ah, Mademoiselle, que j. n. e. Ah, neiti, kuinka rakastettava te olette! —

Donnés toujours, j. n. e. Antakaa pois vain, neiti, antakaa.

interessir — olla osallisena.

pour le tiers — kolmannella osalla.

liaison — suhde.

et de ce moment j. n. e. ja tästä hetkestä alkaen alan minä toivoa parasta onneeni nähden.

Je suis des Bons, j. n. e. Minä kuulun noihin taitaviin, neiti, Tiedättekö, mitä se merkitsee?

Je sais monter un coup — Minä osaan tehdä tempun.

Je file la carte j. n. e. Minä sujautan kortin hyvin taitavasti —

Je fais sauter la coupe j. n. e. Minä pistän nostetun pinkan entiselleen erittäin etevästi —

Donnés moi un pigeonneau j. n. e. Antakaa minulle vain kyyhkysenpoika kynittäväksi, ja —

Comment, Mademoiselle? j. n. e. Mitä, neiti? Te nimitätte sitä »petette»? Korjata onnensa kulkua, käydä siihen lujasti käsiksi, olla varma asiastaan —

End of Project Gutenberg's Minna von Barnhelm, by Gotthold Ephraim Lessing

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MINNA VON BARNHELM ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation’s business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.